

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: aanvullingen te consulteren partijen voor advies over luchtvaart
Datum: maandag 2 december 2019 14:54:39

Hoi 10.2.e,
 Zie hieronder de reactie van IenW.
 Groet,
 10.2.e

Van: Vrugt, R. (Rene) - DGB

Verzonden: maandag 2 december 2019 12:56

Aan: 10.2.e

cc: 10.2.e ; Stikstof LNV

Onderwerp: RE: aanvullingen te consulteren partijen voor advies over luchtvaart

Ha 10.2.e,

Ik heb inderdaad nog een aanvullende suggestie, te weten Hanne Buis (directeur Lelystad Airport). Haar gegevens zijn: buis@lelystad-airport.nl Haar telefoonnummer is 06-10.2.e

Hartelijke groet,

Rene Vrugt

Verzonden met BlackBerry Work

(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e) <10.2.e @minlnv.nl>

Datum: donderdag 28 nov. 2019 9:09 AM

Aan: Vrugt, R. (Rene) - DGB <rene.vrugt@minienw.nl>

Kopie: 10.2.e <10.2.e @minezk.nl>, Stikstof LNV <Stikstof@minlnv.nl>

Onderwerp: FW: aanvullingen te consulteren partijen voor advies over luchtvaart

Hoi René,

Het secretariaat van het Adviescollege stikstofproblematiek vraagt of er nog meer partijen bij het advies over luchtvaart betrokken moeten worden. Ook wordt gevraagd naar de contactgegevens van Lelystad Airport en Transavia. Zie onderstaande mail. Heb jij nog aanvullingen?

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e <10.2.e @lysiasadvies.nl>

Verzonden: woensdag 27 november 2019 12:57

Aan: 10.2.e <10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e

<10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e <10.2.e @minezk.nl>

cc: 10.2.e <10.2.e @lysiasadvies.nl>

Onderwerp: aanvullingen te consulteren partijen voor advies over luchtvaart

Beste 10.2.e, 10.2.e en 10.2.e,

We hebben met de volgende partijen afspraken ingepland voor het advies over de luchtvaart:

Deskundigen

KNMI (10.2.e en 10.2.e)

RIVM (10.2.e, 10.2.e en 10.2.e)

TU Delft (10.2.e)

TNO (10.2.e)

WUR (10.2.e)

I&W is bij deze gesprekken als toehoorder aanwezig.

Belanghebbenden

Schiphol (10.2.e, 10.2.e en 10.2.e)

KLM (10.2.e en 10.2.e)

Actiegroepen

SATL (o.a. 10.2.e)

Mobilisation (o.a. 10.2.e), optie

Daarnaast leggen we aan een aantal partijen de inhoudelijke vragen (die ik gister per mail naar jullie heb gestuurd) schriftelijk voor. Hierbij gaat het om deskundigen die niet beschikbaar zijn op de voorgestelde data of waarvoor vergaderen in het Nederlands niet mogelijk is.

TU Delft (10.2.e)

LNR (10.2.e)

CICERO (10.2.e)

EEA (n.n.b.)

Commissie m.e.r. (10.2.e)

De vraag aan jullie is welke andere partijen we in het proces moeten betrekken, ook om te voorkomen dat deze partijen achteraf aangeven niet gehoord te zijn. Hierbij denken we in ieder geval aan Lelystad Airport en Transavia. Hebben jullie contactgegevens van deze partijen en ontbreken er nog andere partijen op de bovenstaande lijst? Ik hoor graag van jullie.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Secretaris Adviescollege Stikstofproblematiek

LYSIAS ADVIES B.V.

Soesterweg 310-D

3812 BH AMERSFOORT

T: 033 10.2.e

M: 06 10.2.e

E: adviescollegestikstofproblematiek@lysiasadvies.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 10.2.e
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#); 10.2.e; 10.2.e - DGB"
Cc: [Stikstof LNV](#); 10.2.e
Onderwerp: timing adviezen Adviescollege
Datum: dinsdag 3 december 2019 09:45:50

Dag allen,
Gisteren is in het Adviescollege Stikstofproblematiek afgesproken dat gestreefd wordt naar de volgende publicatiedata:

- Volgende week, maar na 10 december: advies over beweiden en bemesten
- 3 januari: advies over luchtvaart

BRW

Groet,
10.2.e

Van: Vrugt, R. (Rene) - DGB
Aan: 10.2.e ; Vrugt, R. (Rene) - DGB
Cc: Stikstof LNV; 10.2.e
Onderwerp: RE: planning advies luchtvaart
Datum: dinsdag 3 december 2019 09:59:59

Ik begrijp het 10.2.e . Dank voor de toelichting. Overigens is 3 januari wel een heel lastige datum. Als dan het advies naar buiten komt, is het immers nog tijdens de vakantieperiode en zijn nevelen met verlof. We willen vanuit IenW liever niet verrast worden en M moet voorbereid zijn op het advies om vragen te kunnen beantwoorden uiteraard.

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e <10.2.e @minlnv.nl>
Datum: dinsdag 03 dec. 2019 9:55 AM
Aan: Vrugt, R. (Rene) - DGB <rene.vrugt@minienw.nl>
Kopie: Stikstof LNV <Stikstof@minlnv.nl>, 10.2.e <10.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: RE: planning advies luchtvaart

Na de expertsessies van deze week zal er door het secretariaat Adviescollege een concept advies worden geschreven. Dit wordt besproken in de vergadering van van het Adviescollege van 17 december. Die reacties moeten verwerkt worden in een volgende versie. De ervaring heeft geleerd, dat Art. 11.1

10.2.e Omdat in de kerstweek niet alle leden beschikbaar zijn, is besloten het over de feestdagen heen te tillen.

Groet,

10.2.e

Van: Vrugt, R. (Rene) - DGB

Verzonden: dinsdag 3 december 2019 09:50

Aan: 10.2.e

CC: Stikstof LNV ; 10.2.e

Onderwerp: RE: planning advies luchtvaart

Art. 11.1 . Is er een reden gegeven voor latere oplevering?

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e <10.2.e @minlnv.nl>
Datum: dinsdag 03 dec. 2019 9:48 AM
Aan: Vrugt, R. (Rene) - DGB <rene.vrugt@minienw.nl>
Kopie: Stikstof LNV <Stikstof@minlnv.nl>, 10.2.e <10.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: planning advies luchtvaart

Hallo René,

Gisteren is in het overleg van het Adviescollege stikstofproblematiek gesproken over de planning van het advies over de luchtvaart. Streefdatum voor oplevering van dit advies is 3 januari.

Groet,

10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you

are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.
The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: communicatie update
Datum: dinsdag 3 december 2019 15:12:09
Bijlagen: [image001.png](#)

Beste woordvoerders en adviseurs,

Hierbij een - wat langere - communicatie-update t.a.v. een aantal belangrijke mijlpalen.

BRW

Communicatie twee adviezen Adviescollege Remkes (12/13 december en 3 januari)

Het Adviescollege Remkes komt binnenkort met twee adviesrapporten: beweiden & bemesten en luchtvaart. Hierbij hun timing en aanpak:

- BRW
- Het Adviescollege zal het luchtvaartadvies publiceren op vrijdag 3 januari 2020.

De communicatieve lijn die het Adviescollege volgt is de volgende:

- Beide rapporten worden schriftelijk aangeboden aan de minister.
- Van beide rapporten wordt een persbericht opgesteld + Q&A's e.d. Dit wordt met **10.2.e** afgesteld.
- Beide rapporten worden gecombineerd met interview door de voorzitter omstreeks publicatie rapport in een landelijk dagblad
- Persvragen die volgen n.a.v. publicatie van het rapport worden zoveel mogelijk afgehandeld door de woordvoerder van het Adviescollege
- Daarnaast medio januari 2020 mogelijk nog een groter interview in Buitenhof

Het kabinet zal via Kamerbrieven reageren op beide adviezen. Onze communicatie zal daar een afgeleide van zijn.

BRW

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

| [Redacted text block]

| [Redacted text block]

| [Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Bij vragen, bel of mail me gerust.

Dank!

Groet,

Art.

10.2.e

10.2.e

M 06 10.2.e

HollandSpoor

Veerhaven 7 / 3016 CJ / Rotterdam /

E 10.2.e @hollandspoor.com

W hollandspoor.com

/

CONFIDENTIALITY NOTICE // THE INFORMATION IN THIS DOCUMENT MAY BE CONFIDENTIAL. IT IS INTENDED ONLY FOR THE USE OF THE NAMED RECIPIENT. IF YOU ARE NOT THE INTENDED RECIPIENT, PLEASE NOTIFY US IMMEDIATELY AND THEN DELETE THIS DOCUMENT. DO NOT DISCLOSE THE CONTENTS OF THIS DOCUMENT TO ANY OTHER PERSON, NOR TAKE ANY COPIES. VIOLATION OF THIS NOTICE MAY BE UNLAWFUL.

Van: [REDACTED]
Aan: [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e
[REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; Pieterman, V.G. (Vera);
[REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e;
[REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e;
[REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e;
[REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e; [REDACTED]; 10.2.e;
[REDACTED]; @minienw.nl"; 10.2.e

Onderwerp: Ter info: Agenda en stukken interdepartementaal beleidsteam stikstof do 13/12 8.30u
Datum: donderdag 12 december 2019 18:43:49
Bijlagen: BRW [REDACTED]

[REDACTED]

[20191213 Bijlage 4a - Voorraadagenda Interdepartementaal Beleidsteam Stikstof.docx](#)

Beste collega's,
Bijgaand ter info de stukken voor DG overleg van morgenochtend;
Vriendelijke groet,
10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: donderdag 12 december 2019 18:43

Aan: Pieterman, V.G. (Vera) ; Osinga, J.M. (Johan) ; Sonnemaa, M. (Marjolijn) ; Vijselaar, F.W. (Focco) ; 'Kees.vander.burg@minienw.nl' ; 'Erikjan.kempen@minbzk.nl' ; 'w.raab@minfin.nl' ; 'b.geurts@minaz.nl' ; 'rosemarie.bastianen@minbzk.nl' ; **10.2.e** ;

Art. 10.2.e @mindef.nl' ; Dongen, H.A.M. van (Hellen) ; Doosje, G.A.J. (Arjen)

cc: 10.2.e @minbzk.nl'; 10.2.e @minienw.nl'; 10.2.e @minfin.nl'; Slangen,
drs. ing. D.L.M. (Donné); 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e

10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e @minfin.nl' ; 10.2.e @minaz.nl' ;

10.2.e @minbzk.nl'; 10.2.e ; Beens, drs. M.C. (Marije); 10.2.e

10.2.e ; SecretariaatSG-LNV@minInv.nl; 10.2.e @minienw.nl;

10.2.e @minbzk.nl'; 10.2.e @minienw.nl'; 10.2.e ;

'peter.heij@minienw.nl' ; 'ruth.clabbers@minienw.nl' ; 10.2.e @mindef.nl' ; 10.2.e

10.2.e ; 10.2.e @minbzk.nl' ; 10.2.e ; 10.2.e ; Goet, J.C. (Jan-Kees) ;

10.2.e ; 10.2.e @minbzk.nl' ; Slangen, drs. ing. D.L.M. (Donné) ; 10.2.e

10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; Secretariaat DG Stikstof

10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e

10.2.e ; 10.2.e @minienw.nl'

Onderwerp: Agenda en stukken interdepartementaal beleidsteam stikstof do 13/12 8.30u

Beste interdepartementale collega's,

Bijgaand stuur ik jullie de agenda en stukken voor het interdepartementaal beleidsteam stikstof van vrijdag 13/12 van 8.30 u. De vergadering duurt tot 9.15, zodat degenen die naar AZ moeten afreizen voor de MCSP daartoe gelegenheid hebben.

Met vriendelijke groet,

Art 10.2.e

Programmadirectie Stikstof

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | B zuid 4 |

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

T : 06-10.2.e

@: 10.2.e@minlv.nl

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e ; 10.2.e ; [Stikstof LNV](#)
Onderwerp: RE: Aankomende vergadering adviescollege, Kamervragen over adviescollege en burgerbrief
Datum: donderdag 12 december 2019 21:14:15

Hoi 10.2.e ,

Dank voor dit pakketje vragen en info.

We nemen de brief als ingekomen stuk mee voor de vergadering van volgende week dinsdag.

Hieronder in rood mijn reacties.

Tot ziens volgende week dinsdag,

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 11 december 2019 11:17

Aan: 10.2.e

cc: 10.2.e ; 10.2.e ; Stikstof LNV

Onderwerp: Aankomende vergadering adviescollege, Kamervragen over adviescollege en burgerbrief

Dag 10.2.e ,

In deze mail heb ik een aantal vragen samengevoegd.

1. Donderdag zal ik de notitie over de internationale vergelijking van het stikstofbeleid aanleveren. Zowel luchtvaart als de notitie rondom de internationale vergelijking zal in de aankomende vergadering besproken worden, daarom vraag ik me af of het mogelijk is voor mij om weer bij deze vergadering aanwezig te zijn. Je bent van harte welkom
2. In de bijlage vind je een burgerbrief die bij ons is binnengekomen, maar die aan Johan Remkes gericht is. Daarom stuur ik hem bij deze door en kunnen jullie eventueel een reactie op deze brief sturen. Dank
3. Zoals eerder besproken zijn er Kamervragen binnengekomen over hoe het Adviescollege om zal gaan met de motie-van Raan. Onderstaand vind je de vragen en het antwoord dat ik hierop heb geformuleerd, deze wil ik graag als check even aan je voorleggen.

"Vraag 3

Deelt u de mening dat het logisch zou zijn als de commissie-Remkes deze motie meeneemt in haar stikstofadvies over de luchtvaart? Zo nee, waarom niet?

Vraag 4

Op welke wijze gaat de commissie-Remkes deze motie meenemen in haar stikstofadvies over de luchtvaart?

Vraag 10

Op welke wijze gaat de commissie-Remkes advies geven over de in de categorie 'buitenland' verstopte stikstofemissies van de luchtvaartsector?

Antwoord 3, 4 en 10

11.1

[Redacted text block]

(De categorie 'buitenland' en de bijdrage van de luchtvaart, zowel vanuit NL, als vanuit het buitenland, aan deze categorie is wel iets waar het Adviescollege zeker in geïnteresseerd is. Hier hebben we ook informatie over opgevraagd. Maar dit hoeft waarschijnlijk

11.1

[Redacted text block]

Graag hoor ik van je.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Beleidsmedewerker

.....
DG Natuur, Visserij en Landelijk Gebied
Cluster Natura 2000
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
D-passage, 4e etage
.....

M +31 6 10.2.e
10.2.e [@minezk.nl](mailto:10.2.e@minezk.nl)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 10.2.e
Aan: Kempen, Erik Jan van; Reiding, Emiel; Delden, Bert van; "dc.v.ingen.03@mindef.nl"; Gaastra, mr. A.F. (Sander); 10.2.e ; Dronkers, J.H. (Jan-Hendrik) -DBO; "c.a.m.e.mattijssen@minocw.nl"; Scheidel, O.F. (Ciska); 10.2.e @minaz.nl; "j.groen@minaz.nl"; Smaltenbroek, drs. J.M.C. (Meindert); Osinga, J.M. (Johan); Bastiaansen, Rosemarie; Werff, Vincent van der
Cc: Torblin, P. (Peter) - DGML; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e @minaz.nl;
 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ;
 10.2.e @minocw.nl; 10.2.e @minocw.nl; 10.2.e @minocw.nl; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ;
 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ;
 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ;
 10.2.e @minieny.nl; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e @mindef.nl; 10.2.e ; 10.2.e ;
 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; DGOW-NOVI

Onderwerp: RE: Agenda en stukken stuurgroep NOVI / leefomgeving lo
Datum: vrijdag 13 december 2019 11:31:59
Bijlagen: BRW
 Bijlage 7b Luchtvaartnota samenvatting DOUCX
 Bijlage 9c Concept Ontwerp Luchtvaartnota 13-12-2019_ stuurgroep NOVI.docx

Beste leden van de stuurgroep NOVI / leefomgeving io,

Bijgevoegd vindt u als nazending de stukken over de luchtvaartnota. Deze stukken zijn nog vertrouwelijk, dus graag niet buiten de departementen verspreiden.

Met vriendelijke groet,

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Programmadirectie NOVI
Directie Ruimtelijke Ordening

Turfmarkt 147 | 2511 DP | DEN HAAG

T. 0610.2.e
www.rijksoverheid.nl

Van: 10.2.e

Verzonden: donderdag 12 december 2019 13:49

Aan: Kempen, Erik Jan van <ErikJan.Kempen@minbzk.nl>; Reiding, Emiel <Emiel.Reiding@minbzk.nl>; 10.2.e @minbzk.nl; Delden, Bert van <Bert.Delden@minbzk.nl>; 'dc.v.ingen.03@mindef.nl' <dc.v.ingen.03@mindef.nl>; 's.gaastra@minez.nl' <s.gaastra@minez.nl>; 10.2.e 10.2.e @minfin.nl; Dronkers, J.H. (Jan-Hendrik) -DBO <janhendrik.dronkers@minienw.nl>; 'c.a.m.e.mattijssen@minocw.nl' <c.a.m.e.mattijssen@minocw.nl>; Scheidel, O.F. (Ciska) <of.scheidel@minvws.nl>; 10.2.e @minaz.nl <10.2.e @minaz.nl>; 'j.groen@minaz.nl' <j.groen@minaz.nl>; 'm.smallenbroek@minez.nl' <m.smallenbroek@minez.nl>; 'j.m.osinga@minlnv.nl' <j.m.osinga@minlnv.nl>; Bastianen, Rosemarie <Rosemarie.Bastianen@minbzk.nl>; Werff, Vincent van der <Vincent.Werff@minbzk.nl>

cc: Torbijn, P. (Peter) - DGMI <petr.torbijn@minienw.nl>; 10.2.e @minienw.nl>; 10.2.e @minienw.nl>; 10.2.e @minaz.nl>; 10.2.e @mindef.nl' <10.2.e @mindef.nl>; 10.2.e @minienw.nl>; 10.2.e @minbzk.nl>; 10.2.e @minbzk.nl>; 10.2.e @minocw.nl' <10.2.e @minocw.nl' <10.2.e @minocw.nl>; 10.2.e @minocw.nl' @minfin.nl>; 10.2.e @minienw.nl>; 10.2.e @minienw.nl>; 10.2.e @minbzk.nl>; 10.2.e @minbzk.nl>; 10.2.e @minvws.nl>; 10.2.e @minez.nl' 10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @minbzk.nl>; 10.2.e @minlnv.nl' <10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e @minez.nl' <10.2.e @minez.nl>; 10.2.e @minjenv.nl' 10.2.e @minjenv.nl>; 10.2.e @minienw.nl>; 10.2.e @rws.nl>; 10.2.e @mindef.nl' 10.2.e @mindef.nl>; 10.2.e @minienw.nl>; 10.2.e @minienw.nl>; 10.2.e @minbzk.nl>; DGOW-NOVI <DGRW-NOVI@minienw.nl>

Onderwerp: Agenda en stukken stuurgroep NOVI / leefomgeving io

Beste leden van de stuurgroep NOVI / leefomgeving io,

Hierbij ontvangt u de agenda en stukken voor de stuurgroep NOVI / leefomgeving io van volgende week 19 december, van 15.00 – 16.30 uur. Locatie: BZK, N36-10 - Noord-Brabantzaal. Let op: dit is de Noordtoren ('de JenV-toren').

De bijlage(n) over de luchtvaartnota zullen nog worden nagezonden.

Met vriendelijke groet,

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Programmadirectie NOVI
Directie Ruimtelijke Ordening

Turfmarkt 147 | 2511 DP | DEN HAAG

T. 0610.2.e
www.rijksoverheid.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

[REDACTED]

Het kabinet heeft een adviescollege, onder leiding van oud-minister Johan Remkes, gevraagd advies uit te brengen over een aanpak van de stikstofproblematiek. Het eerste advies *Niet alles kan* (Adviescollege Stikstofproblematiek, 2019) richt zich op de korte termijn. In dit advies staat dat het college voor verschillende sectoren met een aanvullend korte termijn advies komt over bronmaatregelen. Het kortetermijnadvies over maatregelen voor de luchtvaart wordt eind 2019 verwacht (p.m.).

Het adviescollege brengt ook advies uit over een langetermijnaanpak. Dat wordt in mei 2020 verwacht (p.m.). BRW

BRW

Met vriendelijke groet,

10.2.e

.....
Programmadirectie Stikstof

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | B zuid 4 |

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
T: 06-10.2.e

@: 10.2.e @minlnv.nl

.....

Van: Vrugt, R. (Rene) - DGB
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: RE: Afstemming
Datum: maandag 16 december 2019 10:44:40

Prima, dank 10.2.e

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e <10.2.e@minezk.nl<<mailto:10.2.e@minezk.nl>>>
 Datum: maandag 16 dec. 2019 10:09 AM
 Aan: Vrugt, R. (Rene) - DGB <rene.vrugt@minienw.nl<<mailto:rene.vrugt@minienw.nl>>>
 Kopie: 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl<<mailto:10.2.e@minlnv.nl>>>
 Onderwerp: RE: Afstemming

Dag Rene,

Het secretariaat geeft aan dat de vraag over het vroegtijdig beschikbaar stellen van de inhoud van het luchtvaart advies ook direct vanuit I&W aan het secretariaat is gesteld en dat het secretariaat dit dus direct met I&W afstemt. Ik weet niet of die vraag ook van jou komt, maar ik heb in ieder geval gevraagd of het secretariaat jou ook mee wil nemen in deze afstemming.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e
 Beleidsmedewerker

.....
 DG Natuur, Visserij en Landelijk Gebied
 Cluster Natura 2000
 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
 D-passage, 4e etage

.....
 M +31 6 10.2.e
 10.2.e@minezk.nl

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Vrugt, R. (Rene) - DGB <rene.vrugt@minienw.nl>
 Verzonden: donderdag 12 december 2019 22:27
 Aan: 10.2.e@minezk.nl; Vrugt, R. (Rene) - DGB <rene.vrugt@minienw.nl>
 CC: 10.2.e@minlnv.nl
 Onderwerp: RE: Afstemming

Prima 10.2.e en dank. We keep in touch

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com<<http://www.blackberry.com>>)

Van: 10.2.e@minezk.nl<<mailto:10.2.e@minezk.nl>>>
 Datum: donderdag 12 dec. 2019 9:52 AM
 Aan: Vrugt, R. (Rene) - DGB <rene.vrugt@minienw.nl<<mailto:rene.vrugt@minienw.nl>>>

Kopie: 10.2.e @minlnv.nl<mailto:10.2.e @minlnv.nl>>
Onderwerp: RE: Afstemming

Beste Rene,

Het is inderdaad begrijpelijk dat jullie van tevoren informatie willen over het advies ter voorbereiding met een reactie. Ik zal contact opnemen met het secretariaat om te bespreken wanneer en in welke vorm de inhoud van het advies over luchtvaart gedeeld kan worden.

Als ik meer weet dan kom ik bij je terug!

Met vriendelijke groeten,

10.2.e
Beleidsmedewerker

.....
DG Natuur, Visserij en Landelijk Gebied
Cluster Natura 2000
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag D-passage, 4e etage .....
M +31 6 10.2.e
10.2.e @minezk.nl

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Vrugt, R. (Rene) - DGB <rene.vrugt@minienw.nl>

Verzonden: woensdag 11 december 2019 23:16

Aan: 10.2.e @minlnv.nl; 10.2.e

<10.2.e @minezk.nl>

Onderwerp: Afstemming

Beste 10.2.e en 10.2.e,

Graag wil ik komende dagen even contact met jullie om ons voor te bereiden op het komende advies van Remkes. Weliswaar verwachten we dat pas begin januari maar we moeten even bespreken hoe dat advies qua routing gaat, wie en hoe erop wordt gereageerd, met welke boodschap e.d. Onze M wil uiteraard graag vroegtijdig weten wat erin staat zodat ze zich kan prepareren op een reactie en omdat we het advies ook willen meenemen in **BRW**.

Gr. Rene

Verzonden met BlackBerry Work

(www.blackberry.com<[<http://www.blackberry.com>>](http://www.blackberry.com))

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic

transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e <10.2.e>
Onderwerp: RE: Advies luchtvaart
Datum: maandag 16 december 2019 17:26:53

Dag 10.2.e ,

Er is contact met Rene Vrugt. Ik heb hem in een eerdere mail gemeld dat ik na de vergadering van morgenavond contact met hem opneem.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: maandag 16 december 2019 10:07

Aan: 10.2.e

cc: 10.2.e ; 10.2.e

Onderwerp: RE: Advies luchtvaart

Dag 10.2.e ,

Wil jij in het afstemmen met I&W hierover ook Rene Vrugt meenemen, dan laat ik hem dat weten.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e <10.2.e @lysiasadvies.nl>

Verzonden: donderdag 12 december 2019 20:00

Aan: 10.2.e <10.2.e @minezk.nl>

cc: 10.2.e @minlnv.nl; 10.2.e

10.2.e @lysiasadvies.nl>

Onderwerp: RE: Advies luchtvaart

Hoi 10.2.e ,

Deze vraag is eerder ook al vanuit lenW aan 10.2.e gesteld en door hem beantwoord.

We snappen deze behoefte vanuit lenW en zullen dit afstemmen.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e @minezk.nl>

Verzonden: donderdag 12 december 2019 9:56

Aan: 10.2.e @lysiasadvies.nl>

cc: 10.2.e @minlnv.nl>

Onderwerp: Advies luchtvaart

Dag 10.2.e ,

Vanuit I&W hebben wij het verzoek gekregen om de inhoud van het advies luchtvaart voor 3 januari al te delen in hoofdlijnen of in concept, zodat er een reactie voorbereid kan worden vanuit I&W. Graag hoor ik of jij denkt dat dit mogelijk is, en zo ja in welke vorm en wanneer.

Alvast bedankt.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Beleidsmedewerker

.....
 DG Natuur, Visserij en Landelijk Gebied

Cluster Natura 2000

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag

D-passage, 4e etage

.....
 M +31 6 10.2.e

10.2.e @minezk.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: FW: lijntjes Lelystad airport
Datum: dinsdag 17 december 2019 10:55:27

Ter info, in geel wat wij reactief kunnen gebruiken als er vragen komen over Lelystad Airport nav laatste Kamerbrief mbt legaliseren PAS-meldingen.

Van: 10.2.e @minienw.nl>
Verzonden: dinsdag 17 december 2019 10:52
Aan: 10.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: lijntjes Lelystad airport

Over LA:

In het regeerakkoord is afgesproken dat Lelystad Airport opengaat.

BRW

Daarnaast komt het adviescollege Remkes binnenkort met een advies welke bijdrage de luchtvaart kan leveren. M IenW zal de Kamer dus over het deel stikstof nog nader informeren, waarna het debat over Lelystad Airport in de Kamer kan plaatsvinden.

Over **BRW**

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e
 10.2.e ; [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#); 10.2.e ; 10.2.e
 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; [Brandse, Cees](#)
[\(WVL\)](#); [Splitthoff, Ruud \(WVL\)](#); 10.2.e ; 10.2.e ; [Schouwstra, Louis \(MN\)](#);
 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e
Cc: 10.2.e ; [Blom, Michèle \(BS\)](#); [Burg, C. van der \(Kees\)](#) - DGMo
Onderwerp: Korte terugkoppeling - informatiebijeenkomst Stikstof voor relaties IenW en RWS
Datum: dinsdag 17 december 2019 15:07:10
Bijlagen: [image003.jpg](#)
[image004.jpg](#)
[Presentatie informatiebijeenkomst IenW en RWS 16122019 excl.pdf](#)
BRW

Beste allemaal,
 Allereerst enorm bedankt voor jullie bijdrage gisterochtend. In deze laatste drukke dagen voor Kerst met vele deadlines waarderen we het enorm dat jullie hiervoor tijd vrij maken. Het is heel goed geweest dat we dit doen. Kees heeft gisteren ook aangekondigd dat we begin februari/ medio februari weer een bijeenkomst organiseren.

Bijgaand ontvangen jullie

- De presentatie van Vera

- **BRW**

- **BRW**

Korte impressie:

De stakeholdersbijeenkomst was goed:

- Informele sfeer, vooral goede gesprekken vooraf, in de pauze en achteraf.
- Waardering voor feit dat we dit doen. Is ook behoefte aan.
- Men blijft netjes en correct: maar onrust neemt toe
- Grote verschillen tussen deelsectoren en aard bedrijven

- **BRW**

- Begin februari nieuwe sessie, zelfde concept.

Vandaag ontvangen onze relaties (hele verzendlijst – dus niet alleen degene die zich aanmelden voor de bijeenkomst gisteren) een mail met de presentatie en een link naar de kamerbrief van gisteravond.

Met vriendelijke groet,

Emrys

10.2.e

Coördinator communicatie

.....
Directie Communicatie

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijnstraat 8 | 2515 XP | Den Haag |

.....
 M 06 10.2.e

E 10.2.e [@minienw.nl](#)

Website [Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat](#)

Wij rijden MONO_550x150px

Van: 10.2.e

Verzonden: vrijdag 13 december 2019 20:57

Aan: 10.2.e

10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ;

V.Pieterman@minezk.nl; 10.2.e ;

10.2.e @minInv.nl' ; 10.2.e

CC: 10.2.e

Onderwerp: Programma, draaiboek en spreektekst

Beste allemaal

Maandagmorgen zien we elkaar in Utrecht bij RWS voor de tweede stakeholderbijeenkomst.

Wanneer: 16 december 2019, 9.00 /11.30 uur – fijn als jullie er voor 9 uur zijn om samen met ons de gasten te verwelkomen

Waar: Rijkswaterstaat Westraven, Utrecht

Michele mag maandagmorgen naar en ICCb ter voorbereiding van de boerenprotesten. Zij zal helaas verstek moeten laten gaan. We hebben dus het programma iets aan moeten passen.

Kees opent en sluit. Louis Schouwstra kan en zal namens RWS eea zeggen bij het intro.

In de bijlage vinden jullie programma/draaiboek/spreekteksten.

Daarnaast ook een briefing voor de verschillende rollen die jullie kunnen bekleden.

In de bijlage ook een laatste stand van de aanmeldingen (40 externen, verwachting is dat dat er maandag zo'n 50 zouden kunnen worden).

NB onze collega's van RWS hebben separaat eenzelfde mail ontvangen.

Voor vragen zijn 10.2.e en ik natuurlijk beschikbaar.

Met hartelijke groet,

10.2.e

10.2.e

Coördinator communicatie

.....
Directie Communicatie

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijnstraat 8 | 2515 XP | Den Haag |

.....
M 06 10.2.e

E 10.2.e @minienw.nl

Website [Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat](#)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Bijeenkomst Stikstof IenW en RWS

Vera Pieterman

16 december 2019

Programma

- › Actuele ontwikkelingen (brief Tweede Kamer)
- › Wat is er gebeurd sinds 4 november?
- › Wat volgt er?
- › Wat is er nu mogelijk in de vergunningverlening?

Actueel: brief TK 16 december)

Structurele aanpak stikstofproblematiek

- › Herstel en versterking van de natuur en het terugdringen van de stikstofuitstoot
- › Samen met provincies, andere overheden en stakeholders
- › Integraal en in samenhang met andere grote opgaven
- › Zowel een generieke als een gebiedsgerichte uitwerking
- › Drempelwaarde

Wat is er gebeurd sinds 4 november?

- Brief Tweede Kamer 13 november 2019

		
Verlagen maximumsnelheid op alle rijkswegen in Nederland naar 100 km/u van 06.00 tot 19.00 uur	Aanpassing veevoer: directe verlaging van ammoniakuitstoot uit mest & urine	De 'warme saneringsregeling' voor de varkenshouderij wordt uitgebreid met €60 miljoen euro

Voor:

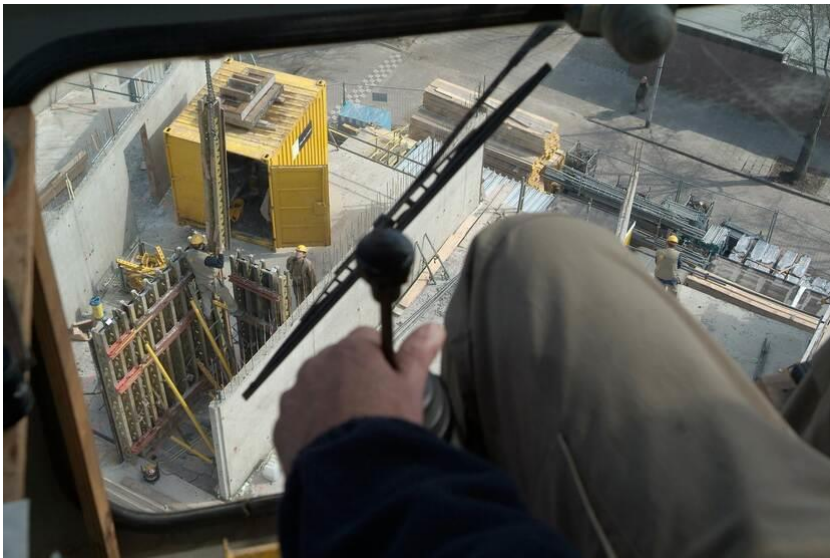
- 75.000 woningen
- 7 MIRT projecten
- Natuurherstel

Wat is daarvoor nodig?

- › Spoedwet om de maatregelen zo snel als mogelijk in te voeren
- › Inrichting van een centraal stikstofregistratiesysteem

Wat is er verder gebeurd sinds 4 november?

- › Vaststellen beleidsregels intern en extern salderen
- › Gebiedsgerichte aanpak met provincies van start gegaan
- › Voorbereidingen Tijdelijke wet natuurverbetering ('Noodwet')

Korte termijn

- › Advies beweiden en bemesten – commissie Remkes (deze week)
- › Advies luchtvaart – commissie Remkes (begin januari 2020)
- › Uitbreiding meetnet voor stikstof en beoordelen meet- en rekenmethodiek
- › Bestuurlijke afspraken, o.a. over gebiedsgerichte aanpak
- › Legaliseren activiteiten PAS-meldingen
- › Beleidsevaluatie van het PAS (zomer 2020)
- › Vierde advies commissie Remkes (mei/juni 2020)

Toestemmingsverlening : wat is nu mogelijk?

- Activiteiten zonder stikstofneerslag
- Intern salderen
- Extern salderen – m.u.v. veehouderij
- Ecologische beoordeling
- ADC-toets

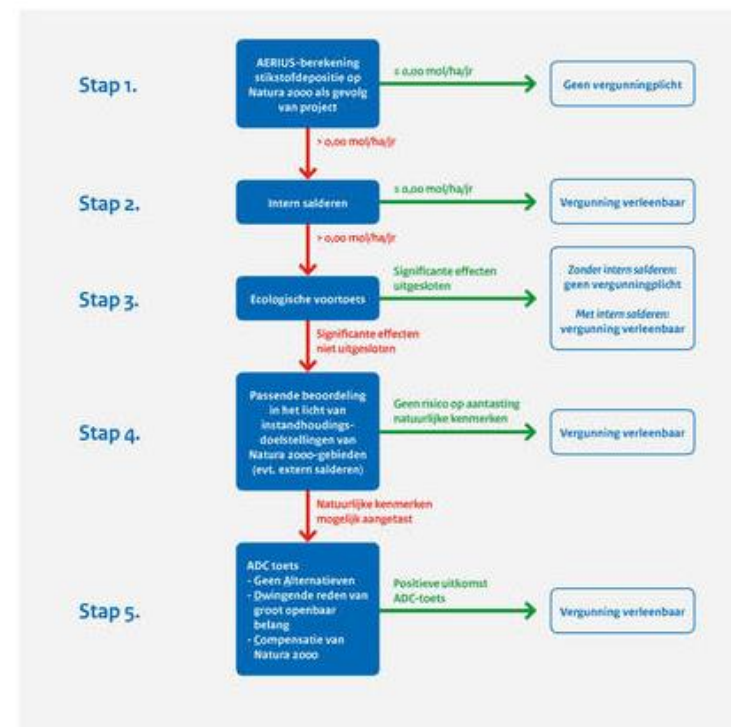

Ondersteunende maatregelen

- > Nieuwe versie rekentool: voor alle gevallen weer toestemming aan te vragen.
- > Handreikingen voor initiatiefnemers
- > Ondersteuning bij vergunningverlening via o.a. BIJ12 en woonteam BZK
- > Website www.aanpakstikstof.nl

Toestemmingverlening stikstofdepositie bij nieuwe activiteiten

Aan de hand van onderstaand stappenplan kunt u vaststellen of u vergunningplichtig bent onder de Wet natuurbescherming en welke instrumenten u kunt inzetten om voor een natuurgunning in aanmerking te komen.

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e ; [Stikstof LNV](#) 10.2.e
Onderwerp: Re: korte terugmelding uit overleg Adviescollege
Datum: dinsdag 17 december 2019 20:37:44

Dank 10.2.e, heb 10.2.e inderdaad uitgebreid gesproken. Zal de afspraken verder uitzetten hier. Fijne avond, groet Vera

Vera Pieterman
 Programmadirecteur Stikstof
 Programma Directoraat-Generaal Stikstof
 Tel 06-10.2.e / secretariaat 10.2.e 070-10.2.e
 @vepi

Op 17 dec. 2019 om 19:59 heeft 10.2.e
 10.2.e [@minlnv.nl](#)> het volgende geschreven:

Dag allen,
 Ik hou het in deze mail bij een korte terugkoppeling:

- **BRW**
 [Redacted]
- [Redacted]
- Advies luchtvaart wordt na bespreking in volgende vergadering op 9 januari uitgebracht (publicatie 10 of 13 januari)
- **BRW**
 [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

Groet,
 10.2.e

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: 10.2.e ; [Dongen, H.A.M. van \(Hellen\)](#); [Doosje, G.A.J. \(Arjen\)](#);
 10.2.e [@minienw.nl](#); 10.2.e
Cc: 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: Fwd: korte terugmelding uit overleg Adviescollege
Datum: dinsdag 17 december 2019 20:47:47

Hoi,
 Zie hieronder de terugkoppeling van het adviescollege.
 @10.2.e: zie uitstel advies luchtvaart

BRW

Groet Vera

Vera Pieterman
 Programmadirecteur Stikstof
 Programma Directoraat-Generaal Stikstof
 Tel 06-10.2.e / secretariaat 10.2.e 070-10.2.e
 @vepi

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e [@minlnv.nl](#)>
Datum: 17 december 2019 om 19:59:05 CET
Aan: 10.2.e [@minlnv.nl](#)>, "Pieterman, V.G. (Vera)" <[V.Pieterman@minezk.nl](#)>
Kopie: Stikstof LNV <[Stikstof@minlnv.nl](#)>, 10.2.e
 10.2.e [@minezk.nl](#)>
Onderwerp: korte terugmelding uit overleg Adviescollege

Dag allen,
 Ik hou het in deze mail bij een korte terugkoppeling:

- BRW
-
- Advies luchtvaart wordt na bespreking in volgende vergadering op 9 januari uitgebracht (publicatie 10 of 13 januari)

• BRW

•

•

Groet,
 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e ; 10.2.e
Cc: [Stikstof LNV](#)
Onderwerp: Fwd: korte terugmelding uit overleg Adviescolleges
Datum: dinsdag 17 december 2019 21:10:18

Ter info: **BRW** .

Groet,
10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPad

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "Pieterman, V.G. (Vera)"
Datum: 17 december 2019 om 21:05:14 CET
Aan: "Dongen, H.A.M. van (Hellen)"
Kopie: 10.2.e
Onderwerp: korte terugmelding uit overleg Adviescollege

BRW

Vera Pieterman
 Programmadirecteur Stikstof
 Programma Directoraat-generaal Stikstof
 Tel [06-10.2.e](#) / secretariaat [10.2.e](#) 070-[10.2.e](#)
[@vepi](#)

Op 17 dec. 2019 om 21:02 heeft Dongen, H.A.M. van (Hellen) het volgende geschreven:

BRW

Tot morgen!

Hellen
 Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 17 dec. 2019 om 20:47 heeft Pieterman, V.G. (Vera) het volgende geschreven:

Hoi,
 Zie hieronder de terugkoppeling van het adviescollege.
 @10.2.e: zie uitstel advies luchtvaart

BRW

BRW

Groet Vera

Vera Pieterman
Programmadirecteur Stikstof
Programma Directoraat-Generaal Stikstof
Tel 06-10.2.e / secretariaat 10.2.e 070-
10.2.e
@vepi

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e
10.2.e
10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>
Datum: 17 december 2019 om 19:59:05
CET
Aan: 10.2.e
10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>, "Pieterman,
V.G. (Vera)" <V.Pieterman@minezk.nl>
Kopie: Stikstof LNV
<Stikstof@minlnv.nl>, 10.2.e
10.2.e "10.2.e <10.2.e@minezk.nl>
Onderwerp: korte terugmelding uit
overleg Adviescollege

Dag allen,
Ik hou het in deze mail bij een korte terugkoppeling:

- BRW
-
- Advies luchtvaart wordt na bespreking in
volgende vergadering op 9 januari uitgebracht
(publicatie 10 of 13 januari)
- BRW
-

BRW

•

Groet,
10.2.e

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: [Dongen, H.A.M. van \(Hellen\)](#)
Onderwerp: Fwd: doorkijk jan/februari
Datum: woensdag 18 december 2019 12:29:30
Bijlagen: [Document1.docx](#)
[ATT00001.htm](#)

Nog een keer

Vera Pieterman
 Programmadirecteur Stikstof
 Programma Directoraat-Generaal Stikstof
 Tel 06-10.2.e / secretariaat 10.2.e 070-10.2.e
 @vepi

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "Pieterman, V.G. (Vera)" <v.g.pieterman@minlnv.nl>
Datum: 17 december 2019 om 11:57:51 CET
Aan: "Doosje, G.A.J. (Arjen)" <g.a.j.doosje@minlnv.nl>, "Dongen, H.A.M. van (Hellen)" <h.a.m.vandongen@minlnv.nl>, "Pieterman, V.G. (Vera)" <V.Pieterman@minezk.nl>
Onderwerp: doorkijk jan/februari

Hi,
 In het DG-overleg is afgesproken om donderdag een doorkijkje naar het nieuwe jaar te geven. Hierbij vanuit mijn portefeuilles een voorzet. Heb het voor nu kort en bondig gedaan, vooral bedoeld om overzicht te geven. Lijkt me fijn om donderdag in ons DT ook bij stil te staan.

BRW

Als dit (op zichzelf, en in deze vorm) nuttig is, kan jij dan aanvullen Arjen?

Groet Vera

Van: [Doosje, G.A.J. \(Arjen\)](#)
Aan: 10.2.e
Cc: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: Blik volgend jaar
Datum: woensdag 18 december 2019 17:52:47
Bijlagen: [Document1opm AD.docx](#)

Hoi, ik heb er niet veel tijd aan kunnen besteden maar wat toevoegingen gedaan aan het stuk dat Vera mailde, ook op enkel punt in haar deel.

mr. G.A.J. (Arjen) Doosje
Programmadirecteur stikstof

.....
Programma DG Stikstof
Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag

.....
M 06-10.2.e
E G.A.J.Doosje@minlnv.nl

Van: Vrugt, R. (Rene) - DGB
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: RE: planning luchtvaartadvies
Datum: vrijdag 20 december 2019 11:27:34

Beste 10.2.e,

Dankjewel voor je bericht. Ik heb inderdaad begrepen dat er op 9 januari opnieuw vergaderd wordt en dat het advies dus pas daarna uitkomt. We zouden graag in de week van 9 januari onder embargo en in beperkte kring inzage hebben in het advies teneinde: a. de Minister goed te kunnen voorbereiden en adviseren, b. de evt. consequenties mee te nemen in

B
R
W

Ik stel voor dat we na het Kerstreces op maandag 6 januari even contact hebben met elkaar.

Fijne dagen gewenst!!

Rene

Van: 10.2.e

Verzonden: donderdag 19 december 2019 10:14

Aan: Vrugt, R. (Rene) - DGB

cc: 10.2.e ; 10.2.e) ; 10.2.e

Onderwerp: planning luchtvaartadvies

Beste Rene,

Ik had toegezegd na de vergadering terug te komen op jouw vragen. Er is besloten om de datum voor het uitbrengen van het advies te verplaatsen naar 13 januari. Daarmee wordt aangesloten bij het verzoek van lenW om het advies niet tijdens het kerstreces uit te brengen en geeft ons ook de gelegenheid om de vergadering van 9 januari te benutten, en daarna de tekst te kunnen afronden.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e ; [Stikstof LNV](#): 10.2.e
Onderwerp: RE: proces aanbieding luchtvaartadvies
Datum: dinsdag 7 januari 2020 17:48:29

Hoi 10.2.e ,

Het luchtvaartadvies wordt inderdaad aangeboden aan de minister van LNV, want dat is onze opdrachtgever.

Vorige keer heb ik dat via Vera gedaan, dus dat lijkt me 11.1

10.2.e heeft volop contacten over de publicatie van het advies. Voor jouw info hieronder het voorstel zoals 10.2.e dat gisteravond aan Johan heeft voorgelegd. Qua planning is rekening gehouden met de agenda van Johan en de ruimte die daarin beschikbaar is. Vanuit die

beschikbaarheid komen we uit op: dins. 14^e schriftelijk aanbieden aan minister, woensdag 15^e externe publicatie.

N.B. onderstaande is het voorstel van 10.2.e (na afstemming met mij). Ik weet nog niet of Johan akkoord is met onderstaande.

2 interviews

De inzet van de communicatie is dat 11.1

. Voorstel is om 11.1

. De reden om dit met 11.1

Persbericht

11.1

Timing

11.1

Planning

Hieronder de planning zoals we die voorogen hebben. Kun je hiermee uit de voeten? Dit ook ter bespreking in het Adviescollege donderdag aanstaande.

11.1

Als hier nadere info over beschikbaar komt, laat ik dat weten.

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e.

Verzonden: dinsdag 7 januari 2020 12:06

Aan: 10.2.e. ; 10.2.e.

cc: 10.2.e. ; Stikstof LNV

Onderwerp: proces aanbidding luchtvaartadvies

Hoi 10.2.e. en 10.2.e.,

Even een checkvraag. Ik neem aan dat 11.1

Andere optie is 11.1

Heeft 10.2.e. contacten met de woordvoerders van LNV en lenW over de communicatie rond de publicatie?

Groet,

10.2.e.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 10.2.e
Aan: "Vrugt, R. (Rene) - DGB"
Cc: 10.2.e ; Pieterman, V.G. (Vera): Stikstof LNV
Onderwerp: RE: Advies Cie Remkes inzake luchtvaart
Datum: woensdag 8 januari 2020 09:38:14

Dag Rene,

Ook een gelukkig 2020 gewenst!

Gisteren heeft het secretariaat van het adviescollege ons op de hoogte gesteld van het proces rondom de aanbieding van het luchtvaartadvies. Het advies wordt aan de minister van LNV aangeboden, aangezien zij de opdrachtgever van het adviescollege is. Dit verloopt via het programma DG stikstof.

Het voorlopige voorstel voor publicatie is Art. 11.1

Voor eventuele inhoudelijke afstemming na de schriftelijke aanbieding aan de minister van LNV zal je contact met programma DG stikstof op kunnen nemen, bijvoorbeeld met Vera Pieterman (CC).

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Beleidsmedewerker

.....
 DG Natuur, Visserij en Landelijk Gebied
 Cluster Natura 2000
 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
 D-passage, 4e etage

.....
 M +31 6 10.2.e

10.2.e @minezk.nl

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Vrugt, R. (Rene) - DGB <rene.vrugt@minienw.nl>

Verzonden: dinsdag 7 januari 2020 11:33

Aan: Pieterman, V.G. (Vera) <V.Pieterman@minezk.nl>; 10.2.e

10.2.e @minlv.nl; 10.2.e @minezk.nl

Onderwerp: Advies Cie Remkes inzake luchtvaart

Beste Vera, 10.2.e , 10.2.e ,

Allereerst nog de beste wensen voor 2020. Een belangrijk jaar voor het stikstofdossier! Ik begrijp dat het Adviescollege komende dinsdag 14 januari naar buiten wil gaan met het advies inzake luchtvaart en dat men het as maandag wil aanbieden aan Kabinet. Dat roept natuurlijk de vraag op hoe we dat proces zien en wie welke rol op zich neemt. Vraag is of het advies aan M LNV wordt aangeboden of aan M IenW dan wel aan beiden? Vraag is ook hoe we de woordvoering dan doen? Binnen IenW zijn we QenA's aan het voorbereiden, bijv. over Schiphol en Lelystad. Art. 11.1

Een dergelijk advies is natuurlijk van enorm belang gelet op BRW

Kortom, graag willen we nadere afspraken maken over dit hele proces.

Gr. Rene

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Doorst: Planning presentatie luchtvaartadvies
Datum: woensdag 8 januari 2020 17:06:02
Bijlagen: [image001.png](#)

Ter info

Van: Pieterman, V.G. (Vera)
Datum: 8 januari 2020 om 16:59:22 CET
Aan: 10.2.e , 10.2.e
CC: 10.2.e @leenecommunicatie.nl) , 10.2.e , 10.2.e
 10.2.e
Onderwerp: Re: Planning presentatie luchtvaartadvies

Helder!

Vera Pieterman
 Programmadirecteur Stikstof
 Programma Directoraat-generaal Stikstof
 Tel 06-10.2.e / secretariaat 10.2.e 070-10.2.e
 @vepi

Op 8 jan. 2020 om 15:31 heeft 10.2.e het volgende geschreven:

Hoi Vera,
 Namens 10.2.e nog even expliciet de vraag vanuit LNV het advies niet neer te leggen bij de pers.
 De enige die het rapport onder embargo bij de pers neerlegt, is het Adviescollege. 10.2.e zal dat ook aangeven richting de andere woordvoerders.
 We hebben als embargo inmiddels afgesproken: woensdag 15/1 om 15.00 uur.
 Dus dat is ook het moment waarop het naar de Tweede Kamer kan.
 Als dit vragen oproept, weet je me te vinden.
 Groet,
 10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: woensdag 8 januari 2020 13:53
Aan: v.g.pieterman@minlnv.nl
cc: 10.2.e @leenecommunicatie.nl) ; 10.2.e
Onderwerp: Planning presentatie luchtvaartadvies

Hoi Vera,
 Zoals zojuist telefonisch besproken, stuur ik je hierbij de planning voor de presentatie van het luchtvaartadvies.
 We bespreken dit morgen nog in het overleg van het Adviescollege.
 De woordvoerders van LNV en lenW zijn hiervan op de hoogte.
 Ik check nog even bij Steffart tot wanneer het embargo (woensdagmiddag 15/1) precies geldt.

- 11.1 [redacted]
- [redacted]
[redacted]
- [redacted]
- [redacted]

Kun je je vinden in voornoemde werkwijze en planning? Mocht je telefonisch willen overleggen dan ben ik uiteraard bereikbaar, op onderstaand nummer. Uiteraard kun je dit ook met 10.2.e afstemmen donderdag. Eventueel kan ik ook even langskomen bij de aanstaande bespreking van het adviescollege.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

06 10.2.e

Leene Communicatie bv

T 0182 10.2.e | M 06 10.2.e

Karnemelksloot 110, 2806 BJ Gouda

www.leenecomunicatie.nl

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e
Onderwerp: RE: communicatie Adviescollege Remkes luchtvaartrapport - media-analyse 24-30 december
Datum: donderdag 9 januari 2020 11:05:17
Bijlagen: [image001.png](#)

Ha 10.2.e,

Lijn van eerste reactie zal idd in lijn zijn van 'bestuderen en komen later met inhoudelijke reactie'.

We hebben al enig zicht op de inhoud, maar echt op hoofdlijnen.

Zoals gezegd, is eerste reactie vooral procesmatig. Zodra bekend is wat onze inhoudelijke reactie wordt, zal I&W hoogstwaarschijnlijk in de lead zijn qua woordvoering.

Hou jullie op de hoogte.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: donderdag 9 januari 2020 10:05

Aan: 10.2.e

Onderwerp: RE: communicatie Adviescollege Remkes luchtvaartrapport - media-analyse 24-30 december

Dank 10.2.e, wat is de lijn qua reactie Art. 11.1)? En hebben wij al enig zicht op de inhoud? Is LNV in de lead met lenW gezien onderwerp? Wat een vragen he;-)

Groet,

10.2.e

Woordvoerder

06-10.2.e

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147 | 2511 DP Den Haag | Z.15.104

Postbus 20011 | 2500 EA Den Haag

Van: 10.2.e @hollandspoor.com>

Verzonden: dinsdag 7 januari 2020 09:54

Aan: 10.2.e @hollandspoor.com>

Onderwerp: RE: communicatie Adviescollege Remkes luchtvaartrapport - media-analyse 24-30 december

Beste mensen,

De planning van het Adviescollege wat betreft het rapport over de luchtvaartsector is gewijzigd (een dag in tijd opgeschoven). Hierbij de nieuwe planning:

Art. 11.1

[Redacted content]

Tot zover!

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e hollandspoor.com>

Verzonden: vrijdag 3 januari 2020 17:10

Onderwerp: communicatie Adviescollege Remkes luchtvaartrapport - media-analyse 24-30 december

Beste mensen,

Allereerst natuurlijk de beste wensen voor 2020!

Ben net gebeld door woordvoerder Adviescollege Remkes. Hun (communicatie-)planning voor het adviesrapport over de luchtvaartsector ziet er (vooralsnog) als volgt uit:

11.1

In de bijlage vinden jullie – ter info - ook nog de media-analyse 24-30 december.

Groet,

10.2.e

10.2.e

M 06 10.2.e

HollandSpoor

Veerhaven 7 / 3016 CJ / Rotterdam /

E 10.2.e @hollandspoor.com

W hollandspoor.com

/

CONFIDENTIALITY NOTICE // THE INFORMATION IN THIS DOCUMENT MAY BE CONFIDENTIAL. IT IS INTENDED ONLY FOR THE USE OF THE NAMED RECIPIENT. IF YOU ARE NOT THE INTENDED RECIPIENT, PLEASE NOTIFY US IMMEDIATELY AND THEN DELETE THIS DOCUMENT. DO NOT DISCLOSE THE CONTENTS OF THIS DOCUMENT TO ANY OTHER PERSON, NOR TAKE ANY COPIES. VIOLATION OF THIS NOTICE MAY BE UNLAWFUL.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e ; 10.2.e ; [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#); [Doosje, G.A.J. \(Arjen\)](#); 10.2.e
Cc: [Dongen, H.A.M. van \(Hellen\)](#); 10.2.e
Onderwerp: FW: Stukken MCSP 14012020 + Stuk BWO ter info
Datum: donderdag 9 januari 2020 19:23:17
Bijlagen: [2. MCSP 14012020 Planning.docx](#)
 BRW
[MCSP 14 januari 2020 \(nadere toelichting\).docx](#)
 BRW
 BRW

Ter info.

Van: 10.2.e

Verzonden: donderdag 9 januari 2020 19:20

Aan: Schouten, C.J. (Carola)

CC: Osinga, J.M. (Johan) ; Sonnema, M. (Marjolijn) ; 10.2.e ; Dongen, H.A.M. van (Hellen) ; 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e

Onderwerp: Stukken MCSP 14012020 + Stuk BWO ter info

Dag Carola,

Bijgaand stuur ik je BRW met twee onderliggende stukken ter agendering op de MCSP van dinsdag 14 januari 2020. De stukken betreffen de (1) planning en (2) BRW

Graag jouw reactie en akkoord op verzending van deze stukken naar de MCSP met jouw digitale handtekening.

Verder is bijgevoegd een nadere toelichting op enkele overige agendapunten m.b.t. de MCSP van a.s. 14 januari 2020.

Tot slot stuur ik je ter info het stuk dat BRW

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e
 Aan: 10.2.e
 Cc: Pieterman, V.G. (Vera); Dongen, H.A.M. van (Hellen); 10.2.e; 10.2.e
 Onderwerp: Vervolg met stukken MCSP
 Datum: maandag 13 januari 2020 11:26:21
 Bijlagen: [Planning t.b.v. MCSP 14012020 \(conceptversie\).docx](#)
 BRW
[MCSP 14 januari 2020 \(nadere toelichting\).docx](#)

Dag 10.2.e

Zoals je vroeg stuur ik je bijgaand de stukken zoals die naar de minister toe zijn gegaan t.b.v. de MCSP:

- BRW
- Laatste versie van de planning;
- BRW
-
- Een document met toelichting voor de minister.

Afgesproken is om:

- De planning aan te passen op de volgende punten (en deze dan te verspreiden in de MCSP; minister hoeft deze niet meer te zien):
  - Advies Luchtvaart opnemen bij het coalitieoverleg komende week;
  - BRW
- De inhoudelijke notitie omschrijven naar een A4, waarin duidelijk wordt (dit was de opsomming van de minister):
  - BRW
  -
  -
  -
  - Welke trajecten nu lopen, zoals BRW
  - Remkes over luchtvaart, BRW
  -
  -
- BRW

Met Vera afgesproken dat het inhoudelijke A4 idealiter om 13u wordt aangeleverd bij BPZ om 13.15 mee te geven in tas minister. En als dat niet lukt, dat we dan een nieuwe procesafpraak maken.

De planning kan naar mij toe zodra die klaar is.

De annotatie liefst ook om 13u, maar als dat niet lukt, dan maken we daar een nieuwe procesafpraak over op dat moment wat mij betreft.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: [Osinga, J.M. \(Johan\)](#); 10.2.e
Cc: [Bruin, mr. E.J. de \(Ellen\)](#); [Slangen, drs. ing. D.L.M. \(Donné\)](#); [Stikstof LNV](#)
Onderwerp: RE: Handhavingsverzoeken luchtvaart3
Datum: maandag 13 januari 2020 15:01:23

Dag Johan,

BRW

Groet,
10.2.e

10.2.e MSc
MT-lid

.....
DG Natuur, Visserij en Landelijk Gebied

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
 D-passagie, 4e etage

.....
 T 070-10.2.e
 M 06 10.2.e
 10.2.e [@minlnv.nl](#)

Van: Osinga, J.M. (Johan) <J.M.Osinga@minlnv.nl>

Verzonden: maandag 13 januari 2020 14:26

Aan: 10.2.e [@minlnv.nl](#)

CC: Bruin, mr. E.J. de (Ellen) <e.j.debruin@minezk.nl>; Slangen, drs. ing. D.L.M. (Donné)
 <D.L.M.Slangen@minlnv.nl>

Onderwerp: Fwd: Handhavingsverzoeken luchtvaart

10.2.e ,

BRW

Grjohan

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e [@minlnv.nl](#)

Datum: 13 januari 2020 om 13:14:16 CET

Aan: 10.2.e [@minlnv.nl](#)

Kopie: 10.2.e [@minlnv.nl](#), 10.2.e

10.2.e [@minezk.nl](#), Secretariaat DG NVLG

<[SecretariaatDGNVLG@minezk.nl](#)>, Secretariaat DG Stikstof

<[SecretariaatDGStikstof@minlnv.nl](#)>, 10.2.e

10.2.e [@minlnv.nl](#), 10.2.e [@minlnv.nl](#),

10.2.e [@minlnv.nl](#), "Dongen, H.A.M. van (Hellen)"

<[h.a.m.vandongen@minlnv.nl](#)>, "Osinga, J.M. (Johan)" <[J.M.Osinga@minlnv.nl](#)>,

10.2.e [@minlnv.nl](#), "Bruin, mr. E.J. de (Ellen)"

<[e.j.debruin@minezk.nl](#)>, 10.2.e

10.2.e [redacted]@minlnv.nl>

Onderwerp: RE: Handhavingsverzoeken luchtvaart

Dag 10.2.e,

BRW

[redacted]
[redacted] Dit is

des te meer actueel vanwege het advies van het adviescollege
Stikstofproblematiek dat aanstaande is (en de politieke besluitvorming hierover).

Kunnen jullie deze informatie en evt. verdere voorbereiding morgen om 13u bij
BPZ hebben liggen?

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e [redacted]@minlnv.nl>

Verzonden: maandag 13 januari 2020 10:52

Aan: Dongen, H.A.M. van (Hellen) <h.a.m.vandongen@minlnv.nl>; Osinga, J.M.
(Johan) <J.M.Osinga@minlnv.nl>; 10.2.e [redacted]@minlnv.nl>; Bruin, mr.
E.J. de (Ellen) <e.j.debruin@minezk.nl>; 10.2.e [redacted]

10.2.e [redacted]@minlnv.nl>

cc: 10.2.e [redacted]@minlnv.nl>; 10.2.e [redacted]

10.2.e [redacted]@minlnv.nl>; 10.2.e [redacted]@minlnv.nl>;

10.2.e [redacted]@minezk.nl>; Secretariaat DG NVLG

<SecretariaatDGNVLG@minezk.nl>; Secretariaat DG Stikstof

<SecretariaatDGStikstof@minlnv.nl>; 10.2.e [redacted]

10.2.e [redacted]@minlnv.nl>; 10.2.e [redacted]@minlnv.nl>

Onderwerp: Handhavingsverzoeken luchtvaart

BRW

[redacted]

[redacted]

Groet,

10.2.e

Secretariaat minister Carola Schouten

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

E-mail: ministerLNV@minez.nl

Telefoon: +31 70 10.2.e

Mobiel: +31 6 10.2.e

Uitnodigingen kunnen gestuurd worden naar

uitnodigingen@minlnv.nl

Routebeschrijving:

<https://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ministerie-van-landbouw-natuur-en-voedselkwaliteit/contact-met-lnv/route>

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: FW: Annotatie_tbv_MCSP_14_januari
Datum: maandag 13 januari 2020 17:35:48
Bijlagen: [DOMUS-20007111-v1-Annotatie_tbv_MCSP_14_januari.docx](#)

Van: 10.2.e

Verzonden: maandag 13 januari 2020 17:35:46 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna

Aan: Pieterman, V.G. (Vera); Pieterman, V.G. (Vera)

Onderwerp: FW: Annotatie_tbv_MCSP_14_januari

Van: 10.2.e

Verzonden: maandag 13 januari 2020 16:04

Aan: Doosje, G.A.J. (Arjen) ; Pieterman, V.G. (Vera)

Onderwerp: Annotatie_tbv_MCSP_14_januari

Zijn jullie akkoord met deze annotatie?

Specifiek:

- Arjen: BRW
- Vera: BRW
- Toelichting advies Luchtvaart

In document met planning is bespreking BRW opgenomen voor MCSP van 21-01.

Groet,

10.2.e

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: FW: Notitie tbv MCSP 14-01 x
Datum: maandag 13 januari 2020 17:52:45
Bijlagen: BRW
[Planning tbv MCSP 14-01.docx](#)

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 13 januari 2020 17:52:41 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna
Aan: 10.2.e
CC: Dongen, H.A.M. van (Hellen); Pieterman, V.G. (Vera); Doosje, G.A.J. (Arjen)
Onderwerp: Notitie tbv MCSP 14-01 x

Ha 10.2.e,

Hierbij de volgende stukken:

- BRW
-
- Planning

Zoals je hebt besproken met Hellen, deze stukken mogen verspreid worden aan leden MCSP.

Groet,

10.2.e

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: FW: Annotatie
Datum: maandag 13 januari 2020 18:14:50
Bijlagen: [DOMUS-20007111-v1-Annotatie_tbv_MCSP_14_januari.docx](#)
[Planning_tbv_MCSP_14-01x.docx](#)

Van: 10.2.e

Verzonden: maandag 13 januari 2020 18:14:48 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna

Aan: Dongen, H.A.M. van (Hellen)

CC: Pieterman, V.G. (Vera); Doosje, G.A.J. (Arjen)

Onderwerp: Annotatie

Hi Hellen,

Bijgaand de annotatie voor de minister t.b.v. de MCSP.

Ben jij akkoord?

Indien akkoord mail ik het stuk naar 10.2.e, zodat hij deze naar de minister kan sturen.

Ter info: planning, incl. gesprek BRW. Heb contact met 10.2.e gehad, hij gebruikt deze versie.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Re: Kamervragen luchtvaart
Datum: maandag 13 januari 2020 18:32:42

Dag 10.2.e,

Gezien de timing van de beantwoording kamervragen 11.1
 Er ligt woensdag een openbaar advies, dat ook een
 feitenbasis bevat. 11.1

Donderdag is weer bevestigd dat IenW niet eerder inzage in advies krijgt, ook niet in de feitenbasis. Daarover kunnen we dus niet communiceren. 1 dag langer uitstel zal er toch nog wel bij kunnen?

Groet,
 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 13 jan. 2020 om 17:28 heeft 10.2.e het volgende geschreven:

Dag 10.2.e ,

Ik heb twee vragen over de Kamervragen over luchtvaart die door I&W, mede namens LNV, beantwoord worden.

De eerste vraag is dat in hoeverre wij ons moeten bemoeien met de vragen die niet over het adviescollege gaan. Ik vind namelijk dat 11.1

De tweede vraag is in hoeverre ik naar I&W moet aangeven wat er in het luchtvaart advies komt, aangezien dit erg relevant is voor deze vragen.

In de bijlage vind je de beantwoording en hieronder heb ik er een voorbeeld uitgepakt waar beide vragen in terugkomen:

Vraag 8

Erkent u dat de stikstofemissie van de luchtvaart, ongeacht in welke categorie deze is ondergebracht, bijdraagt aan de cumulatieve stikstofdepositie en daardoor mede oorzaak kan zijn van het overschrijden van kritische depositiewaarden? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 8

11.1

Wat denk jij hiervan?

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Beleidsmedewerker

DG Natuur, Visserij en Landelijk Gebied
Cluster Natura 2000
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
D-passage, 4e etage

.....
M +31 6 **10.2.e**

10.2.e @minezk.nl

<02. Beantwoording kamervragen 3000voet(2).DOCX>

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: FW: DOMUS-20013395-v1-Appreciatie_van__Advies_Luchtvaartsector_
Datum: woensdag 15 januari 2020 11:21:25

Van: Dongen, H.A.M. van (Hellen)
Verzonden: woensdag 15 januari 2020 11:21:24 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna
Aan: Pieterman, V.G. (Vera)
CC: 10.2.e; Doosje, G.A.J. (Arjen)
Onderwerp: Re: DOMUS-20013395-v1-Appreciatie_van__Advies_Luchtvaartsector_

Goede nota!

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 14 jan. 2020 om 20:51 heeft Pieterman, V.G. (Vera) het volgende geschreven:

Hi, hierbij onze eerste duiding van het rapport. Hoor het graag als je gelegenheid hebt. Maar eerst even focus daar
Jan-Kees neemt contact met haar op over verzending.
Groet VEra

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof
Datum: dinsdag 14 januari 2020 13:52:09
Bijlagen: [image001.png](#)
[image002.png](#)
[02_Beantwoording kamervragen 3000voet\(2\).DOCX](#)

Ha 10.2.e ,
 Hierbij de versie aangepast op vraag 3,4, en 10 zoals besproken en in de verledentijd gezet.
 Laten we alsnog donderdag even bellen om te bezien of dit het enige wijzigingspunt is.
 Met vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 13 januari 2020 12:01
Aan: 10.2.e
CC: 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Beste 10.2.e
 In de bijlage de versie zoals deze de lijn in gaat hier bij lenW.
 Let hierbij op dat wij koersen op het uitbrengen van deze antwoorden tegelijkertijd met de kabinetsreactie op de luchtvaart-rapportage van de commissie Remkes.
 Met vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e @minezk.nl>
Verzonden: dinsdag 7 januari 2020 15:49
Aan: 10.2.e @minienw.nl>
CC: 10.2.e @minlnv.nl>
Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Dag 10.2.e
 Oké mooi dat jullie hierover met RIVM in gesprek gaan. Even ter informatie: een aantal vragen gaan over hoe het adviescollege Remkes motie van Raan mee zal nemen in haar advies. Dit advies zal waarschijnlijk volgende week dinsdag al gerepresenteerd worden. Dit betekent dat het antwoord op deze vragen wellicht anders geformuleerd moeten worden als deze pas na het advies gepubliceerd zullen worden.
 Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e @minienw.nl>
Verzonden: dinsdag 7 januari 2020 14:48
Aan: 10.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Ha 10.2.e ,
 a.s. donderdag voeren we gesprek met RIVM, daarna kunnen de vragen hier de lijn in.
 Dus uiterlijk vrijdag stuur ik deze toe.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e @minezk.nl>
Verzonden: dinsdag 7 januari 2020 09:54
Aan: 10.2.e @minienw.nl> 10.2.e @minienw.nl>
Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Dag 10.2.e
 Kan ik binnenkort de definitieve versie van deze vragen tegemoet zien, zodat ze bij LNV de lijn in kunnen?
 Graag hoor ik van je.
 Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: vrijdag 20 december 2019 12:00
Aan: 10.2.e @minienw.nl> 10.2.e @minienw.nl>
Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Dag 10.2.e
 Bij deze in de bijlage de vragen met nog een paar kleine aanpassingen en één opmerking.
 Graag ontvang ik de definitieve versie terug zodat ik hem ook binnen LNV de lijn in kan sturen.
 Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Beleidsmedewerker

.....
 DG Natuur, Visserij en Landelijk Gebied
 Cluster Natura 2000
 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
 D-passagie, 4e etage
 .....

M +31 6 10.2.e
 10.2.e @minezk.nl

Van: 10.2.e @minienw.nl>
Verzonden: donderdag 19 december 2019 16:14
Aan: 10.2.e @minezk.nl> 10.2.e @minienw.nl>
Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

10.2.e | 10.2.e
 Graag nog een laatste keer meelezen met de kamervragen, dan kunnen deze morgen de lijn in, met de kanttekening dat ze voor publicatie afgestemd moeten worden met LNV.
 @10.2.e ik ben nog onzeker of 11.1 Alles staat reeds klaar in HPRM,
 Met vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e @minezk.nl>
Verzonden: woensdag 11 december 2019 11:53
Aan: 10.2.e @minienw.nl>
Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Dag 10.2.e
 Oké prima. De antwoorden kunnen dan dus na het kerstrees bij ons door de lijn en daarna naar de kamer verstuurd worden.
 Verder zag ik net nog twee kleine puntjes bij antwoord 11:
 - Er staat een typ-fout: Natura 2000-Gebied
 - Er staat twee keer achter elkaar: afhankelijk van de

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e @minienw.nl>
Verzonden: woensdag 11 december 2019 11:47
Aan: 10.2.e @minezk.nl>
Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Ha 10.2.e ,
 Bedankt voor jouw opmerkingen.

Ik hoop dat 11.1

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e @minezk.nl>

Verzonden: woensdag 11 december 2019 10:07

Aan: 10.2.e <[redacted]> @minienw.nl>

Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Dag 10.2.e

Ik heb even naar de antwoorden gekeken en ik heb een paar kleine opmerkingen erbij geplaatst.

Verder ben ik nog steeds wel benieuwd naar wat de deadline is voor het beantwoorden van de Kamervragen, want ik geloof dat 11.1 ik meen dat ze morgen of vrijdag haar laatste tas meekrijgt en documenten daarvoor vandaag al aangeleverd moeten worden. Dus is de planning om de vragen na het kerstecres naar de Tweede Kamer te sturen?

Graag hoor ik van je.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e <[redacted]> @minienw.nl>

Verzonden: maandag 9 december 2019 14:32

Aan: 10.2.e <[redacted]> @minienw.nl>

Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Dag 10.2.e

Bedankt hiervoor, ik heb nu nog even geen tijd om de antwoorden te lezen.

Wanneer is de deadline voor het versturen van de antwoorden naar de Tweede Kamer?

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e <[redacted]> @minienw.nl>

Verzonden: maandag 9 december 2019 13:36

Aan: 10.2.e <[redacted]> @minezk.nl>

Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Beste 10.2.e

Hierbij de laatste versie; ik heb nog 2 openstaande punten die ik graag wil checken bij RIVM, hoop dat vanmiddag rond te hebben.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Van: 10.2.e <[redacted]> @minezk.nl>

Verzonden: maandag 9 december 2019 12:37

Aan: 10.2.e <[redacted]> @minienw.nl>

Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Beste 10.2.e

Hoe staat het ervoor met de beantwoording van deze Kamervragen? Wanneer is de deadline om ze aan te leveren? En wanneer kan ik ze verwachten zodat ze binnen LNV nog door de lijn kunnen?

Graag hoor ik van je.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e <[redacted]> @minienw.nl>

Verzonden: vrijdag 15 november 2019 14:37

Aan: 10.2.e <[redacted]> @minezk.nl>

Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Dat snap ik.

Bedankt voor deze aanzet!

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e <[redacted]> @minezk.nl>

Verzonden: vrijdag 15 november 2019 13:59

Aan: 10.2.e <[redacted]> @minienw.nl>

CC: Stikstof LNV <Stikstof@minlnv.nl>

Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Dag 10.2.e

Onderstaand vind je de antwoorden die ik heb geformuleerd op vraag 3, 4 & 10. Deze antwoorden heb ik met mijn MT-lid afgestemd, maar uiteraard zullen deze i.c.m. de rest van de antwoorden nog binnen LNV door de lijn moeten voordat ze naar de kamer kunnen.

3) Deelt u de mening dat het logisch zou zijn als de commissie-Remkes deze motie meeneemt in haar stikstofadvies over de luchtvaart? Zo nee, waarom niet?

4) Op welke wijze gaat de commissie-Remkes deze motie meenemen in haar stikstofadvies over de luchtvaart?

Antwoord 3 & 4:

11.1

[redacted]

10) Op welke wijze gaat de commissie-Remkes advies geven over de in de categorie 'buitenland' verstopte stikstofemissies van de luchtvaartsector?

11.1

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Beleidsmedewerker

.....
DG Natuur, Visserij en Landelijk Gebied
Cluster Natura 2000
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
D-passagie, 4e etage
.....

M +31 6 10.2.e

10.2.e <[redacted]> @minezk.nl

Van: 10.2.e <[redacted]> @minienw.nl>

Verzonden: vrijdag 15 november 2019 11:03

Aan: 10.2.e <[redacted]> @minezk.nl>; 10.2.e <[redacted]> @minienw.nl>

CC: 10.2.e <[redacted]> @minlnv.nl>; 10.2.e <[redacted]> @minfin.nl>

Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Beste 10.2.e

Dank je wel voor het doorsturen van de mailwisseling. Volgens mij kom ik dan uit bij Dhr. 1 en Dhr. 10. Ik zie nog niet direct de verbinding met min Fin, maar wellicht kan Dhr. 10. dat mij verduidelijken.

Verder zie ik graag een eerste conceptantwoord voor in ieder geval de vragen 3,4, en 10 zoals besproken, waarbij deze 3 vooralsnog worden gecombineerd.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Adviseur Omgeving Project Lelystad Airport

.....
Directie Luchtvaart
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)
Rijnstraat 8 | 2515 XP | Den Haag
Postbus 20901 | 2500 EX | Den Haag
.....

M 06 10.2.e

 Luchtvaartindetoeekomst.nl

Van: 10.2.e <[redacted]> @minezk.nl>

Verzonden: woensdag 13 november 2019 13:55

Aan: 10.2.e <[redacted]> @minienw.nl>

Onderwerp: FW: Kamervragen LNV stikstof

Dag 10.2.e

Ik bedenk me net dat ik je deze mailwisseling over het feit dat financiën graag mee wil leven nog zou doorsturen.

Dus bij dezen.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: dinsdag 12 november 2019 13:17

Aan: 10.2.e @minlnv.nl>

CC: 10.2.e @minezk.nl>

Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Beste 10.2.e ,

Dank voor je snelle reactie. Het ligt nu inderdaad voor de hand dat Financiën zich bij IenW meldt. Ik heb dat bij hen aangegeven. Mochten zij het anders zien, dan laat ik het aan 10.2.e weten met het verzoek of hij het antwoord nog even met mij deelt.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: dinsdag 12 november 2019 13:06

Aan: 10.2.e @minlnv.nl>

CC: 10.2.e @minezk.nl>

Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Beste 10.2.e ,

IenW heeft het voortouw bij de beantwoording van deze Kamervragen. LNV geeft medeparaaf, zodat de antwoorden 'mede namens LNV' uit kunnen. Licht het dan niet meer voor de hand dat FIN zich bij IenW meldt? Binnen LNV ben ik niet de contactpersoon voor de beantwoording, maar 10.2.e (zie cc).

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: dinsdag 12 november 2019 12:47

Aan: 10.2.e @minlnv.nl>

Onderwerp: FW: Kamervragen LNV stikstof

Beste 10.2.e ,

Financiën wil graag meelesen op het antwoord op de Kamervraag van Van Raan over 'het vervroegde luchtvaartadvies van de commissie Remkes en de gebrekkige rapportage van stikstofuitstoot op grote hoogte'.

Wanneer het antwoord gereed is, wil je het dan met mij willen delen? Dan stem ik het (kort) met Financiën af.

Ik hoor het graag. Alvast dank!

Groet,

10.2.e

FEZ/Begrotingszaken LNV

M 06 10.2.e

E 10.2.e @minlnv.nl

Van: 10.2.e

Verzonden: dinsdag 12 november 2019 12:30

Aan: 10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e @minlnv.nl>

CC: 10.2.e @minlnv.nl>; Stikstof LNV <Stikstof@minlnv.nl>

Onderwerp: RE: Kamervragen LNV stikstof

Ja ik begreep dat LNV aan de lat staat bij de beantwoording van deze vragen. Dat loopt via Natuur 10.2.e cc)

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: maandag 11 november 2019 09:47

Aan: 10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e @minlnv.nl>

Onderwerp: FW: Kamervragen LNV stikstof

Daar 10.2.e en 10.2.e ,

Van Financiën (IRF) krijg ik het verzoek om hen mee te laten lezen op een Kamervraag over de stikstofuitstoot.

Het gaat om de vraag over stikstofuitstoot op grote hoogte van Lammert van Raan (PvdD), zie bijlage.

Weten jullie bij wie deze vraag wordt uitgezet?

Groet,

10.2.e

FEZ/Begrotingszaken LNV

M 06 10.2.e

E 10.2.e @minlnv.nl

Van: 10.2.e @minfin.nl>

Verzonden: vrijdag 8 november 2019 14:38

Aan: 10.2.e @minlnv.nl>

Onderwerp: Kamervragen LNV

Ha 10.2.e

Zou ik ook mee kunnen lezen op deze twee Kamervragen? Ter info is ook.

Groet,

10.2.e

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

2019Z21599 - Het bericht dat vermeend schone stallen net zo vervuילend als traditionele stallen zouden zijn - Moorlag, W.J. (William) (PvdA) 29

2019Z21603 - Het vervroegde luchtvaartadvies van de commissie Remkes en de gebrekkige rapportage van stikstofuitstoot op grote hoogte - Raan, L. van (Lammert) (PvdD) 30

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te

verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: FW: Def persbericht + Q&A
Datum: dinsdag 14 januari 2020 16:08:49
Bijlagen: [image001.png](#)
[2020-01-13 OenA RapportLuchtvaart_versie ma.avond.docx](#)
[Interviewbriefing_Nieuwsuur_15-01-2020.pdf](#)
[2020-01-13 Perbericht Stikstof Luchtvaart_versie 13-1_avond.docx](#)

Van: 10.2.e @hollandspoor.com
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 16:08:43 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna
Aan: Pieterman, V.G. (Vera)
CC: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: Def persbericht + Q&A

Hey Vera, hierbij ter info! Groet 10.2.e

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: 10.2.e Leene Communicatie
Datum: 14 januari 2020 om 16:00:55 CET
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Def persbericht + Q&A

Goedemiddag 10.2.e,

Bijgevoegd mail ik je het definitieve persbericht en de Q&A. Daarnaast voor jouw informatie tevens bijgevoegd de voorbereiding voor Nieuwsuur. Het definitieve rapport heb ik nog niet en kan ik je dus ook nog niet mailen.

Nog even ter toelichting het proces:

- Embargo tot woensdag 15/1 15.00 uur.
- Publicatie om 15.00 uur via ANP Perssupport + Rijksoverheid.nl (wil jij dat regelen?)
- Morgen interview Johan Remkes met AD
- Morgenmiddag oploopje in Nieuwspoort zodat journalisten toch hun vragen nog kunnen stellen (geen persconferentie)
- Morgenavond interview Johan Remkes met Nieuwsuur
- Donderdagochtend interview in AD
- Enkele media ontvangen het concept-rapport (bijna-finale-versie) om zich te kunnen voorbereiden op de interviews met Johan Remkes

Ik ga het persbericht zometeen mailen naar 10.2.e en lenW – ik begreep dat lenW inmiddels ook benaderd wordt voor reactie.

Mocht je verder nog vragen hebben dan hoor ik het graag.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

06 10.2.e

Leene Communicatie bv

T 0182 10.2.e | M 06 10.2.e

Karnemelksloot 110, 2806 BJ Gouda

www.leenecomunicatie.nl

Datum : 13 januari 2020 (versie 13/1, avond, incl. correcties CR)
 Onderwerp : Q&A's - Advies luchtvaartsector, Adviescollege Stikstofproblematiek

Algemeen/hoofdpunten:

1. Wat is de kern van dit advies?

De luchtvaartsector in Nederland kan alleen groeien als de totale stikstofuitstoot door de luchtvaartsector afneemt.

Het Adviescollege is van mening dat de luchtvaartsector verantwoordelijk is voor een bijdrage aan vermindering van emissies. Als de sector verder wil groeien, moet de verantwoordelijkheid worden genomen om maatregelen te treffen, waarmee ervoor wordt gezorgd dat deze groei gepaard gaat met een absolute afname van emissies. Deze maatregelen moeten in ieder geval binnen het luchtvaartdomein getroffen worden, maar mogelijk ook daarbuiten.

(Zie Q&A 19 t/m 22 voor mogelijke maatregelen.)

2. Waarom moet de totale uitstoot van de luchtvaartsector afnemen?

Het Adviescollege wil geen uitzondering maken voor de luchtvaartsector. Wij hebben in ons eerste advies gesteld dat elke sector die stikstof uitstoot een evenwichtige bijdrage moet leveren aan het oplossen van de problematiek.

De luchtvaartsector levert een bijdrage aan de stikstofproblematiek en is bovendien een groeisector. De sector dient daarom ook een bijdrage te leveren aan de oplossing. Een groei of gelijk blijven van stikstofuitstoot door de luchtvaart, terwijl andere sectoren moeten reduceren, is niet verdedigbaar.

3. Hoeveel moet de emissie door de luchtvaartsector afnemen?

Het Adviescollege heeft in het eerste advies aangegeven dat elke sector een evenwichtige bijdrage moet leveren om de emissies te reduceren. Het Adviescollege wil geen uitzondering maken voor de luchtvaartsector. Het Adviescollege benoemt geen cijfermatige reductie. Dat hebben we in het eerste advies voor andere sectoren ook niet gedaan. Voor de luchtvaart gaat het vooral om een 'trendbreuk' (of 'ontkoppeling'): de groei van de luchtvaart mag niet langer gepaard gaan met een groei van emissies. De luchtvaartsector moet ruimte voor groei 'verdienen' door emissies te reduceren.

4. Hoe draagt de luchtvaartsector bij aan de stikstofproblematiek?

Die bijdrage bestaat uit vier verschillende onderdelen:

- de vliegbewegingen (activiteiten in LTO-cyclus rond stijgen en landen, taxiën en stationair draaien);
- vliegverkeer boven 3.000 voet;
- de grondgebonden activiteiten op en rond de luchthavens;
- de luchthaven gerelateerde (economische) activiteiten van en naar luchthavens.

5. Waarom is dit advies nodig?

Het Adviescollege Stikstofproblematiek is gevraagd te adviseren over een oplossing voor de stikstofproblematiek. In september vorig jaar concludeerde het Adviescollege in het eerste advies '*Niet alles kan*' dat iedere sector die stikstof uitstoot op een evenwichtige manier moet bijdragen aan oplossingen. Dat geldt dus ook voor de luchtvaartsector.

6. Wat is het verschil met het vorige rapport van de commissie?

Het advies '*Niet alles kan*' was het eerste advies. Daarin heeft het Adviescollege aangegeven nader onderzoek te doen naar onder andere de luchtvaartsector. Dit rapport is een vervroegd advies, vooruitlopend op het eindadvies over de lange-termijnaanpak dat in mei 2020 verschijnt.

7. Waarom een vervroegd advies?

Minister Schouten heeft het Adviescollege in oktober vorig jaar verzocht om – in aanloop naar het eindrapport dat in mei 2020 verschijnt – vervroegd te komen met een advies over de luchtvaartsector.

Groei Schiphol en openstelling Lelystad Airport

8. Kan de luchtvaartsector in Nederland nog groeien?

De gewenste groei van Schiphol en het openstellen van Lelystad Airport moeten gepaard gaan met maatregelen zodat de totale uitstoot van stikstof door de luchtvaartsector afneemt.

9. Wat betekent dit rapport voor de besluitvorming over Schiphol en Lelystad Airport?

Het Adviescollege adviseert de stikstofuitstoot die samenhangt met de gewenste groei van Schiphol en de openstelling van Lelystad volwaardig en volledig te beoordelen, en in deze beoordeling ook de grondgebonden en luchthaven-gerelateerde activiteiten te betrekken. Het Adviescollege is van mening dat emissies vanuit deze activiteiten direct samenhangen met de luchtvaartsector (en met de luchthaven als bedrijf) en daarom moeten worden toegerekend aan de luchtvaartsector. Dit geeft ook mogelijkheden om voor deze activiteiten reductiedoelstellingen te formuleren en voor deze activiteiten maatregelen te treffen voor het realiseren van emissiereducties.

10. Wat betekent dit rapport voor de gewenste groei van Schiphol?

Schiphol kan alleen groeien als de totale stikstofemissies van de luchtvaartsector afneemt.

11. Wat betekent dit rapport voor gewenste openstelling van Lelystad Airport?

Voor openstelling Lelystad dient een volwaardige en volledige beoordeling plaats te vinden van het besluit over de openstelling van Lelystad. Hiervoor dient bijv. ook gekeken te worden naar de grondgebonden activiteiten op de luchthaven en naar de luchthaven-gerelateerde (economische) activiteiten, die samenhangen met de luchthaven als bedrijf.

12. Is dit advies een bom onder de openstelling van Lelystad Airport?

Dat is een voorbarige conclusie. Wel is een bindende randvoorwaarde dat de luchtvaartsector alleen kan groeien, als de totale stikstofuitstoot van de sector afneemt. Het Adviescollege adviseert daarom een volwaardige en volledige beoordeling van alle stikstofuitstoot uit te voeren, die samenhangt met de openstelling van Lelystad Airport. Voor het geheel van deze activiteiten moet worden gekeken naar emissies; en naar mogelijkheden om emissies te reduceren.

13. Hoe verhoudt zich dit tot de melding voor Lelystad, die onder het PAS is gedaan?

Onder het PAS is voor de openstelling van Lelystad Airport een melding gedaan en is gebruik gemaakt van de gereserveerde gebruiksruimte voor prioritaire projecten. De emissies die als gevolg van het toenemend verkeer ontstaan, waren gereserveerd uit de ruimte voor mobiliteitsemissies.

Met het vervallen van het PAS als grondslag is het Adviescollege van mening dat voor zorgvuldige besluitvorming rond gewijzigd gebruik van luchthavens een Plan-m.e.r. en volwaardige en volledige beoordeling nodig zijn waarin alle emissies worden meegenomen. Gezien de uitspraak van de Raad van State is het onvermijdelijk om voor de besluiten over Schiphol en Lelystad Airport een onderzoek uit te voeren waarin alle relevante factoren worden meegenomen, waarbij alle effecten worden meegenomen (luchtverkeer, grondgebonden activiteiten op de luchthaven, luchthaven-gerelateerde activiteiten, het verkeer van en naar de luchthavens).

14. Hoe zit het met de m.e.r. voor Lelystad Airport en Schiphol? Moet die m.e.r. opnieuw worden gedaan of volstaat een actualisatie? En hoeveel vertraging betekent een actualisatie of het opnieuw uitvoeren op voor een mogelijke openstelling van Lelystad Airport?

Zie antwoord op vraag 13: Met het vervallen van het PAS als grondslag is het Adviescollege van mening dat voor zorgvuldige besluitvorming rond gewijzigd gebruik van luchthavens een Plan-m.e.r. en volwaardige en volledige beoordeling nodig zijn waarin alle emissies worden meegenomen.

Verschillende gesprekspartners hebben aangegeven dat enkele onderwerpen naar hun mening niet of niet op de juiste manier zijn betrokken in de stikstofberekeningen die in de m.e.r. zijn uitgevoerd voor Lelystad Airport.

Het Adviescollege doet daarom de aanbeveling aan het Ministerie van IenW om een onafhankelijke review te laten uitvoeren om een oordeel te geven over de inbreng van milieuorganisaties en actiegroepen.

Bijdrage/aandeel luchtvaartsector aan stikstofuitstoot

15. De luchtvaartsector draagt toch maar heel beperkt bij aan de stikstofneerslag?

De bijdrage aan de stikstofneerslag vanuit de luchtvaartsector is beperkt, maar de uitstoot is wel hoger dan tot nu toe wordt gerapporteerd.

In de Emissieregistratie wordt uitsluitend gerapporteerd over de uitstoot door vliegbewegingen van en naar Nederlandse luchthavens, tot een hoogte van 3.000 voet. Het Adviescollege is echter van mening dat rekening gehouden moet worden met alle neerslag vanuit de luchtvaart die in Nederland terecht komt.

16. Hoeveel groter is de bijdrage van de luchtvaartsector aan de stikstofneerslag?

Tot nu toe werd een bijdrage gerapporteerd van 0,1%. De totale bijdrage van de luchtvaartsector aan de stikstofneerslag is echter tussen de 0,7 en 1,1 procent van de totale emissie van ammoniak en stikstofoxide gezamenlijk in Nederland. Dat komt overeen met 12 tot 19 mol N/ha/jaar.

17. Waarom is de bijdrage aan de stikstofneerslag nu zoveel hoger?

De rapportages tot nu toe kijken alleen naar vliegbewegingen bij het opstijgen en landen tot een hoogte van 3.000 voet; in de zogeheten landing and take off cycle (LTO-cyclus). Het Adviescollege vindt echter dat gekeken moet worden naar alle neerslag die in Nederland terecht komt. Ook van uitstoot die afkomstig is van luchtvaart uit hogere luchtlagen, boven 3.000 voet. Evenals naar emissies vanuit grondgebonden activiteiten op de luchthavens, als naar luchthaven-gerelateerde (economische) activiteiten.

18. Hoeveel kan de luchtvaartsector bijdragen aan het herstel van de natuur in Nederland?

Beperkt. Het verminderen van emissies in de Nederlandse luchtvaartsector heeft slechts beperkt effect op het herstel van de natuur in Nederland. Vooral omdat de meeste stikstofneerslag wordt veroorzaakt door luchtverkeer boven 3.000 voet. Dit moet dan ook in internationaal verband worden besproken.

Aanbevelingen voor maatregelen

19. Welke maatregelen zijn er nodig in de luchtvaartsector?

Er zijn verschillende mogelijkheden om de uitstoot in de luchtvaartsector te beperken, zoals:

- Elektrisch taxiën op luchthavens;
- Vernieuwing van de vloot met efficiëntere en lichtere vliegtuigen (KLM is hier al volop mee bezig);
- Verminderen van het aantal vluchten;
- Weren van vervuilende vliegtuigen met een bonus/malussysteem;
- Stimuleren van glijvluchten om brandstofverbruik en geluidproductie te verminderen;
- Efficiënter inrichten van het luchtruim, zodat vliegtuigen minder omvliegen;
- Inzet op 'modal shift' van vliegverkeer naar treinverkeer voor korte afstanden;
- Beperken van de uitstoot door vervoersbewegingen van en naar de luchthavens

20. Zijn de aanbevolen maatregelen voldoende voor Schiphol en Lelystad?

Dat is onbekend. Maar het is niet uitgesloten dat er ook maatregelen nodig zijn buiten de direct verbonden activiteiten. Dat is een politieke afweging.

21. Waarom wordt er voor de luchtvaartsector niet gekozen voor een salderingsregeling?

Het Adviescollege vindt dat alle sectoren die bijdragen aan de neerslag van stikstof in Nederland moeten bijdragen aan oplossingen. Daarom worden aanbevelingen gedaan voor maatregelen die getroffen kunnen worden in de luchtvaartsector. Hierbij kan, net als in andere sectoren, gebruik gemaakt worden van de juridische mogelijkheden zoals intern en extern salderen.

22. Wat kan Nederland doen aan de uitstoot in hogere luchtlagen, boven 3.000 voet?

Het terugdringen van de uitstoot in hogere luchtlagen, boven 3.000 voet, is bijna niet te beïnvloeden door maatregelen in Nederland. Deze uitstoot wordt voor het overgrote deel veroorzaakt door Europees en intercontinentaal vliegverkeer. Dit zal in internationaal verband besproken moeten worden.

Samenstelling en werkwijze Adviescollege

23. Hoe is het Adviescollege samengesteld?

In het Adviescollege zitten deskundigen met verschillende achtergronden en expertises.

24. Waarom is Hester Maij niet opgenomen in dit advies?

Zij is gestopt met haar werk voor het Adviescollege. Haar baan was niet langer te combineren met het werk voor het Adviescollege. Inmiddels is een nieuwe kandidaat gevonden; de ministerraad neemt hier op **vrijdag 24 januari** een besluit over.

25. Hoe is het Adviescollege te werk gegaan?

Het Adviescollege is inhoudelijk te werk gegaan, vanuit een solide feitenbasis. Hiervoor is een expertsessie georganiseerd met een brede groep deskundigen. Ook heeft het Adviescollege de meest betrokken belanghebbenden en actiegroepen geconsulteerd, en zijn er veel documenten bestudeerd.

Interviewbriefing Johan Remkes, voorzitter Adviescollege Stikstofproblematiek

Medium: NOS / NTR
 Programma: Nieuwsuur
 Datum: 15 januari 2020
 Tijd: 21.00 uur aanwezig, uitzending 21.30 uur (live)
 Locatie: Journaalplein 1, Media Park in Hilversum
 Vervoer: aanbod/verzoek is een taxi te regelen
 Presentator: Jeroen Wollaars
 Redacteur: 10.2.e
 06 10.2.e
 10.2.e @niewsuur.nl

Programma

Nieuwsuur is een dagelijks actualiteitenprogramma op NPO 2 met (sport)nieuws, achtergronden, duiding en analyse. De focus ligt op Nederlandse en Europese politiek en buitenlands en economisch nieuws. Het programma bestaat sinds 2010 en wordt sinds dit jaar een half uur eerder uitgezonden, vanaf 21.30 uur.

Presentator / Interviewer

Jeroen Wollaars (1977) is sinds 2018 samen met Mariëlle Tweebekke hoofdpresentator. Hij is de opvolger van Twan Huys. Jeroen heeft een hb-studie communicatiewetenschappen gedaan aan de Hogeschool Utrecht. In 2002 begon hij zijn carrière bij AT5. Hij werkte voor de nieuwsprogramma's Kort Amsterdams, AT5 Nieuws en het documentaire programma Amsterdams Peil. In 2007 heeft hij kort gewerkt bij de Duitse WDR, aan het programma Aktuelle Stunde. Sinds 2007 werkt Jeroen bij de NOS als redacteur en later algemeen verslaggever. Hij deed verslag tijdens de verkiezingen en werkte in binnen- en buitenland. Van januari 2015 tot juli 2018 was Jeroen correspondent voor de NOS in Berlijn. Sinds 1 september 2018 vervangt hij Twan Huys als vaste presentator van Nieuwsuur.

Achtergrond en insteek

De insteek is gericht op toelichting van het *Advies luchtvaartsector*.

Wat is het advies? Waarom? En welke maatregelen/aanbevelingen doet het Adviescollege? Ook zal waarschijnlijk gevraagd worden naar de m.e.r. voor Lelystad en Schiphol. Betekent het advies dat de m.e.r. opnieuw gedaan moet worden? De insteek/conclusie kan zijn dat dit advies mogelijk een bom legt onder de openstelling van Lelystad Airport.

Afspraken

Het interview is bedoeld om het *Advies luchtvaartsector* toe te lichten. BRW

Ook is nadrukkelijk afgestemd dat er niet op politieke consequenties ingegaan kan worden door het Adviescollege. Dat is aan het Kabinet en de Tweede Kamer.

N.B. – er zal waarschijnlijk wel naar gevraagd worden. Bijvoorbeeld of het Adviescollege vindt dat het aantal vluchten naar beneden moet; en of het Adviescollege het onwenselijk acht Lelystad Airport in gebruik te nemen. Vraag kan gesteld worden om voor de kijkers af te bakenen tot waar de verantwoordelijkheid strekt van het Adviescollege.

Woordvoeringslijn

Kernboodschap:

Groei van de luchtvaartsector in Nederland mag alleen worden toegestaan als de uitstoot van stikstof afneemt, zoals dat ook in andere sectoren gebeurt.

Ondersteunende boodschappen:

- De luchtvaartsector is een groeisector die harder stijgt dan de afname van de uitstoot.
- De uitstoot van de luchtvaartsector is weliswaar beperkt, maar hoger dan wat wordt gerapporteerd (gerapporteerd: 0,1% (onder 3.000 voet), als rekening wordt gehouden met uitstoot boven 3.000 is dat 0,7 tot 1,1%).
- Net als alle andere sectoren waarin sprake is van stikstofuitstoot moet ook de emissieruimte van de luchtvaartsector omlaag.

Luchtvaartsector is groeisector

In de afgelopen decennia is de luchtvaartsector in Europa een groeisector geweest. Hoewel de sector veel doet om de uitstoot per vliegbeweging te laten afnemen, is de uitstoot als geheel voor de sector toegenomen door de groei van het vliegverkeer. En doordat andere sectoren de uitstoot hebben beperkt is het relatieve aandeel van de luchtvaartsector aan de stikstofuitstoot ook groter geworden.

Uitstoot fors hoger dan gerapporteerd

Uit het onderzoek van het Adviescollege komt naar voren dat de bijdrage van de luchtvaartsector aan de uitstoot van stikstof beperkt is, maar dat die uitstoot wel fors hoger is dan gerapporteerd. De rapportages nemen de uitstoot boven 3.000 voet niet mee. Omdat de uitstoot in hogere luchtlagen vooral wordt veroorzaakt door luchtvaart, dient deze uitstoot naar de mening van het Adviescollege meegenomen worden in de totale uitstoot van de luchtvaartsector. De bijdrage van de luchtvaartsector aan de stikstofuitstoot komt dan uit tussen de 0,7 en 1,1 procent.

De uitstoot moet omlaag

Het aanpakken van de stikstofproblematiek vereist dat iedere sector die stikstof uitstoot op een evenwichtige manier bijdraagt aan oplossingen.

Als de sector verder wil groeien, moet de verantwoordelijkheid worden genomen om maatregelen te treffen, waarmee ervoor wordt gezorgd dat deze groei gepaard gaat met een absolute afname van emissies. Deze maatregelen moeten in ieder geval binnen het luchtvaartdomein getroffen worden, maar mogelijk ook daarbuiten.

Er zijn verschillende mogelijkheden om de uitstoot in de luchtvaartsector te beperken, zoals:

- Elektrisch taxiën op luchthavens;
- Vernieuwing van de vloot met efficiëntere en lichtere vliegtuigen (KLM is hier al volop mee bezig is);
- Verminderen van het aantal vluchten;
- Weren van vervuilende vliegtuigen met een bonus-/malussysteem;
- Stimuleren van glijvluchten om brandstofverbruik en geluidproductie te verminderen;
- Efficiënter inrichten van het luchtruim, zodat vliegtuigen minder omvliegen (dit vereist afspraken op Europees niveau/gemeenschappelijke Europese luchtverkeersleiding);
- Inzet op 'modal shift' van vliegverkeer naar treinverkeer voor korte afstanden;
- Beperken van de uitstoot door vervoersbewegingen van en naar de luchthavens (de emissies door het wegverkeer van en naar Schiphol vormen ruim 30% van de NOx-emissies).

Q&A

Antwoorden op mogelijke vragen conform bijgaande Q&A.

Adviescollege Stikstofproblematiek: “Groei luchtvaart alleen mogelijk bij vermindering stikstofemissies”

Den Haag, 15 januari 2020 – Groei van de luchtvaart in Nederland mag alleen worden toegestaan als de uitstoot van stikstof afneemt, zoals dat ook in andere sectoren gebeurt. Dat stelt het Adviescollege Stikstofproblematiek, dat op verzoek van het kabinet vandaag een advies uitbrengt over de luchtvaartsector in relatie tot de stikstofproblematiek.

Het aanpakken van de stikstofproblematiek vereist dat iedere sector die stikstof uitstoot op een evenwichtige manier bijdraagt aan oplossingen. Dat schreef het Adviescollege Stikstofproblematiek in september 2019 onder leiding van voorzitter Johan Remkes in het eerste advies ‘*Niet alles kan*’. Minister Schouten heeft het Adviescollege in oktober vorig jaar verzocht om – in aanloop naar het eindrapport dat in mei 2020 verschijnt – vervroegd te komen met een advies over de luchtvaart.

Beeldvorming over de luchtvaartsector

De luchtvaartsector wordt gezien als een sector die een relevante bijdrage levert aan de stikstofproblematiek. Het Adviescollege kan zich dat beeld wel voorstellen, omdat de luchtvaartsector een grote bijdrage levert aan de emissies van CO₂, fijnstof en geluidhinder. Het Adviescollege heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar het aandeel van de luchtvaartsector in de uitstoot van stikstof. Uit dit onderzoek komt naar voren dat de bijdrage van de luchtvaartsector aan de uitstoot van stikstof beperkt is, maar wel hoger dan gerapporteerd. Dit betekent dat de beeldvorming over de luchtvaart als grote vervuiler voor stikstof niet in overeenstemming is met de werkelijkheid.

Stikstofuitstoot luchtvaartsector is beperkt, maar groter dan gerapporteerd

Voor de luchtvaartsector wordt een bijdrage aan de stikstofuitstoot gerapporteerd van 0,1%. Daarbij wordt uitsluitend gekeken naar de uitstoot door vliegbewegingen van en naar Nederlandse luchthavens, tot een hoogte van 3.000 voet. Het Adviescollege is echter van mening dat rekening gehouden moet worden met alle neerslag die vanuit de luchtvaart in Nederland terecht komt. En dus ook van uitstoot die afkomstig is van luchtvaart uit hogere luchtlagen (boven 3.000 voet), omdat boven deze grens veel stikstof afkomstig is van de luchtvaart. De bijdrage van de luchtvaartsector aan de stikstofneerslag in Nederland komt dan uit tussen de 0,7 en 1,1% van de totale uitstoot en komt overeen met 12 tot 19 mol N/ha/jaar.

De uitstoot boven 3.000 voet is lastig te relateren aan bronnen die verantwoordelijk zijn voor stikstofuitstoot. Gezien de verwachte autonome toename van het vliegverkeer, zal de depositie vanuit de atmosfeer boven 3.000 voet toenemen. Deze toename is niet direct door Nederland te beïnvloeden en zal in internationaal verband moeten worden besproken.

Luchtvaart is groeisector

De luchtvaart in Europa is de afgelopen decennia een groeisector geweest. Zo zijn de gerapporteerde emissies tussen 1990 en 2005 met 85% toegenomen en tussen 2005 en 2017 nogmaals met 25%. Door de afname in veel andere sectoren is het relatieve aandeel van de luchtvaartsector sinds 1990 verviervoudigd, ondanks dat de uitstoot per vliegbeweging is afgenomen. Dit betekent dat de toename van het vliegverkeer groter is dan de afname van de emissies.

Evenwichtige bijdrage van luchtvaartsector

Het Adviescollege acht het rechtvaardig ten opzichte van andere sectoren, dat ook de emissieruimte voor de luchtvaartsector omlaag gaat. De gewenste groei van Schiphol en het openstellen van Lelystad Airport zijn dan alleen mogelijk als de stikstofuitstoot van de luchtvaartsector als geheel afneemt. Daarom adviseert het Adviescollege de gevolgen voor de stikstofuitstoot volwaardig, volledig en integraal te beoordelen bij de besluitvorming over de gewenste groei van Schiphol en het openstellen van Lelystad Airport.

Mogelijke maatregelen

Vooraf op en rond luchthavens ziet het Adviescollege kansen om de uitstoot te beperken. Bijvoorbeeld met elektrisch taxiën, vernieuwing van de vloot met efficiëntere en lichtere vliegtuigen, het verminderen van het aantal vluchten, het weren van vervuilende vliegtuigen met een bonus-/malussysteem en het stimuleren van glijvluchten om brandstofverbruik en geluidproductie te verminderen. Ook kan de uitstoot door vervoersbewegingen van en naar de luchthaven worden beperkt, zodat de uitstoot die samenhangt met het ontwikkelen van luchthavens vermindert. Als dit niet genoeg oplevert, dan moet de luchtvaartsector bijdragen aan de vermindering van uitstoot van andere sectoren alvorens ze zelf kan groeien.

Noot voor de redactie, niet voor publicatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met 10.2.e , perswoordvoerder Adviescollege Stikstofproblematiek, 06 10.2.e / 10.2.e@leenecomunicatie.nl

Het rapport kunt u hier downloaden: [\[LINK INVOEGEN VOOR VERZENDEN\]](#)

Van: 10.2.e - Leene Communicatie
Aan: 10.2.e
Cc: 10.2.e @hollandspoor.com
Onderwerp: Artikel AD (concept) + Q&A + briefing Nieuwsuur
Datum: dinsdag 14 januari 2020 16:10:54
Bijlagen: [image001.png](#)
[Interviewbriefing_Nieuwsuur_15-01-2020\[1\].pdf](#)
[2020-01-13 QenA RapportLuchtvaart_versie ma.avond\[1\].docx](#)

Hi 10.2.e,

Bijgevoegd nog de interviewbriefing Nieuwsuur + Q&A's.

Tevens hieronder het concept-bericht van het Algemeen Dagblad. Dit nieuwsbericht verschijnt morgen tussen 14.45 en 15.00 uur online. Daarnaast hebben ze een interview met Johan Remkes, dat donderdagochtend in de krant verschijnt.

Remkes: Alleen groei Schiphol en opening Lelystad Airport bij minder stikstof
De luchtvaart in Nederland mag alleen nog maar groeien, als de uitstoot van stikstof daalt. Dat concludeert een commissie onder leiding van VVD'er Johan Remkes in opdracht van het kabinet. Pas dan kan Schiphol extra vluchten krijgen en mag Lelystad Airport open.

Edwin van der Aa en Jan Hoedeman

Want de luchtvaart moet, net als andere sectoren, 'op een evenwichtige manier' bijdragen aan oplossing voor de stikstofproblemen in ons land, oordeelt de commissie Remkes. Het advies is saillant, omdat het kabinet Schiphol wil laten groeien van 500.000 vliegbewegingen per jaar nu naar 540.000 bewegingen. En minister Van Nieuwenhuizen (Infrastructuur en Waterstaat) sprak recent nog de verwachting uit dat Lelystad Airport in de loop van dit jaar, waarschijnlijk in het najaar, open kan voor vakantievluchten. Beide scenario's zullen hoogstwaarschijnlijk zorgen voor een groei in de uitstoot.

Bij Schiphol toont een milieueffectrapportage uit 2018 dat ook onomstotelijk aan. Over de gevolgen voor de stikstofuitstoot van de opening van Lelystad Airport als 'overloopluchthaven' van Schiphol heeft de commissie niet zo'n analyse gezien, maar het ligt voor de hand dat die zal toenemen.

Remkes, oud-minister en momenteel waarnemend burgemeester van Den Haag, constateert verder dat de bijdrage van de luchtvaartsector aan de totale emissie van stikstof in Nederland weliswaar beperkt is, maar wel hoger dan de gerapporteerde 0,1 procent. Als ook de uitstoot wordt meegenomen van vliegtuigen uit hogere luchtlagen, komt de bijdrage uit tussen de 0,7 en 1,1 procent van het totaal.

Om te zorgen dat de stikstofuitstoot in de toekomst echt daalt, adviseert de commissie dat de gevolgen van de ontwikkelingen van Nederlandse luchthavens

(zoals Schiphol en Lelystad Airport) eerst 'volledig' en 'volwaardig' worden beoordeeld. Dus moet ook de uitstoot door economische activiteiten op luchthavens en verkeersbewegingen van en naar het vliegveld compleet worden meegerekend.

Verder ziet Remkes maatregelen voor zich zoals elektrisch taxiën, vernieuwing van de vloot met efficiëntere en lichtere vliegtuigen, minder vluchten, het weren van vervuilende vliegtuigen met een bonus-malussysteem en het stimuleren van glijvluchten om brandstofverbruik en geluidsproductie te verminderen. Ook kan de uitstoot door vervoersbewegingen van en naar de luchthaven minder.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

06 10.2.e

Leene

Communicatie

Leene Communicatie bv

T 0182 10.2.e | M 06 10.2.e

Karnemelksloot 110, 2806 BJ Gouda

www.leenecomunicatie.nl

Interviewbriefing Johan Remkes, voorzitter Adviescollege Stikstofproblematiek

Medium: NOS / NTR
 Programma: Nieuwsuur
 Datum: 15 januari 2020
 Tijd: 21.00 uur aanwezig, uitzending 21.30 uur (live)
 Locatie: Journaalplein 1, Media Park in Hilversum
 Vervoer: aanbod/verzoek is een taxi te regelen
 Presentator: Jeroen Wollaars
 Redacteur: 10.2.e
 06 10.2.e
 10.2.e @niewsuur.nl

Programma

Nieuwsuur is een dagelijks actualiteitenprogramma op NPO 2 met (sport)nieuws, achtergronden, duiding en analyse. De focus ligt op Nederlandse en Europese politiek en buitenlands en economisch nieuws. Het programma bestaat sinds 2010 en wordt sinds dit jaar een half uur eerder uitgezonden, vanaf 21.30 uur.

Presentator / Interviewer

Jeroen Wollaars (1977) is sinds 2018 samen met Mariëlle Tweebekke hoofdpresentator. Hij is de opvolger van Twan Huys. Jeroen heeft een hb-studie communicatiewetenschappen gedaan aan de Hogeschool Utrecht. In 2002 begon hij zijn carrière bij AT5. Hij werkte voor de nieuwsprogramma's Kort Amsterdams, AT5 Nieuws en het documentaire programma Amsterdams Peil. In 2007 heeft hij kort gewerkt bij de Duitse WDR, aan het programma Aktuelle Stunde. Sinds 2007 werkt Jeroen bij de NOS als redacteur en later algemeen verslaggever. Hij deed verslag tijdens de verkiezingen en werkte in binnen- en buitenland. Van januari 2015 tot juli 2018 was Jeroen correspondent voor de NOS in Berlijn. Sinds 1 september 2018 vervangt hij Twan Huys als vaste presentator van Nieuwsuur.

Achtergrond en insteek

De insteek is gericht op toelichting van het *Advies luchtvaartsector*.

Wat is het advies? Waarom? En welke maatregelen/aanbevelingen doet het Adviescollege? Ook zal waarschijnlijk gevraagd worden naar de m.e.r. voor Lelystad en Schiphol. Betekent het advies dat de m.e.r. opnieuw gedaan moet worden? De insteek/conclusie kan zijn dat dit advies mogelijk een bom legt onder de openstelling van Lelystad Airport.

Afspraken

Het interview is bedoeld om het *Advies luchtvaartsector* toe te lichten. BRW . Ook is nadrukkelijk afgestemd dat er niet op politieke consequenties ingegaan kan worden door het Adviescollege. Dat is aan het Kabinet en de Tweede Kamer.

N.B. – er zal waarschijnlijk wel naar gevraagd worden. Bijvoorbeeld of het Adviescollege vindt dat het aantal vluchten naar beneden moet; en of het Adviescollege het onwenselijk acht Lelystad Airport in gebruik te nemen. Vraag kan gesteld worden om voor de kijkers af te bakenen tot waar de verantwoordelijkheid strekt van het Adviescollege.

Woordvoeringslijn

Kernboodschap:

Groei van de luchtvaartsector in Nederland mag alleen worden toegestaan als de uitstoot van stikstof afneemt, zoals dat ook in andere sectoren gebeurt.

Ondersteunende boodschappen:

- De luchtvaartsector is een groeisector die harder stijgt dan de afname van de uitstoot.
- De uitstoot van de luchtvaartsector is weliswaar beperkt, maar hoger dan wat wordt gerapporteerd (gerapporteerd: 0,1% (onder 3.000 voet), als rekening wordt gehouden met uitstoot boven 3.000 is dat 0,7 tot 1,1%).
- Net als alle andere sectoren waarin sprake is van stikstofuitstoot moet ook de emissieruimte van de luchtvaartsector omlaag.

Luchtvaartsector is groeisector

In de afgelopen decennia is de luchtvaartsector in Europa een groeisector geweest. Hoewel de sector veel doet om de uitstoot per vliegbeweging te laten afnemen, is de uitstoot als geheel voor de sector toegenomen door de groei van het vliegverkeer. En doordat andere sectoren de uitstoot hebben beperkt is het relatieve aandeel van de luchtvaartsector aan de stikstofuitstoot ook groter geworden.

Uitstoot fors hoger dan gerapporteerd

Uit het onderzoek van het Adviescollege komt naar voren dat de bijdrage van de luchtvaartsector aan de uitstoot van stikstof beperkt is, maar dat die uitstoot wel fors hoger is dan gerapporteerd. De rapportages nemen de uitstoot boven 3.000 voet niet mee. Omdat de uitstoot in hogere luchtlagen vooral wordt veroorzaakt door luchtvaart, dient deze uitstoot naar de mening van het Adviescollege meegenomen worden in de totale uitstoot van de luchtvaartsector. De bijdrage van de luchtvaartsector aan de stikstofuitstoot komt dan uit tussen de 0,7 en 1,1 procent.

De uitstoot moet omlaag

Het aanpakken van de stikstofproblematiek vereist dat iedere sector die stikstof uitstoot op een evenwichtige manier bijdraagt aan oplossingen.

Als de sector verder wil groeien, moet de verantwoordelijkheid worden genomen om maatregelen te treffen, waarmee ervoor wordt gezorgd dat deze groei gepaard gaat met een absolute afname van emissies. Deze maatregelen moeten in ieder geval binnen het luchtvaartdomein getroffen worden, maar mogelijk ook daarbuiten.

Er zijn verschillende mogelijkheden om de uitstoot in de luchtvaartsector te beperken, zoals:

- Elektrisch taxiën op luchthavens;
- Vernieuwing van de vloot met efficiëntere en lichtere vliegtuigen (KLM is hier al volop mee bezig is);
- Verminderen van het aantal vluchten;
- Weren van vervuilende vliegtuigen met een bonus-/malussysteem;
- Stimuleren van glijvluchten om brandstofverbruik en geluidproductie te verminderen;
- Efficiënter inrichten van het luchtruim, zodat vliegtuigen minder omvliegen (dit vereist afspraken op Europees niveau/gemeenschappelijke Europese luchtverkeersleiding);
- Inzet op 'modal shift' van vliegverkeer naar treinverkeer voor korte afstanden;
- Beperken van de uitstoot door vervoersbewegingen van en naar de luchthavens (de emissies door het wegverkeer van en naar Schiphol vormen ruim 30% van de NOx-emissies).

Q&A

Antwoorden op mogelijke vragen conform bijgaande Q&A.

Datum : 13 januari 2020 (versie 13/1, avond, incl. correcties CR)
 Onderwerp : Q&A's - Advies luchtvaartsector, Adviescollege Stikstofproblematiek

Algemeen/hoofdpunten:

1. Wat is de kern van dit advies?

De luchtvaartsector in Nederland kan alleen groeien als de totale stikstofuitstoot door de luchtvaartsector afneemt.

Het Adviescollege is van mening dat de luchtvaartsector verantwoordelijk is voor een bijdrage aan vermindering van emissies. Als de sector verder wil groeien, moet de verantwoordelijkheid worden genomen om maatregelen te treffen, waarmee ervoor wordt gezorgd dat deze groei gepaard gaat met een absolute afname van emissies. Deze maatregelen moeten in ieder geval binnen het luchtvaartdomein getroffen worden, maar mogelijk ook daarbuiten.

(Zie Q&A 19 t/m 22 voor mogelijke maatregelen.)

2. Waarom moet de totale uitstoot van de luchtvaartsector afnemen?

Het Adviescollege wil geen uitzondering maken voor de luchtvaartsector. Wij hebben in ons eerste advies gesteld dat elke sector die stikstof uitstoot een evenwichtige bijdrage moet leveren aan het oplossen van de problematiek.

De luchtvaartsector levert een bijdrage aan de stikstofproblematiek en is bovendien een groeisector. De sector dient daarom ook een bijdrage te leveren aan de oplossing. Een groei of gelijk blijven van stikstofuitstoot door de luchtvaart, terwijl andere sectoren moeten reduceren, is niet verdedigbaar.

3. Hoeveel moet de emissie door de luchtvaartsector afnemen?

Het Adviescollege heeft in het eerste advies aangegeven dat elke sector een evenwichtige bijdrage moet leveren om de emissies te reduceren. Het Adviescollege wil geen uitzondering maken voor de luchtvaartsector. Het Adviescollege benoemt geen cijfermatige reductie. Dat hebben we in het eerste advies voor andere sectoren ook niet gedaan. Voor de luchtvaart gaat het vooral om een 'trendbreuk' (of 'ontkoppeling'): de groei van de luchtvaart mag niet langer gepaard gaan met een groei van emissies. De luchtvaartsector moet ruimte voor groei 'verdienen' door emissies te reduceren.

4. Hoe draagt de luchtvaartsector bij aan de stikstofproblematiek?

Die bijdrage bestaat uit vier verschillende onderdelen:

- de vliegbewegingen (activiteiten in LTO-cyclus rond stijgen en landen, taxiën en stationair draaien);
- vliegverkeer boven 3.000 voet;
- de grondgebonden activiteiten op en rond de luchthavens;
- de luchthaven gerelateerde (economische) activiteiten van en naar luchthavens.

5. Waarom is dit advies nodig?

Het Adviescollege Stikstofproblematiek is gevraagd te adviseren over een oplossing voor de stikstofproblematiek. In september vorig jaar concludeerde het Adviescollege in het eerste advies '*Niet alles kan*' dat iedere sector die stikstof uitstoot op een evenwichtige manier moet bijdragen aan oplossingen. Dat geldt dus ook voor de luchtvaartsector.

6. Wat is het verschil met het vorige rapport van de commissie?

Het advies '*Niet alles kan*' was het eerste advies. Daarin heeft het Adviescollege aangegeven nader onderzoek te doen naar onder andere de luchtvaartsector. Dit rapport is een vervroegd advies, vooruitlopend op het eindadvies over de lange-termijnaanpak dat in mei 2020 verschijnt.

7. Waarom een vervroegd advies?

Minister Schouten heeft het Adviescollege in oktober vorig jaar verzocht om – in aanloop naar het eindrapport dat in mei 2020 verschijnt – vervroegd te komen met een advies over de luchtvaartsector.

Groei Schiphol en openstelling Lelystad Airport

8. Kan de luchtvaartsector in Nederland nog groeien?

De gewenste groei van Schiphol en het openstellen van Lelystad Airport moeten gepaard gaan met maatregelen zodat de totale uitstoot van stikstof door de luchtvaartsector afneemt.

9. Wat betekent dit rapport voor de besluitvorming over Schiphol en Lelystad Airport?

Het Adviescollege adviseert de stikstofuitstoot die samenhangt met de gewenste groei van Schiphol en de openstelling van Lelystad volwaardig en volledig te beoordelen, en in deze beoordeling ook de grondgebonden en luchthaven-gerelateerde activiteiten te betrekken. Het Adviescollege is van mening dat emissies vanuit deze activiteiten direct samenhangen met de luchtvaartsector (en met de luchthaven als bedrijf) en daarom moeten worden toegerekend aan de luchtvaartsector. Dit geeft ook mogelijkheden om voor deze activiteiten reductiedoelstellingen te formuleren en voor deze activiteiten maatregelen te treffen voor het realiseren van emissiereducties.

10. Wat betekent dit rapport voor de gewenste groei van Schiphol?

Schiphol kan alleen groeien als de totale stikstofemissies van de luchtvaartsector afneemt.

11. Wat betekent dit rapport voor gewenste openstelling van Lelystad Airport?

Voor openstelling Lelystad dient een volwaardige en volledige beoordeling plaats te vinden van het besluit over de openstelling van Lelystad. Hiervoor dient bijv. ook gekeken te worden naar de grondgebonden activiteiten op de luchthaven en naar de luchthaven-gerelateerde (economische) activiteiten, die samenhangen met de luchthaven als bedrijf.

12. Is dit advies een bom onder de openstelling van Lelystad Airport?

Dat is een voorbarige conclusie. Wel is een bindende randvoorwaarde dat de luchtvaartsector alleen kan groeien, als de totale stikstofuitstoot van de sector afneemt. Het Adviescollege adviseert daarom een volwaardige en volledige beoordeling van alle stikstofuitstoot uit te voeren, die samenhangt met de openstelling van Lelystad Airport. Voor het geheel van deze activiteiten moet worden gekeken naar emissies; en naar mogelijkheden om emissies te reduceren.

13. Hoe verhoudt zich dit tot de melding voor Lelystad, die onder het PAS is gedaan?

Onder het PAS is voor de openstelling van Lelystad Airport een melding gedaan en is gebruik gemaakt van de gereserveerde gebruiksruimte voor prioritaire projecten. De emissies die als gevolg van het toenemend verkeer ontstaan, waren gereserveerd uit de ruimte voor mobiliteitsemissies.

Met het vervallen van het PAS als grondslag is het Adviescollege van mening dat voor zorgvuldige besluitvorming rond gewijzigd gebruik van luchthavens een Plan-m.e.r. en volwaardige en volledige beoordeling nodig zijn waarin alle emissies worden meegenomen. Gezien de uitspraak van de Raad van State is het onvermijdelijk om voor de besluiten over Schiphol en Lelystad Airport een onderzoek uit te voeren waarin alle relevante factoren worden meegenomen, waarbij alle effecten worden meegenomen (luchtverkeer, grondgebonden activiteiten op de luchthaven, luchthaven-gerelateerde activiteiten, het verkeer van en naar de luchthavens).

14. Hoe zit het met de m.e.r. voor Lelystad Airport en Schiphol? Moet die m.e.r. opnieuw worden gedaan of volstaat een actualisatie? En hoeveel vertraging betekent een actualisatie of het opnieuw uitvoeren op voor een mogelijke openstelling van Lelystad Airport?

Zie antwoord op vraag 13: Met het vervallen van het PAS als grondslag is het Adviescollege van mening dat voor zorgvuldige besluitvorming rond gewijzigd gebruik van luchthavens een Plan-m.e.r. en volwaardige en volledige beoordeling nodig zijn waarin alle emissies worden meegenomen.

Verschillende gesprekspartners hebben aangegeven dat enkele onderwerpen naar hun mening niet of niet op de juiste manier zijn betrokken in de stikstofberekeningen die in de m.e.r. zijn uitgevoerd voor Lelystad Airport.

Het Adviescollege doet daarom de aanbeveling aan het Ministerie van IenW om een onafhankelijke review te laten uitvoeren om een oordeel te geven over de inbreng van milieuorganisaties en actiegroepen.

Bijdrage/aandeel luchtvaartsector aan stikstofuitstoot

15. De luchtvaartsector draagt toch maar heel beperkt bij aan de stikstofneerslag?

De bijdrage aan de stikstofneerslag vanuit de luchtvaartsector is beperkt, maar de uitstoot is wel hoger dan tot nu toe wordt gerapporteerd.

In de Emissieregistratie wordt uitsluitend gerapporteerd over de uitstoot door vliegbewegingen van en naar Nederlandse luchthavens, tot een hoogte van 3.000 voet. Het Adviescollege is echter van mening dat rekening gehouden moet worden met alle neerslag vanuit de luchtvaart die in Nederland terecht komt.

16. Hoeveel groter is de bijdrage van de luchtvaartsector aan de stikstofneerslag?

Tot nu toe werd een bijdrage gerapporteerd van 0,1%. De totale bijdrage van de luchtvaartsector aan de stikstofneerslag is echter tussen de 0,7 en 1,1 procent van de totale emissie van ammoniak en stikstofoxide gezamenlijk in Nederland. Dat komt overeen met 12 tot 19 mol N/ha/jaar.

17. Waarom is de bijdrage aan de stikstofneerslag nu zoveel hoger?

De rapportages tot nu toe kijken alleen naar vliegbewegingen bij het opstijgen en landen tot een hoogte van 3.000 voet; in de zogeheten landing and take off cycle (LTO-cyclus). Het Adviescollege vindt echter dat gekeken moet worden naar alle neerslag die in Nederland terecht komt. Ook van uitstoot die afkomstig is van luchtvaart uit hogere luchtlagen, boven 3.000 voet. Evenals naar emissies vanuit grondgebonden activiteiten op de luchthavens, als naar luchthaven-gerelateerde (economische) activiteiten.

18. Hoeveel kan de luchtvaartsector bijdragen aan het herstel van de natuur in Nederland?

Beperkt. Het verminderen van emissies in de Nederlandse luchtvaartsector heeft slechts beperkt effect op het herstel van de natuur in Nederland. Vooral omdat de meeste stikstofneerslag wordt veroorzaakt door luchtverkeer boven 3.000 voet. Dit moet dan ook in internationaal verband worden besproken.

Aanbevelingen voor maatregelen

19. Welke maatregelen zijn er nodig in de luchtvaartsector?

Er zijn verschillende mogelijkheden om de uitstoot in de luchtvaartsector te beperken, zoals:

- Elektrisch taxiën op luchthavens;
- Vernieuwing van de vloot met efficiëntere en lichtere vliegtuigen (KLM is hier al volop mee bezig);
- Verminderen van het aantal vluchten;
- Weren van vervuilende vliegtuigen met een bonus/malussysteem;
- Stimuleren van glijvluchten om brandstofverbruik en geluidproductie te verminderen;
- Efficiënter inrichten van het luchtruim, zodat vliegtuigen minder omvliegen;
- Inzet op 'modal shift' van vliegverkeer naar treinverkeer voor korte afstanden;
- Beperken van de uitstoot door vervoersbewegingen van en naar de luchthavens

20. Zijn de aanbevolen maatregelen voldoende voor Schiphol en Lelystad?

Dat is onbekend. Maar het is niet uitgesloten dat er ook maatregelen nodig zijn buiten de direct verbonden activiteiten. Dat is een politieke afweging.

21. Waarom wordt er voor de luchtvaartsector niet gekozen voor een salderingsregeling?

Het Adviescollege vindt dat alle sectoren die bijdragen aan de neerslag van stikstof in Nederland moeten bijdragen aan oplossingen. Daarom worden aanbevelingen gedaan voor maatregelen die getroffen kunnen worden in de luchtvaartsector. Hierbij kan, net als in andere sectoren, gebruik gemaakt worden van de juridische mogelijkheden zoals intern en extern salderen.

22. Wat kan Nederland doen aan de uitstoot in hogere luchtlagen, boven 3.000 voet?

Het terugdringen van de uitstoot in hogere luchtlagen, boven 3.000 voet, is bijna niet te beïnvloeden door maatregelen in Nederland. Deze uitstoot wordt voor het overgrote deel veroorzaakt door Europees en intercontinentaal vliegverkeer. Dit zal in internationaal verband besproken moeten worden.

Samenstelling en werkwijze Adviescollege

23. Hoe is het Adviescollege samengesteld?

In het Adviescollege zitten deskundigen met verschillende achtergronden en expertises.

24. Waarom is Hester Maij niet opgenomen in dit advies?

Zij is gestopt met haar werk voor het Adviescollege. Haar baan was niet langer te combineren met het werk voor het Adviescollege. Inmiddels is een nieuwe kandidaat gevonden; de ministerraad neemt hier op **vrijdag 24 januari** een besluit over.

25. Hoe is het Adviescollege te werk gegaan?

Het Adviescollege is inhoudelijk te werk gegaan, vanuit een solide feitenbasis. Hiervoor is een expertsessie georganiseerd met een brede groep deskundigen. Ook heeft het Adviescollege de meest betrokken belanghebbenden en actiegroepen geconsulteerd, en zijn er veel documenten bestudeerd.

Van: 10.2.e
Aan: 10.2.e
Onderwerp: FW: Def persbericht luchtvaartadvies
Datum: dinsdag 14 januari 2020 16:12:51
Bijlagen: [image001.png](#)
[2020-01-13 Perbericht Stikstof Luchtvaart versie 13-1 avond\[1\].docx](#)

Binnen!

Van: 10.2.e - Leene Communicatie

Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 16:07

Aan: 10.2.e ; 10.2.e

Onderwerp: Def persbericht luchtvaartadvies

Goedemiddag 10.2.e, 10.2.e,

Bijgevoegd mail ik jullie in vertrouwen het persbericht van het Adviescollege Stikstofproblematiek. Dit onder embargo tot morgen 15.00 uur. Namens het Adviescollege en de eerdere ervaringen wil ik jullie met klem verzoeken het persbericht niet extern te verspreiden en terughoudend te zijn met interne communicatie hierover.

Het definitieve rapport heb ik nog niet in bezit. Daar wordt op dit moment de laatste hand aan gelegd. Enkele media hebben van ons wel alvast een voorlopige versie ontvangen omdat zij zich moeten voorbereiden op een interview met Johan Remkes. Degenen die deze voorloper hebben ontvangen, krijgen morgenochtend het definitieve rapport onder embargo.

Hieronder het proces:

- Embargo tot woensdag 15/1 15.00 uur.
- Publicatie woensdag 15/1 om 15.00 uur via ANP Perssupport + perslijst Adviescollege
- Woensdag interview Johan Remkes met AD
- Woensdagmiddag oploopje in Nieuwspoort, voor enkele media zodat zij toch hun vragen nog kunnen stellen (geen persconferentie)
- Woensdagavond live studio-interview Johan Remkes met Nieuwsuur
- Donderdagochtend interview in AD

Het definitieve rapport hoop ik jullie vandaag nog te sturen.

Mochten er verder vragen of opmerkingen zijn, schroom dan niet me even te bellen.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

06 10.2.e

Leene

Communicatie

Leene Communicatie bv

T 0182 10.2.e | M 06 10.2.e

Karnemelksloot 110, 2806 BJ Gouda

www.leenecomunicatie.nl

Adviescollege Stikstofproblematiek: “Groei luchtvaart alleen mogelijk bij vermindering stikstofemissies”

Den Haag, 15 januari 2020 – Groei van de luchtvaart in Nederland mag alleen worden toegestaan als de uitstoot van stikstof afneemt, zoals dat ook in andere sectoren gebeurt. Dat stelt het Adviescollege Stikstofproblematiek, dat op verzoek van het kabinet vandaag een advies uitbrengt over de luchtvaartsector in relatie tot de stikstofproblematiek.

Het aanpakken van de stikstofproblematiek vereist dat iedere sector die stikstof uitstoot op een evenwichtige manier bijdraagt aan oplossingen. Dat schreef het Adviescollege Stikstofproblematiek in september 2019 onder leiding van voorzitter Johan Remkes in het eerste advies ‘*Niet alles kan*’. Minister Schouten heeft het Adviescollege in oktober vorig jaar verzocht om – in aanloop naar het eindrapport dat in mei 2020 verschijnt – vervroegd te komen met een advies over de luchtvaart.

Beeldvorming over de luchtvaartsector

De luchtvaartsector wordt gezien als een sector die een relevante bijdrage levert aan de stikstofproblematiek. Het Adviescollege kan zich dat beeld wel voorstellen, omdat de luchtvaartsector een grote bijdrage levert aan de emissies van CO₂, fijnstof en geluidhinder. Het Adviescollege heeft uitgebreid onderzoek gedaan naar het aandeel van de luchtvaartsector in de uitstoot van stikstof. Uit dit onderzoek komt naar voren dat de bijdrage van de luchtvaartsector aan de uitstoot van stikstof beperkt is, maar wel hoger dan gerapporteerd. Dit betekent dat de beeldvorming over de luchtvaart als grote vervuiler voor stikstof niet in overeenstemming is met de werkelijkheid.

Stikstofuitstoot luchtvaartsector is beperkt, maar groter dan gerapporteerd

Voor de luchtvaartsector wordt een bijdrage aan de stikstofuitstoot gerapporteerd van 0,1%. Daarbij wordt uitsluitend gekeken naar de uitstoot door vliegbewegingen van en naar Nederlandse luchthavens, tot een hoogte van 3.000 voet. Het Adviescollege is echter van mening dat rekening gehouden moet worden met alle neerslag die vanuit de luchtvaart in Nederland terecht komt. En dus ook van uitstoot die afkomstig is van luchtvaart uit hogere luchtlagen (boven 3.000 voet), omdat boven deze grens veel stikstof afkomstig is van de luchtvaart. De bijdrage van de luchtvaartsector aan de stikstofneerslag in Nederland komt dan uit tussen de 0,7 en 1,1% van de totale uitstoot en komt overeen met 12 tot 19 mol N/ha/jaar.

De uitstoot boven 3.000 voet is lastig te relateren aan bronnen die verantwoordelijk zijn voor stikstofuitstoot. Gezien de verwachte autonome toename van het vliegverkeer, zal de depositie vanuit de atmosfeer boven 3.000 voet toenemen. Deze toename is niet direct door Nederland te beïnvloeden en zal in internationaal verband moeten worden besproken.

Luchtvaart is groeisector

De luchtvaart in Europa is de afgelopen decennia een groeisector geweest. Zo zijn de gerapporteerde emissies tussen 1990 en 2005 met 85% toegenomen en tussen 2005 en 2017 nogmaals met 25%. Door de afname in veel andere sectoren is het relatieve aandeel van de luchtvaartsector sinds 1990 verviervoudigd, ondanks dat de uitstoot per vliegbeweging is afgenomen. Dit betekent dat de toename van het vliegverkeer groter is dan de afname van de emissies.

Evenwichtige bijdrage van luchtvaartsector

Het Adviescollege acht het rechtvaardig ten opzichte van andere sectoren, dat ook de emissieruimte voor de luchtvaartsector omlaag gaat. De gewenste groei van Schiphol en het openstellen van Lelystad Airport zijn dan alleen mogelijk als de stikstofuitstoot van de luchtvaartsector als geheel afneemt. Daarom adviseert het Adviescollege de gevolgen voor de stikstofuitstoot volwaardig, volledig en integraal te beoordelen bij de besluitvorming over de gewenste groei van Schiphol en het openstellen van Lelystad Airport.

Mogelijke maatregelen

Vooraf op en rond luchthavens ziet het Adviescollege kansen om de uitstoot te beperken. Bijvoorbeeld met elektrisch taxiën, vernieuwing van de vloot met efficiëntere en lichtere vliegtuigen, het verminderen van het aantal vluchten, het weren van vervuilende vliegtuigen met een bonus-/malussysteem en het stimuleren van glijvluchten om brandstofverbruik en geluidproductie te verminderen. Ook kan de uitstoot door vervoersbewegingen van en naar de luchthaven worden beperkt, zodat de uitstoot die samenhangt met het ontwikkelen van luchthavens vermindert. Als dit niet genoeg oplevert, dan moet de luchtvaartsector bijdragen aan de vermindering van uitstoot van andere sectoren alvorens ze zelf kan groeien.

Noot voor de redactie, niet voor publicatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met 10.2.e , perswoordvoerder Adviescollege Stikstofproblematiek, 06 10.2.e / 10.2.e@leenecomunicatie.nl

Het rapport kunt u hier downloaden: [\[LINK INVOEGEN VOOR VERZENDEN\]](#)

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: 10.2.e
Onderwerp: Fwd: Aanbieding Advies Luchtvaartsector | Adviescollege Stikstofproblematiek | EMBARGO tot woensdag 15/1, 15.00 uur
Datum: dinsdag 14 januari 2020 16:20:26
Bijlagen: [DEF Advies Luchtvaartsector Adviescollege Stikstofproblematiek 15-01-2020.pdf](#)
[ATT00001.htm](#)

Vera Pieterman
 Programmadirecteur Stikstof
 Programma Directoraat-generaal Stikstof
 Tel 06-10.2.e / secretariaat 10.2.e 070-10.2.e
 @vepi

Begin doorgestuurd bericht:

Van: Adviescollege Stikstofproblematiek
Datum: 14 januari 2020 om 16:11:40 CET
Aan: "Pieterman, V.G. (Vera)"
Kopie: 10.2.e
Onderwerp: Aanbieding Advies Luchtvaartsector | Adviescollege Stikstofproblematiek | EMBARGO tot woensdag 15/1, 15.00 uur

Beste Vera,
 Namens het Adviescollege Stikstofproblematiek zenden wij je hierbij het advies voor de luchtvaartsector.
 Wil jij zorgen voor doorgeleiding naar minister Schouten, en ervoor zorgen dat de minister van IenW dit advies ontvangt?
 Dit rapport wordt morgenmiddag, samen met een persbericht, aangeboden aan de media en online gepubliceerd.
 Daarnaast is afgesproken dat het advies zal worden aangeboden aan de Tweede Kamer.
 Er geldt een embargo tot woensdag 15 januari, 14.45 uur.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

10.2.e

Secretarissen Adviescollege Stikstofproblematiek

LYSIAS ADVIES B.V.

Soesterweg 310-D

3812 BH AMERSFOORT

T: 033 10.2.e

M: 06 10.2.e

E: adviescollegestikstofproblematiek@lysiasadvies.nl

Van: Vera Pieterman
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: Luchtvaart
Datum: dinsdag 14 januari 2020 17:16:49

Luchtvaart

Uitstoot is meer dan gerapporteerd maar lager dan de beeldvorming
1,4% tot 3000 voet
Bredere definitie van luchtvaart, oa ook vervoer er naar toe.

Hoofddijn: groei sector alleen toestaan wanneer er sprake is van vermindering van de huidige NOx-emissies van de luchtvaartsector als geheel. Dat kan ook met salderen gedaan worden.

Uitgangspunt alle sectoren dragen bij, in een evenwichtige verhouding (niet proportioneel of evenredig)

Vera Pieterman
Programmadirecteur Stikstof
Programma Directoraat-generaal Stikstof
Tel [06-10.2.e](#) / secretariaat [10.2.e](#) 070-[10.2.e](#)
@vepi

Van: Vera Pieterman
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: Luchtvaart
Datum: dinsdag 14 januari 2020 17:18:48

Luchtvaart

Uitstoot is meer dan gerapporteerd maar lager dan de beeldvorming

1,4% van NOx tot 3000 voet. Is 0,1% van totaal. Totaal is 0,73-1,1%. Gemiddeld 1,8 mol/ha/jr en 8-15 mol/ha/jr (boven 3000). Onderdeel van de NOx-deken

Bredere definitie van luchtvaart, oa ook vervoer er naar toe (30,5%, tegen LTO/taxiën 67,8 en grondgebonden 1,7%).

Hoofddlijn: groei sector alleen toestaan wanneer er sprake is van vermindering van de huidige NOx-emissies van de luchtvaartsector als geheel. Dat kan ook met salderen gedaan worden.

Uitgangspunt alle sectoren dragen bij, in een evenwichtige verhouding (niet proportioneel of evenredig)

Voor zorgvuldige besluitvorming rond gewijzigd gebruik aan luchthavens een plan mer en een volwaardige en een volledige beoordeling nodig zijn, waarin alle emissies worden meegenomen. (P19). Expliciete verwijzing naar Lelystad en Schiphol.

Hoe 11.1

Vera Pieterman
 Programmadirecteur Stikstof
 Programma Directoraat-Generaal Stikstof
 Tel 06-10.2.e / secretariaat 10.2.e 070-10.2.e
 @vepi

Vera Pieterman
 06-10.2.e

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: FW: eerste beeld Remkes Luchtvaart
Datum: dinsdag 14 januari 2020 18:06:05

Van: Doosje, G.A.J. (Arjen)
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 18:06:03 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna
Aan: Pieterman, V.G. (Vera); 10.2.e
CC: Stikstof LNV
Onderwerp: RE: eerste beeld Remkes Luchtvaart

Dat is snel . De laatste passage op p25 is ook intrigerend: een onafhankelijke review op onderliggende cijfers.

Van: Pieterman, V.G. (Vera)
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 17:42
Aan: Dongen, H.A.M. van (Hellen) ; Osinga, J.M. (Johan) ; 10.2.e ; Slangen, drs. ing. D.L.M. (Donné)
cc: 10.2.e ; 10.2.e ; Stikstof LNV ; 10.2.e ; Doosje, G.A.J. (Arjen) ; 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: eerste beeld Remkes Luchtvaart

Hoi, de hoofdpunten zoals 10.2.e en ik deze zien van het advies Remkes Luchtvaart. Op basis hiervan maken we een korte nota met appreciatie voor de minister.

Hoofdpunten

1. Uitstoot is meer dan gerapporteerd maar lager dan de beeldvorming.
 Paar getallen: 1,4% van NOx tot 3000 voet. Is 0,1% van totaal stikstofuitstoot. Totaal, incl boven 3000 voet is 0,73-1,1%. Gemiddeld 1,8 mol/ha/jr (onder 3000 voet) en 8-15 mol/ha/jr (boven 3000 voor). Het adviescollege ziet luchtvaart daarmee als onderdeel van de NOx-deken. Zij bepleiten een bredere definitie van luchtvaart, oa ook vervoer er naar toe (30,5% van de emissies, tegen LTO/taxiën 67,8% en grondgebonden luchtvaartactiviteiten 1,7%). De emissies boven de 3000 voet zijn in hun ogen onderdeel van de luchtvaartsector.
 Dit vraagt in de communicatie goed uitleggen, want wij hebben in de communicatie altijd de 0,1% gebruikt.

2. Hoofdpijn: groei sector alleen toestaan wanneer er sprake is van vermindering van de huidige NOx-emissies van de luchtvaartsector als geheel. Dat kan ook met salderen gedaan worden.

Dit vanuit het uitgangspunt dat alle sectoren moeten bijdragen, in een evenwichtige verhouding (niet proportioneel of evenredig)

3. De cruciale zin over Lelystad en Schiphol: Voor zorgvuldige besluitvorming rond gewijzigd gebruik van luchthavens zijn een plan mer en een volwaardige en een volledige beoordeling nodig, waarin alle emissies worden meegenomen. (P19).

Dit betekent dat alleen een melding die gedaan is voor Lelystad, niet afdoende is. Voor Schiphol concludeert het college dat van de toename van 400.000 naar 540.000 vliegbewegingen niet zondermeer gezegd kan worden dat dit geen significante effecten op N2000-gebieden rond schiphol heeft (p18).

Vraag die ik hier bij heb is: ze noemen niet dat de beide luchthavens vergunningplichtig zijn. Volgt dat uit dat er een beoordeling nodig is? En zegt Remkes nu dat de groei van de luchthavens kan met generiek salderen (zodat de groei van de luchtvaartsector als geheel losgekoppeld wordt van de groei van emissies) of moeten ze gericht salderen?

Rapport zegt afgezien hiervan weinig over de handhavingsverzoeken

4. Het rapport noemt een aantal suggesties voor het verminderen van emissies, uiteenlopend van elektrisch taxiën tot heroverweging van het luchtruim

Wat doen we verder in proces:

1. 10.2.e maakt met IenW een procesmatige TK-brief om het rapport morgen aan te bieden. Voorkeur IenW is dat onze minister dit aanbiedt. We leggen dit aan haar voor.
2. Vanavond maakt 10.2.e de nota af met daarin de appreciatie, en het verzoek de TK-brief te tekenen (of aan te geven dat ze wil dat IenW dit naar de TK stuurt). Zou mooi zijn als dat vanavond nog naar de minister gemaild kan worden voor het overleg morgen.
3. Morgen 13.30 is overleg minister met Hellen en Johan over dit advies en de handhavingsverzoeken
4. Morgen 15 uur wordt het geheel openbaar. Tot die tijd

Bij vragen en aanvullingen weten jullie ons te vinden.

Groet 10.2.e en Vera

Vera Pieterman

Programmadirecteur Stikstof

Programma Directoraat-generaal Stikstof

Tel 06-10.2.e / secretariaat 10.2.e 070-10.2.e

@vepi

Van: [Osinga, J.M. \(Johan\)](#)
Aan: [Slangen, drs. ing. D.L.M. \(Donné\)](#)
Onderwerp: Fwd: Aanbieding Advies Luchtvaartsector | Adviescollege Stikstofproblematiek | EMBARGO tot woensdag 15/1, 15.00 uur
Datum: dinsdag 14 januari 2020 18:57:13
Bijlagen: [DEF Advies Luchtvaartsector Adviescollege Stikstofproblematiek 15-01-2020.pdf](#)
[ATT00001.htm](#)

Zie bijgaand

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "Pieterman, V.G. (Vera)" <v.g.pieterman@minlnv.nl>
Datum: 14 januari 2020 om 16:34:12 CET
Aan: 10.2.e [redacted] @minlnv.nl, "Osinga, J.M. (Johan)" <J.M.Osinga@minlnv.nl>
Onderwerp: FW: Aanbieding Advies Luchtvaartsector | Adviescollege Stikstofproblematiek | EMBARGO tot woensdag 15/1, 15.00 uur

Hoi 10.2.e en Johan,
 Niet om verder te verspreiden, 11.1 [redacted]

Groet Vera

Van: Adviescollege Stikstofproblematiek
 <adviescollegestikstofproblematiek@lysiasadvies.nl>
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 16:12
Aan: Pieterman, V.G. (Vera) <v.g.pieterman@minlnv.nl>
cc: 10.2.e [redacted] @lysiasadvies.nl
Onderwerp: Aanbieding Advies Luchtvaartsector | Adviescollege Stikstofproblematiek | EMBARGO tot woensdag 15/1, 15.00 uur

Beste Vera,

Namens het Adviescollege Stikstofproblematiek zenden wij je hierbij het advies voor de luchtvaartsector.

Wil jij zorgen voor doorgeleiding naar minister Schouten, en ervoor zorgen dat de minister van IenW dit advies ontvangt?

Dit rapport wordt morgenmiddag, samen met een persbericht, aangeboden aan de media en online gepubliceerd.

Daarnaast is afgesproken dat het advies zal worden aangeboden aan de Tweede Kamer.

Er geldt een embargo tot woensdag 15 januari, 14.45 uur.

Met vriendelijke groeten,

10.2.e

10.2.e

Secretarissen Adviescollege Stikstofproblematiek

LYSIAS ADVIES B.V.

Soesterweg 310-D

3812 BH AMERSFOORT

T: 033 10.2.e

M: 06 10.2.e

E: adviescollegestikstofproblematiek@lysiasadvies.nl

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: FW: afstemming communicatie rapport luchtvaart Remkes
Datum: dinsdag 14 januari 2020 18:59:00

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 18:58:59 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna
Aan: Pieterman, V.G. (Vera)
CC: 10.2.e
Onderwerp: RE: afstemming communicatie rapport luchtvaart Remkes

Ha Vera, heb de mailwisseling gelezen over wie de kamerbrief stuurt. Verwarring alom. Ik blijf het volgen en zorg ervoor dat communicatie naar buiten in lijn is met kamerbrief.
Groet 10.2.e

Van: Pieterman, V.G. (Vera)
Datum: 14 januari 2020 om 17:43:02 CET
Aan: 10.2.e , 10.2.e
Onderwerp: RE: afstemming communicatie rapport luchtvaart Remkes

10.2.e, 10.2.e , zie mijn mail van zojuist.

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 17:22
Aan: 10.2.e
cc: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; Pieterman, V.G. (Vera) ; 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: RE: afstemming communicatie rapport luchtvaart Remkes

Dag 10.2.e,

Zover ik weet wordt de Kamerbrief door de minister van I&W naar de Tweede Kamer (of beide Kamers) gestuurd, dus die brief gaat niet langs BPZ van LNV.

Hiervoor zal je contact moeten hebben met I&W, ik denk via 10.2.e van DBO (zie in kopie haar mailadres), mijn counterpart daar.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e <10.2.e@hollandspoor.com>
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 17:17
Aan: 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>
cc: 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>; 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>; Pieterman, V.G. (Vera) <v.g.pieterman@minlnv.nl>; 10.2.e <10.2.e@minlnv.nl>

Onderwerp: afstemming communicatie rapport luchtvaart Remkes

Beste 10.2.e,

Zoals je weet, gaat het Adviescollege Remkes morgen naar buiten met hun advies over de luchtvaartsector.

Heb het rapport, persbericht en de Q&A inmiddels van de woordvoerder van het Adviescollege – onder embargo - ontvangen. Op basis hiervan wordt door I&W (in afstemming met ons) een spreeklijn ontwikkeld. Deze vormt weer de basis voor een nieuwsbericht dat wij plaatsen op de website aanpakstikstof.nl (en verspreiden via de social kanalen).

Net als vorige keer plaatsen wij dit bericht zodra het rapport formeel aan de Kamer is aangeboden. Heb hier wat afstemmingsvragen over:

- Heb jij al een idee hoe laat het rapport morgen aan de Kamer wordt aangeboden (ervan uitgaande dat dit morgen gebeurt)?
- De tekst van de aanbiedingsbrief en het nieuwsbericht moeten uiteraard in lijn zijn met elkaar. Deel jij morgen de concept-tekst? Uiteraard zal ik dat ook doen.
- Geef jij een seintje zodra de Kamerbrief eruit is? En mail jij dan de definitieve versie? Dan kan 10.2.e dit op onze website plaatsen.

Thanks!

Bij vragen, bel of mail me vooral.

Groet,

10.2.e

Communicatiestrateg a.i. DG Stikstof

06-10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#); [Doosje, G.A.J. \(Arjen\)](#)
Cc: [Stikstof LNV](#)
Onderwerp: Nota en Kamerbrief Luchtvaartadvies
Datum: dinsdag 14 januari 2020 19:10:17
Bijlagen: [DOMUS-20013395-v1-Appreciatie van Advies Luchtvaartsector .docx](#)
[DOMUS-20013445-v1-](#)
[Aanbiedingsbrief Advies Luchtvaartsector door Adviescollege Stikstofproblematiek.docx](#)

Ha Vera en Arjen,
Zie bijgevoegd de nota en concept Kamerbrief. Kunnen jullie die ook even bekijken? Specifiek op de appreciatie graag kritisch meelezen. Die is verder niet afgestemd.
Brief is niet afgestemd met IenW; leek me vanwege 11.1

.
Ik hoor het wel als ik nog eea kan doen straks (als de ambitie blijft dat de nota vanavond nog naar de minister moet).

Groet,
10.2.e

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

TER ADVISERING

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk gebied

Auteur

10.2.e

T 06 10.2.e

10.2.e@minlnv.nl

Datum

14 januari 2020

Kenmerk

DGNVLG / 20013395

nota

Appreciatie van 'Advies Luchtvaartsector'

Kopie aan

Bijlage(n)

Parafenroute

DGS, DG

Hellen van Dongen

DGS, Directeur

Vera Pieterman

Aanleiding

Op 15 januari 2020 15:00 publiceert het Adviescollege Stikstofproblematiek haar 'Advies Luchtvaartsector'. Het rapport is op 14 januari onder embargo met het ministerie gedeeld. Hierbij vindt u zowel een Kamerbrief om het advies aan de Tweede Kamer te verzenden als een samenvatting met een concept appreciatie.

Advies

U wordt geadviseerd om:

- De bijgevoegde Kamerbrief te ondertekenen. U kunt er ook voor kiezen om de Minister van IenW te vragen om de bijgevoegde brief mede namens u te verzenden.
- Kennis te nemen van de samenvatting van het advies.
- De voorgestelde appreciatie te bespreken in het interne overleg van 15 januari 13:30 over dit onderwerp.

Kernpunten: hoofdpunten advies en appreciatie

Hoofddlijn

- De hoofddlijn van het advies is dat groei van de luchtvaartsector mogelijk is op de voorwaarde dat de emissies in absolute zin daalt.
- Deze daling kan worden gerealiseerd door gebruik te maken van juridische mogelijkheden als intern en extern salderen.

Appreciatie

U wordt geadviseerd om:

- 11.1

Ontvangen BPZ

Cijfers over bijdrage luchtvaartsector

- Het adviescollege stelt dat de luchtvaart een bijdrage levert aan de stikstofdepositie van 0,73 – 1,1%.
- Hierin is de emissie boven (0,5-0,87%) en onder 3.000 voet (0,23%) opgenomen.
- Het adviescollege betoogt dat ook de grondgebonden activiteiten op de luchthavens en de luchthaven-gerelateerde (economische) activiteiten de luchtvaartsector toegerekend dienen te worden. Het Adviescollege adviseert deze cijfers inzichtelijk te maken.
- De veelal genoemde 0,1% waar de luchtvaart verantwoordelijk zou zijn, betreft het Nederlandse deel van de uitstoot onder de 3000 voet (onderdeel van de genoemde 0,23%).
- Hiermee is de emissie hoger dan gerapporteerd maar lager dan in de beeldvorming.

Appreciatie

U wordt geadviseerd om:

- 11.1 [redacted]

Schiphol en Lelystad Airport

- Het Adviescollege schrijft dat voor zorgvuldige besluitvorming rond gewijzigd gebruik van luchthavens een plan m.e.r. en een volwaardige en een volledige beoordeling nodig zijn, waarin alle emissies worden meegenomen. Dat zou nu in onvoldoende mate zijn gebeurd.
- Dit betekent dat de gedane melding voor de opening van Lelystad Airport niet voldoende is.
- Wat betreft Schiphol concludeert de Commissie m.e.r. dat voor uitbreiding van de luchthaven het verschil tussen het aantal vliegbewegingen in 2004 (moment waarop de verplichtingen van de Habitatrichtlijn van kracht zijn geworden) en de voorgenomen situatie relevant is (resp. 400.000 en 540.000).
- Zonder nadere onderbouwing kan niet worden gesteld dat deze toename geen significante effecten heeft op Natura 2000-gebieden rond Schiphol.
- Verder biedt het advies geen aanknopingspunten voor het omgaan met de ingediende handhavingsverzoeken.
- Het rapport noemt een aantal suggesties voor het verminderen van emissies; uiteenlopend van elektrisch taxiën tot optimaliseren van het luchtruim.

Appreciatie

U wordt geadviseerd om:

- 11.1 [redacted]

Ministerie van Landbouw,
Natuur en Voedselkwaliteit

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
Der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Datum
Betreft Aanbiedingsbrief 'Advies Luchtvaartsector' door Adviescollege
Stikstofproblematiek

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik mede namens de minister van Infrastructuur en Waterstaat uw Kamer het advies van het Adviescollege Stikstofproblematiek over de luchtvaartsector, zoals de voorzitter van het Adviescollege, de heer Remkes, heeft aangeboden.

Het kabinet komt zo spoedig mogelijk een nadere appreciatie op dit advies.

Carola Schouten
Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

**Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk gebied**

Bezoekadres
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Overheidsidentificatienr
00000001858272854000

T 070 379 8911 (algemeen)
F 070 378 6100 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/Inv

Behandeld door

10.2.e

T 06 10.2.e
10.2.e @minlnv.nl

Ons kenmerk
DGNVLG / 20013445

Uw kenmerk

Bijlage(n)
1

[07-01-2020 09:22:58] Vera Pieterman: Ha 10.2.e, even check, wanneer zou IenW kunnen meelezen voor de feitelijke check? Kan dat al op de stukken die donderdag besproken worden in het college?

Groet vera

[07-01-2020 09:24:38] 10.2.e : Mijn collega 10.2.e heeft hier nu contact over met René Vrugt. Ze krijgen feitelijk deel van het rapport toegestuurd

[07-01-2020 09:26:04] Vera Pieterman: Ok thanks

[13-01-2020 10:56:46] Vera Pieterman: Hi, komen jullie naar b-passage begane grond?

[13-01-2020 11:01:56] 10.2.e : Wij zijn bijna binnen beetje druk bij receptie

[13-01-2020 11:02:07] Vera Pieterman: Ok

[14-01-2020 16:19:10] 10.2.e : Luchtvaart advies staat in je mailbox

[14-01-2020 16:19:41] Vera Pieterman: Veel dank!

[14-01-2020 19:00:36] Vera Pieterman: 11.1

<https://www.telegraaf.nl/nieuws/1360236336/luchtvaart-kan-alleen-groeien-als-stikstof-afneemt>

[14-01-2020 19:06:52] 10.2.e : 11.1 .

Telegraaf heeft van ons/onze woordvoerder niks gekregen

[14-01-2020 19:11:16] 10.2.e : AD heeft laten weten dat zij bij eerste advies waren geïnformeerd door IenW, 10.2.e , de 10.2.e .

Ook vanuit Volkskrant kwam zo'n bericht.

Gaat dus verder dan vermoeden, maar om media die hun bron verklappen

[14-01-2020 19:29:45] Vera Pieterman: 11.1 Wij houden ons in woordvoering nu op de vlakte

[14-01-2020 19:44:30] 10.2.e : Nou 10.2.e , het advies is al gelekt. Krijg net een bericht van nos binnengekregen

[14-01-2020 19:52:20] 10.2.e : Ik zie het staan op teletekst. De pers heeft het vanmiddag onder embargo gekregen (tot morgen 15 uur). NOS trekt zich daar kennelijk niets van aan.

[14-01-2020 19:56:30] 10.2.e : Ah oké ik wist niet dat dat ook al onder embargo met de pers is gedeeld

[14-01-2020 20:01:08] 10.2.e : Telegraaf heeft ook al een bericht online heeft en die hebben nog niets van Lysias gehad.

[14-01-2020 21:33:18] 10.2.e : Oké ik dacht te zien dat die zelfs als eerste een bericht hierover plaatste

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: FW: afstemming communicatie rapport luchtvaart Remkes
Datum: dinsdag 14 januari 2020 20:22:04

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 20:22:02 (UTC+01:00) Amsterdam, Berlin, Bern, Rome, Stockholm, Vienna
Aan: 10.2.e - DBO
CC: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e ; Pieterman, V.G. (Vera);
 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: Re: afstemming communicatie rapport luchtvaart Remkes

Dag 10.2.e,

Ik heb contact gehad met Hellen en onze lijn is dat wij ervan uitgaan dat de minister van I&W de aanbestedingsbrief naar de Tweede Kamer (liever beide Kamers overigens) stuurt. Mocht I&W dit anders zien dan zal Cora moeten bellen met onze minister en is dat haar besluit.

Groet, 10.2.e

Op 14 jan. 2020 om 19:44 heeft 10.2.e [@minienw.nl](#)> het volgende geschreven:

Hoi 10.2.e,

Graag even contact met Hellen van Dongen. Ik begreep dat in de ambtelijke werkgroep vandaag is afgesproken dat LNV het advies van Remkes naar de TK stuurt en dat dit is afgestemd met Hellen.

Ik heb 10.2.e niet geantwoord. Ik zag dat hij geen LNV-account had?

Vriendelijke groet, 10.2.e
 Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e [@minlnv.nl](#)>
Datum: dinsdag 14 jan. 2020 5:21 PM
Aan: 10.2.e [@hollandspoor.com](#)>
Kopie: 10.2.e [@minlnv.nl](#)>, 10.2.e
 10.2.e [@minlnv.nl](#)>, 10.2.e [@minlnv.nl](#)>,
 Pieterman, V.G. (Vera) <v.g.pieterman@minlnv.nl>, 10.2.e
 10.2.e [@minlnv.nl](#)>, 10.2.e [@minienw.nl](#)>
Onderwerp: RE: afstemming communicatie rapport luchtvaart Remkes

Dag 10.2.e,

Zover ik weet wordt de Kamerbrief door de minister van I&W naar de Tweede Kamer (of beide Kamers) gestuurd, dus die brief gaat niet langs BPZ van LNV.

Hiervoor zal je contact moeten hebben met I&W, ik denk via 10.2.e van DBO (zie in kopie haar mailadres), mijn counterpart daar.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e <[redacted]@hollandspoor.com>

Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 17:17

Aan: 10.2.e <[redacted]@minlnv.nl>

cc: 10.2.e <[redacted]@minlnv.nl>; 10.2.e <[redacted]>

10.2.e <[redacted]@minlnv.nl>; 10.2.e <[redacted]@minlnv.nl>;

Pieterman, V.G. (Vera) <v.g.pieterman@minlnv.nl>; 10.2.e <[redacted]>

10.2.e <[redacted]@minlnv.nl>

Onderwerp: afstemming communicatie rapport luchtvaart Remkes

Beste 10.2.e,

Zoals je weet, gaat het Adviescollege Remkes morgen naar buiten met hun advies over de luchtvaartsector.

Heb het rapport, persbericht en de Q&A inmiddels van de woordvoerder van het Adviescollege – onder embargo - ontvangen. Op basis hiervan wordt door I&W (in afstemming met ons) een spreeklijn ontwikkeld. Deze vormt weer de basis voor een nieuwsbericht dat wij plaatsen op de website aanpakstikstof.nl (en verspreiden via de social kanalen).

Net als vorige keer plaatsen wij dit bericht zodra het rapport formeel aan de Kamer is aangeboden. Heb hier wat afstemmingsvragen over:

- Heb jij al een idee hoe laat het rapport morgen aan de Kamer wordt aangeboden (ervan uitgaande dat dit morgen gebeurt)?
- De tekst van de aanbiedingsbrief en het nieuwsbericht moeten uiteraard in lijn zijn met elkaar. Deel jij morgen de concept-tekst? Uiteraard zal ik dat ook doen.
- Geef jij een seintje zodra de Kamerbrief eruit is? En mail jij dan de definitieve versie? Dan kan 10.2 dit op onze website plaatsen.

Thanks!

Bij vragen, bel of mail me vooral.

Groet,

10.2.e

Communicatiestrateg a.i. DG Stikstof

06-10.2.e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

10.2.e

Van: 10.2.e
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 21:04
Aan: 10.2.e
Onderwerp: RE: eerste beeld Remkes Luchtvaart

Ha 10.2.e,

Thx. Ik had het hele advies intussen al onder embargo ontvangen en doorgeakkerd. Kwam er nog wel een paar bijzondere zaken in tegen die me opvielen... ☺

En ja... ik ben ook nog aan het werk. Daar gaan alle goede voornemens voor 2020. ☺

Groeten,

10.2.e

Van: 10.2.e @minInv.nl>
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 18:29
Aan: 10.2.e @minInv.nl>
CC: Stikstof LNV <Stikstof@minInv.nl>
Onderwerp: FW: eerste beeld Remkes Luchtvaart

Ook voor jou relevant!

Van: Pieterman, V.G. (Vera) <v.g.pieterman@minInv.nl>
Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 17:42
Aan: Dongen, H.A.M. van (Hellen) <h.a.m.vandongen@minInv.nl>; Osinga, J.M. (Johan) <J.M.Osinga@minInv.nl>;
 10.2.e @minInv.nl>; Slangen, drs. ing. D.L.M. (Donné) <D.L.M.Slangen@minInv.nl>
CC: 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e @minbzk.nl>; Stikstof LNV
 <Stikstof@minInv.nl>; 10.2.e @minienw.nl>; Doosje, G.A.J. (Arjen)
 <g.a.j.doosje@minInv.nl>; 10.2.e @minInv.nl>; 10.2.e @minInv.nl>
Onderwerp: eerste beeld Remkes Luchtvaart

Hoi, de hoofdpunten zoals 10.2.e en ik deze zien van het advies Remkes Luchtvaart. Op basis hiervan maken we een korte nota met appreciatie voor de minister.

Hoofdpunten

1. Uitstoot is meer dan gerapporteerd maar lager dan de beeldvorming.
 Paar getallen: 1,4% van NOx tot 3000 voet. Is 0,1% van totaal stikstofuitstoot. Totaal, incl boven 3000 voet is 0,73-1,1%. Gemiddeld 1,8 mol/ha/jr (onder 3000 voet) en 8-15 mol/ha/jr (boven 3000 voor). Het adviescollege ziet luchtvaart daarmee als onderdeel van de NOx-deken. Zij bepleiten een bredere definitie van luchtvaart, oa ook vervoer er naar toe (30,5% van de emissies, tegen LTO/taxiën 67,8% en grondgebonden luchtvaartactiviteiten 1,7%). De emissies boven de 3000 voet zijn in hun ogen onderdeel van de luchtvaartsector. Dit vraagt in de communicatie goed uitleggen, want wij hebben in de communicatie altijd de 0,1% gebruikt.

2. Hoofdlijn: groei sector alleen toestaan wanneer er sprake is van vermindering van de huidige NOx-emissies van de luchtvaartsector als geheel. Dat kan ook met salderen gedaan worden.

Dit vanuit het uitgangspunt dat alle sectoren moeten bijdragen, in een evenwichtige verhouding (niet proportioneel of evenredig)

3. De cruciale zin over Lelystad en Schiphol: Voor zorgvuldige besluitvorming rond gewijzigd gebruik van luchthavens zijn een plan mer en een volwaardige en een volledige beoordeling nodig, waarin alle emissies worden meegenomen. (P19).

Dit betekent dat alleen een melding die gedaan is voor Lelystad, niet afdoende is. Voor Schiphol concludeert het college dat van de toename van 400.000 naar 540.000 vliegbewegingen niet zondermeer gezegd kan worden dat dit geen significante effecten op N2000-gebieden rond schiphol heeft (p18).

Vraag die ik hier bij heb is: ze noemen niet dat de beide luchthavens vergunningplichtig zijn. Volgt dat uit dat er een beoordeling nodig is? En zegt Remkes nu dat de groei van de luchthavens kan met generiek salderen (zodat de groei van de luchtvaartsector als geheel losgekoppeld wordt van de groei van emissies) of moeten ze gericht salderen?

Rapport zegt afgezien hiervan weinig over de handhavingsverzoeken

4. Het rapport noemt een aantal suggesties voor het verminderen van emissies, uiteenlopend van elektrisch taxiën tot heroverweging van het luchtruim

Wat doen we verder in proces:

1. 10.2.e maakt met IenW een procesmatige TK-brief om het rapport morgen aan te bieden. Voorkeur IenW is dat onze minister dit aanbiedt. We leggen dit aan haar voor.
2. Vanavond maakt 10.2.e de nota af met daarin de appreciatie, en het verzoek de TK-brief te tekenen (of aan te geven dat ze wil dat IenW dit naar de TK stuurt). Zou mooi zijn als dat vanavond nog naar de minister gemaaild kan worden voor het overleg morgen.
3. Morgen 13.30 is overleg minister met Hellen en Johan over dit advies en de handhavingsverzoeken
4. Morgen 15 uur wordt het geheel openbaar. Tot die tijd

Bij vragen en aanvullingen weten jullie ons te vinden.

Groet 10.2.e en Vera

Vera Pieterman

Programmadirecteur Stikstof

Programma Directoraat-generaal Stikstof

Tel 06-10.2.e / secretariaat 10.2.e 070-10.2.e

@vepi

whatsapp 10.2.e - 10.2.e

...

[15-01-2020 09:35:14] 10.2.e : Alvast 1 interessante uit t advies. Daarin staat dat Lelystad _op dit moment_ niet beschouwd moet worden als een luchthaven van nationaal belang.

Als IenW dat echt vindt (ondanks dat het klip en klaar in 8.1 luchtvaartwet staat) zijn wij helemaal niet bevoegd in t handhavingsverzoek van MOB. ☹

...

Van: 10.2.e
Aan: [Dongen, H.A.M. van \(Hellen\)](#)
Cc: 10.2.e ; 10.2.e ; [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#); [Doosje, G.A.J. \(Arjen\)](#)
Onderwerp: Agenda + stukken DG-overleg 16-01
Datum: woensdag 15 januari 2020 11:38:29
Bijlagen: [20200116 Agenda interdepartementaal DG overleg stikstof.docx](#)
 BRW
 BRW
 BRW
[20200118 Bijlage 5 - TK brief aanbieding luchtvaart 20013445.docx](#)
 BRW
[20200116 Bijlage 2 - Conceptverslag interdepartementaal overleg stikstof 13.1.docx](#)
 BRW

Ha Hellen,
 Hierbij de agenda + stukken voor het DG-overleg morgen. De agenda (ook als stuk bijgevoegd) ziet er als volgt uit:

Agenda DG-overleg:

1. Opening en vaststelling agenda

Terugblik

2. Conceptverslag vergadering 13 januari 2020 Bijlage 2

Stand van zaken projecten

3. BRW

4. BRW

5. Luchtvaart en handhavingsverzoeken Bijlage 5

6. BRW

Vooruitblik

7. BRW

8. BRW

d. Advies luchtvaart adviescollege + handhavingsverzoeken

e. Benoeming adviescollege Remkes

9. BRW

10. Rondvraag

11. Sluiting

We weten rond 12.00-12.30 uur of DG Agro nog iets wil agenderen voor morgen. En dan heb jij ook kunnen kijken naar de opzet voor de DG-sessie van maandag.

Streven is vervolgens om, na jouw akkoord, de agenda + stukken te versturen om 13.00-13.30 uur aan de leden van DG-overleg te versturen. Zullen dan ook opzet voor agenda van MCSP delen met 10.2.e met verzoek deze met AZ af te stemmen.

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e

Verzonden: woensdag 15 januari 2020 11:05

Aan: 10.2.e

cc: 10.2.e ; Stikstof LNV

Onderwerp: Stukken DG overleg 16-1 tot zover

Met vriendelijke groet,

10.2.e

.....
Programma Directoraat-Generaal Stikstof

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | B passage 0 |

Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
T : 06-10.2.e

@: 10.2.e [@minlnv.nl](mailto:10.2.e@minlnv.nl)

*Alle e-mails verzonden vanuit deze inbox worden in het kader van
de WOB tevens verzameld in de postbus stikstof@minlnv.nl*
.....

Programma DG Stikstof

Behandeld door

10.2.e

10.2.e@minlnv.nl

Datum

13 jan. 2020

Kenmerk

DGS / 20007932

Bijlage(n)

CONCEPTVERSLAG

Omschrijving	Interdepartementaal overleg stikstof
Voorzitter	Hellen van Dongen
Secretaris	10.2.e
Vergaderdatum en -tijd	13 januari 2020, 08.30 uur - 09.30 uur
Locatie	BR overlegkamer 02, Ministerie LNV

Opening en vaststelling agenda

- De vergadering wordt geopend en agenda vastgesteld.

Terugblik**Conceptverslag DG overleg 9 januari**

- Verzoek om BRW [redacted]; hiermee wordt het verslag vastgesteld.

BWO 10 januari

- BRW [redacted]

Stand van zaken projecten**Update inzake BRW**

- BRW [redacted]

- BRW [redacted]
[redacted]

**Vooruitblik
MCSP 14/1**

- BRW [redacted]

Advies Remkes luchtvaart 14/1

- Morgenmiddag 14/1 vindt schriftelijke aanbidding aan coördinerend bewindspersoon plaats;
- Bedoeling is dat Minister I&W verzending aan Kamer verzorgt;
- Woensdag 15/1 vindt 's middags publicatie plaats;
- Afstemming met I&W vindt niet meer vooraf plaats.

Rondvraag

- BRW [redacted]

Sluiting

Programma DG Stikstof

Behandeld door

10.2.e

10.2.e@minlnv.nl

Datum

13 jan. 2020

Kenmerk

DGS / 20007932

Bijlage(n)

CONCEPTVERSLAG

Omschrijving	Interdepartementaal overleg stikstof
Voorzitter	Hellen van Dongen
Secretaris	10.2.e
Vergaderdatum en -tijd	13 januari 2020, 08.30 uur - 09.30 uur
Locatie	BR overlegkamer 02, Ministerie LNV

Opening en vaststelling agenda

- De vergadering wordt geopend en agenda vastgesteld.

Terugblik**Conceptverslag DG overleg 9 januari**

- Verzoek om het onderwerp BRW [redacted]; hiermee wordt het verslag vastgesteld.

BWO 10 januari

- BRW [redacted]

Stand van zaken projecten**Update inzake BRW**

- [redacted]

B
R
W
I

**Vooruitblik
MCSP 14/1**

- BRW

Advies Remkes luchtvaart 14/1

- Morgenmiddag 14/1 vindt schriftelijke aanbieding aan coördinerend bewindspersoon plaats;
- Bedoeling is dat Minister I&W verzending aan Kamer verzorgt;
- Woensdag 15/1 vindt 's middags publicatie plaats;
- Afstemming met I&W vindt niet meer vooraf plaats.

Rondvraag

- BRW

Sluiting

Van: [Omgevingskennis](#)
Aan: [Omgevingskennis](#)
Onderwerp: Media-analyse stikstofproblematiek 8 - 15 januari 2020
Datum: woensdag 15 januari 2020 16:40:09
Bijlagen: [Media-analyse stikstofproblematiek 8 - 15 januari 2020.pdf](#)

Beste collega's,

Hierbij weer een media-analyse over de stikstofproblematiek.

Wat valt op?

- Het luchtvaartrapport van de commissie-Remkes is een dag voor de presentatie uitgelekt. De eerste reacties op het rapport zijn positief.
- Tientallen Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk hebben het Schone Lucht Akkoord ondertekend, waarmee de partijen de luchtkwaliteit in Nederland willen verbeteren.
- Ruim vijftig organisaties hebben minister Carola Schouten een tienstappenplan overhandigd voor de toekomst van de landbouw. Onder de deelnemende organisaties bevinden zich zowel landbouw- als natuurorganisaties.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Media-analist

.....

Team Omgevingskennis

Directie Klant, Advies en Informatie (KAI)

Prinses Beatrixlaan 2 | 2595 AL | 5^e etage

Postbus 93144 2509 AC Den Haag

.....

T 06-**10.2.e**

E ^{10.2.e} [@rvo.nl](#)

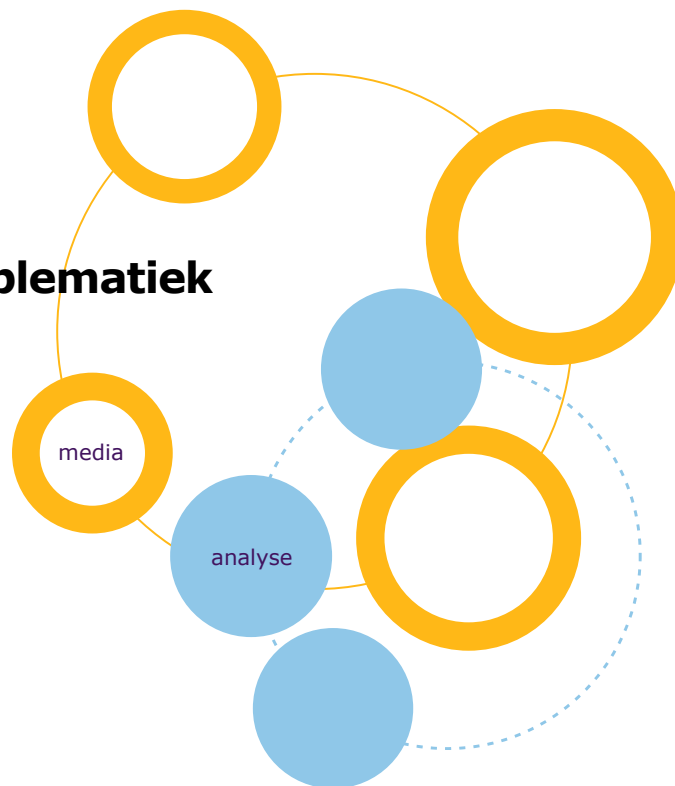
<http://www.rvo.nl>

.....

Niet aanwezig op vrijdag

Stikstofproblematiek

Inleiding

Op 29 mei 2019 oordeelde de Raad van State dat het Programma Aanpak Stikstof (PAS) niet meer gebruikt mag worden voor vergunningverlening. Het kabinet heeft de Commissie Remkes gevraagd te adviseren over de aanpak van de ontstane stikstofproblemen en ontwikkelt op basis van deze adviezen maatregelen om de economie op gang te houden en de natuur te beschermen.

Deze media-analyse geeft een beeld van de berichtgeving in de media over de stikstofproblematiek.

Wat valt op?

- Het luchtvaartrapport van de commissie-Remkes is een dag voor de presentatie uitgelekt. De eerste reacties op het rapport zijn positief.
- Tientallen Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk hebben het Schone Lucht Akkoord ondertekend, waarmee de partijen de luchtkwaliteit in Nederland willen verbeteren.
- Ruim vijftig organisaties hebben minister Carola Schouten een tienstappenplan overhandigd voor de toekomst van de landbouw. Onder de deelnemende organisaties bevinden zich zowel landbouw- als natuurorganisaties.

Team Omgevingskennis
weet wat er leeft

Contactpersoon

10.2.e
Media-analist
T 06-10.2.e
@rvo.nl

Datum

15 januari 2020

Opdrachtgever

Interbestuurlijk Programma
Stikstof (IPS)

Product

Media-analyse

Onderzoekperiode

8 – 15 januari 2020 (tot
12:00u)

Auteurs

10.2.e

Vraagnummer

V2001 6780

Inhoud

Managementsamenvatting	3
Algemeen.....	6
Commentaren media	7
Reacties natuur- en milieuorganisaties	7
Reacties regionale en lokale politici.....	8
Luchtvaartadvies commissie-Remkes	8
Cijfers RIVM	10
Bouw- en infrastructuurprojecten	11
Woningnood	11
Landbouw	12
Protestacties.....	15
Industrie	16
Natuur	17

Managementsamenvatting

Algemeen

Het luchtvaartadvies van de commissie-Remkes is een dag voor de presentatie uitgelekt. De commissie adviseert dat de luchtvaart in Nederland alleen kan groeien als de stikstofuitstoot door de sector afneemt. De gewenste groei van Schiphol en het openen van Lelystad Airport zouden dan ook alleen mogelijk zijn als de luchtvaart in zijn geheel minder stikstof uitstoot, oordeelt de adviescommissie. Alle sectoren moeten namelijk 'stikstofruimte' inleveren.

Op het advies wordt in de eerste reacties overwegend positief gereageerd. De linkse oppositiepartijen zijn er vooral over dat er grenzen aan de groei van de luchtvaart worden gesteld. Minister Van Nieuwenhuizen en de coalitiepartijen wilden dinsdagavond nog niet reageren op het rapport.

Schiphol-directeur Dick Benschop spreekt van een 'duidelijk en werkbaar' advies. De luchthaven laat weten zich te wil inzetten om de noodzakelijke maatregelen te realiseren. KLM laat weten zich te blijven inzetten voor het terugdringen van de uitstoot, maar herhaalt dat de maatschappij vindt dat zowel Schiphol als Lelystad zich verder moet kunnen ontwikkelen om verduurzamen van de luchtvaart mogelijk te maken.

Natuur & Milieu, Greenpeace en de Natuur en Milieu Federatie Noord-Holland vinden dat het kabinet aan de slag moet met het advies. Volgens de milieuorganisaties is het glashelder dat er een streep door de groei van Schiphol moet. Ook moet Lelystad Airport definitief van de baan. Stichting Red de Veluwe denkt dat Lelystad Airport na dit advies voorlopig niet open kan.

evofenedex ziet kansen voor reductie van stikstofneerslag door de luchtvaart door de afspraken uit het duurzame luchtvaartakkoord uit te voeren en een gezamenlijke aanpak in Europa, maar vindt het vooral belangrijk dat de voor Nederland meest renderende luchtvaartactiviteiten de ruimte krijgen.

Volgens politiek verslaggever Xander van der Wulp (NOS) is het door het advies van de commissie-Remkes "heel onwaarschijnlijk geworden dat Lelystad Airport op korte termijn opengaat voor vakantievluchten", maar is het nog te vroeg om te concluderen dat dit het einde betekent voor het nieuwe vliegveld.

Tientallen Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk hebben het Schone Lucht Akkoord ondertekend. De partijen willen de luchtkwaliteit in Nederland verbeteren. Door een aantal nieuwe maatregelen moet vervuiling door stikstofdioxide en fijnstof tot 2030 verder worden teruggedrongen.

Volgens minister Van Veldhoven van Milieu gaan bouwbedrijven niet opnieuw last krijgen van strengere eisen, zoals met PFAS en stikstof. Ook voor de landbouw komen er in dit akkoord geen extra maatregelen, maar wordt gewerkt met al bestaande afspraken om emissies te reduceren.

Mobilisation for the Environment (MOB) vindt dat de commissie-Remkes de plank mis slaat in het advies over beweiden en bemesten. Volgens MOB zal de redenering van de commissie-Remkes geen stand houden bij de rechter.

Trouw blikkt vooruit op het komende jaar van de coalitiepartijen. Volgens Trouw wacht de coalitie dit jaar pas 'de echte krachtproef'. "De coalitie kan in 2020 nog zoveel willen oogsten, voorlopig hangt er een alles verstikkende crisis in de lucht, genaamd stikstof." Boerderij Vandaag spreekt van 'het jaar van de waarheid voor

kabinet Rutte III'. Xander van der Wulp (NOS) denkt dat de politieke spanning rond het stikstofprobleem verder zal oplopen. "Als Lelystad Airport ook niet open kan, is dat de zoveelste tegenvaller voor de partij van Mark Rutte."

Auke van Roessel (De Groene Amsterdammer) hoopt dat het kabinet zich binnenkort bij het presenteren van het definitieve pakket aan maatregelen niet laat verschuilen achter de gerechtelijke uitspraken, maar met hart en ziel aan de slag gaat.

Utrechtse Commissaris van de Koning Hans Oosters vindt dat Den Haag de hand diep in eigen boezem moet steken bij de ontstane stikstofcrisis. "Waarom niet ruiterlijk erkennen dat men te laat maatregelen heeft getroffen en nu alles uit de kast moet om de problemen aan te pakken?"

Bouw- en infrastructuurprojecten

De stikstofproblematiek wordt vaak genoemd in berichtgeving over de woningnood. Door de stikstofkwestie en problemen rondom pfas zijn veel nieuwbouwprojecten doorgeschoven naar 2020. Uit kwartaalcijfers van de Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM) blijkt dat het aantal huizen dat te koop is gezet in Nederland opnieuw is afgenomen. NVM-voorzitter Onno Hoes vindt dat het Rijk in actie moet komen.

Voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Ontwikkelaars en Bouwbedrijven (NVB) Piet Adema denkt niet dat het kabinetsvoornemen om jaarlijks 75.000 nieuwe huizen te laten bouwen gehaald kan worden. Volgens Adema schort het vooral aan nieuwe bouwlocaties. Ook Servaas van der Laan, hoofdredacteur van Vastgoedmarkt, waarschuwt dat de woningmarkt onder druk blijft staan. Madeline Buijs van ABN AMRO verwacht dat we in 2020 de gevolgen zullen gaan merken van de teruglopende woningbouw.

Uit de halfjaarlijkse conjunctuurmeting van de Branchevereniging Nederlandse Architectenbureaus (BNA) blijkt dat de werkvoorraad van architectenbureaus in november 2019 lager lag dan in april. Vooral de stikstofcrisis en de daardoor optredende stagnatie in de vergunningverlening doen pijn in de sector.

Aannemers in Oost-Nederland gaan ontslag aanvragen voor honderden werknemers, zegt voorzitter Hans van Norel van Bouwend Nederland Regio Oost. Rob Slagmolen, beleidssecretaris arbeidsmarkt bij MKB Nederland, vindt dat het kabinet de bouwsector te hulp moet schieten door voortvarend een werktijdverkorting en een structurele deeltijd WW-regeling in te voeren.

Landbouw

Het Landbouw Collectief hekelt dat minister Schouten een conceptregeling stikstof heeft gepubliceerd, zonder de inhoud met de landbouwpartijen te bespreken. Het Landbouw Collectief is 'onaangenaam verrast' door de publicatie van een conceptregeling Spoedaanpak Stikstof Bouw en Infrastructuur. Farmers Defence Force laat weten het niet eens te zijn met de plannen.

Dinsdag 14 januari hebben leden van ruim vijftig organisaties minister Carola Schouten een tienstappenplan overhandigd voor de toekomst van de landbouw. De vijftig organisaties streven een klimaatneutrale landbouw na met respect voor de natuur, waarbij burgers en boeren elkaar weer begrijpen, reële prijzen worden betaald voor voeding en boeren dus een eerlijk inkomen krijgen. Minister Schouten heeft de actievoerders uitgenodigd om met haar in gesprek te gaan.

Ook Kamerleden reageren positief, met name omdat de boeren en natuur- en milieuorganisaties samen optrekken. Tjeerd de Groot (D66) is blij met de actie voor kringlooplandbouw. Hij is het met de actievoerders eens dat het kabinet meer de regie moet nemen in transitie.

De Nederlandse Vakbond Pluimveehouders (NVP) hervat het regulier overleg met minister Carola Schouten. Voorzitter Hennie de Haan zegt dat in het overleg tussen het Landbouw Collectief en de minister inmiddels een goede basis is gelegd voor vervolggesprekken.

Agractie heeft nieuwe acties aangekondigd, waarbij de actiegroep op veertig "opvallende locaties" door heel Nederland agrarische producten gaat aanbieden. Hoe de actie er precies uit zal zien en wanneer deze plaats zal vinden is nog niet bekend. Agractie vindt dat veel Nederlandse producten in supermarkten verkocht worden tegen een prijs die niet in verhouding staat tot wat boeren ervoor krijgen.

Steeds meer boeren overwegen om hun bedrijf in Nederland te verkopen en in het buitenland opnieuw te beginnen. Zeker door de recente stikstofproblemen vragen velen zich af of hun toekomst nog wel in Nederland ligt, meldt onder meer NOS.

Oud-minister Pieter Winsemius pleit ervoor het weideland efficiënt op te delen, zodat melkveehouders er beter mee uit de voeten kunnen en de natuur wint.

Hoogleraren Henk Folmer en Frans de Vries noemen de eisen van het Landbouw Collectief en de toezeggingen van de minister "ineffectief, in strijd met de elementaire beginselen van milieubeleid en ze bieden geen oplossing voor de lange termijn". Volgens hen is een stelsel van emissienormen die variëren met de schade die de emissies toebrengen aan ecosystemen een effectief alternatief voor de plannen.

Industrie

De Nederlandse industriële productie zal dit jaar met 1,5% krimpen, na een krimp van 1% in 2019, zo verwacht ABN Amro. De problemen rond stikstof en PFAS hebben samen met de afvlakkende groei van de economie een negatieve invloed.

Directeur Cas König van Groningen Seaports stelt dat de provincie door de stikstofcrisis 1,6 miljard euro aan bedrijfsinvesteringen en vele honderden nieuwe arbeidsplaatsen dreigt mis te lopen. Hij benadrukt dat de stikstofproblematiek een vlotte uitvoering van het nationale Klimaatakkoord in de weg staat. Wethouder Rijzebol (Delfzijl) en voorzitter Frans Musters van de Samenwerkende Bedrijven Eemdelta (SBE) delen zijn zorgen. Gedeputeerde Henk Staghouwer zegt dat Groningen werkt aan een stikstofbank.

Volgens Ferdinand van den Oever, directeur van Havenbedrijf Moerdijk, is de groei van haven- en industrieterrein Moerdijk in 2019 gestagneerd. Vooral de binnenvaart, logistiek en industrie op het terrein zijn achtergebleven. Belangrijkste oorzaken zijn de stikstofcrisis en de aanhoudende onzekerheid rondom Brexit.

De binnenvaart wordt vooralsnog nauwelijks geraakt door de stikstof- en pfas-problemen. Onderzoeksbureau Panteia voorziet in 2020 evenwel een kleine daling, met op de middellange termijn een zeer beperkte groei. "De stikstofcrisis

vermindert het aantal bouwstoffen en veevoerders dat door de binnenvaart vervoerd moet worden: de bouwstoffen zullen zich herstellen, maar dat geldt waarschijnlijk niet voor veevoerders."

Algemeen

Arnhem en Nijmegen zijn de twee **meest vervuilde steden** van Noord-Oost-Nederland als het om uitstoot door verkeer en industrie gaat, zo blijkt uit cijfers van RIVM over 2018 die nu gepresenteerd zijn. Files zorgen voor een aanzienlijk aandeel van de uitstoot van stikstofdioxide. De gemiddelde hoeveelheid stikstofdioxide in de lucht ligt in Arnhem (21,5 ug/m³) en Nijmegen (21,7) flink hoger dan in andere grote steden in het noorden en oosten als Apeldoorn (17,3), Enschede (16,9) en Groningen (14,4). Rotterdammers hebben te maken met de hoogste gemiddelde concentratie (27,0). (gelderlander.nl, 8 januari 2020)

René Buck, ceo en oprichter van consultancyfirma Buck Consultants International (BCI), geeft een voorbeeld van de impact van de stikstofuitspraak op de investeringsbeslissingen van buitenlandse investeerders. "We werken momenteel aan een locatie-advies voor een Belgische producent van medische artikelen. Toen we hem uitlegden hoe het hier in Nederland toegaat met de stikstof zei hij meteen: 'ik wil de studie meteen verruimen met Duitsland erbij!' Kijk, zo'n ondernemer denkt 'als ik over achttien maanden een fabriek móét openen en niemand in Nederland kan me garanderen dat de vergunningen tijdig rond komen dan ga ik, als het niet anders kan, ergens anders zitten.'" (vastgoedmarkt.nl, 8 januari 2020)

Politici moeten verantwoordelijkheid nemen voor hun eigen wetgeving en niet naar de rechter wijzen bij onwelgevallige uitspraken. Dat zei **Henk Naves, voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak**, in zijn nieuwjaarstoespraak. "Stop met het verschuilen achter ónze toga en neem verantwoordelijkheid voor wetgeving en besluitvorming die kennelijk tekortschiet." Naves doelt op een aantal ingrijpende, recente uitspraken van rechters die bekritiseerd werden door politici. De Raad van State zette bijvoorbeeld in mei een streep door het stikstofbeleid. (o.a. nrc.nl, Trouw, 9 januari 2020)

Tientallen Nederlandse gemeenten, provincies en het Rijk hebben het Schone Lucht Akkoord ondertekend. De partijen willen de luchtkwaliteit in Nederland verbeteren. Door een aantal nieuwe maatregelen voor het verkeer, de scheepvaart, de industrie, de landbouw, de bouwsector en de huishoudens moet vervuiling door stikstofdioxide en fijnstof tot 2030 verder worden teruggedrongen. Dat moet minimaal 50 procent gezondheidswinst opleveren, staat in het akkoord. Dat komt neer op zo'n 4000 tot 5000 minder vroegtijdige sterfgevallen. Het Rijk trekt voor het akkoord 50 miljoen euro uit in de periode 2020-2023 uit het Infrastructuurfonds, gemeenten en provincies nog eens tientallen miljoenen. Volgens minister Van Veldhoven van Milieu gaan bouwbedrijven niet opnieuw last krijgen van strengere eisen, zoals met PFAS en stikstof. "Het gaat echt over technologieën waarvan we weten dat ze er zijn", zegt ze. "Die bouwers denken misschien: mijn concurrent doet het niet, dus die werkt goedkoper. Wij vragen als overheid dat alle bouwers de nieuwe technologie gaan gebruiken. Dan heb je ook eerlijke concurrentie."

Ook voor de landbouw komen er in dit akkoord geen extra maatregelen, maar wordt gewerkt met al bestaande afspraken om emissies te reduceren. Van

Veldhoven haalt aan dat op dit moment al emissiewinst wordt geboekt door de warme sanering in de varkenshouderij. Daarnaast zijn afspraken gemaakt over vermindering van de emissie van ammoniak in de veehouderij. (nos.nl, nrc.nl, ttm.nl, binnenlandsbestuur.nl, fd.nl, pigbusiness.nl, boerderij.nl, nrc.nl, 13 januari 2020)

Commentaren media

Auke van Roessel (De Groene Amsterdammer) hoopt dat het kabinet zich binnenkort bij het presenteren van het definitieve pakket aan maatregelen niet laf verschuilt achter de gerechtelijke uitspraken. "Een regering die doelstellingen over CO2-uitstoot en stikstof vastlegt in verdragen, moet daar ook naar handelen. [...] Niet contre coeur aan de slag gaat dus, maar met hart en ziel. Dat zou ook nog weleens verstandig kunnen zijn met het oog op de verkiezingen in maart 2021." (groene.nl, 8 januari 2020)

Trouw blikst vooruit op het komende jaar van de coalitiepartijen. "Spannend wordt dit jaar het goede voornemen van landbouwminister Carola Schouten. Als zij de stikstofcrisis en de verwachte sanering van de veestapel tot een goed einde weet te brengen, zonder dat de samenleving splijt, dan wordt 2020 een succes. En misschien zien we Schouten wel bovenaan de lijst voor de komende Tweede Kamerverkiezingen." (Trouw, 10 januari 2020)

Volgens **Trouw** wacht de coalitie dit jaar pas 'de echte krachtproef'. "De coalitie kan in 2020 nog zoveel willen oogsten, voorlopig hangt er een alles verstikkende crisis in de lucht, genaamd stikstof. [...] De coalitie moet in ieder geval de stikstofcrisis oplossen, de onvrede in de semi-publieke sector bezweren en intussen hopen dat er nog iets van de eigen agenda terechtkomt, wetend dat er zowel in Tweede als in Eerste Kamer geen vanzelfsprekende meerderheid meer is." (trouw.nl, 10 januari 2020)

Volgens **Boerderij Vandaag** wordt komend jaar 'het jaar van de waarheid voor kabinet Rutte III'. De stikstofcrisis hangt het kabinet als een molensteen om de nek. "Op landbouwgebied zal het stikstofdossier de grootste impact hebben komend jaar. Hoewel er al heel wat maatregelen genomen zijn, moet de invulling hiervan nog concreet worden gemaakt. De grote stap voor de landbouw moet echter nog komen: komt er een regeling voor het opkopen of verplaatsen van bedrijven in de omgeving van natuurgebieden? Ook moet ingevuld worden of en hoe bedrijven die door willen, geholpen kunnen worden om hun bedrijf aan te passen. Het onderwerp is niet alleen technisch (wat is effectief), maar ook juridisch (wat houdt stand bij de rechter) en politiek (waar is een meerderheid voor te vinden) een enorme uitdaging." (Boerderij Vandaag, 10 januari 2020)

Reacties natuur- en milieuorganisaties

Behalve met zaken als de energietransitie gaat de **Natuur- en Milieufederatie Limburg (NMF Limburg)** zich ook bemoeien met de stikstofaanpak. Directeur Ton Hermanussen: "We schuiven aan bij de stikstofafel, het provinciaal overleg over dit onderwerp. Alleen vind ik dat je de discussie niet moet beperken tot stikstof. Ik pleit voor een bredere kijk, waarbij je ook naar verduurzaming en verandering van de landbouw kijkt. Uit gesprekken met boeren weet ik dat er in de sector vaak best genuanceerd wordt gedacht over de transitie van de landbouw." (Dagblad De Limburger, 8 januari 2020)

Er moet een verbod komen op kerstboomverbrandingen. Dat vindt de **Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland**. "Deze milieuvervuilende traditie kan echt niet meer en moet zo snel mogelijk stoppen", zegt directeur Akkerman van de natuurorganisatie. Bij de verbranding van kerstbomen komen CO₂, fijnstof, stikstof en kankerverwekkende stoffen vrij. (nhnieuws.nl, 8 januari 2020)

Mobilisation for the Environment (MOB) vindt dat de commissie-Remkes de plank mis slaat in het advies over beweiden en bemesten. Volgens MOB zal de redenering van de commissie-Remkes geen stand houden bij de rechter. Johan Vollenbroek redeneert dat geen aparte vergunningen voor beweiden en bemesten nodig zijn, maar dat beweiden en bemesten als activiteit wel moeten worden meegewogen bij de afgifte van een natuurvergunning – en dat is tot nog toe niet door de provincies gebeurd. (boerderij.nl, 13 januari 2020)

Reacties regionale en lokale politici

Utrechtse Commissaris van de Koning Hans Oosters vindt dat Den Haag de hand diep in eigen boezem moet steken bij de ontstane stikstofcrisis. In zijn nieuwjaarstoespraak zei hij dat er snel oplossingen en geld nodig zijn. "Waarom niet ruiterlijk erkennen dat men te laat maatregelen heeft getroffen en nu alles uit de kast moet om de problemen aan te pakken?", aldus Oosters. Hij vindt het onterecht dat problemen jarenlang vooruit zijn geschoven. "Erkennen is beter dan het probleem bij andere overheden onder de deur te schuiven, of bij boeren over de schutting te gooien." Oosters wil samen met de boeren dit jaar het probleem te lijf gaan. "Sterk inzetten op verduurzaming, op Utrechtse wijze: economisch rendabel en effectief." (rtvutrecht.nl, 8 januari 2020)

Quinten Pluymaekers (oud-bestuurslid CDA Gelderland), Els Stravens en Maarten van den Tillaart (CDA, algemeen bestuur Waterschap De Dommel) en Martijn Tholen (Fractie Ongebouwd, Waterschap De Dommel) stellen namens de CDA-fractie Deurne dat het kabinet en de provincie Brabant niet alleen stikstofmaatregelen hebben genomen voor de natuur, maar dat er wel degelijk politieke keuzes zijn gemaakt. [...] In de eerste plaats de keus om alleen bepaalde vormen van natuur als natuur te beschouwen. [...] Nog vreemder is de politieke keuze dat de flora en fauna in natuurgebieden niet mogen veranderen. [...] Ook kiezen het kabinet en het provinciebestuur ervoor om zich vooral te richten op de beperking van stikstofuitstoot. [...] De overheid wekt bovendien de suggestie dat als we de uitstoot op orde hebben, de natuur gered is en we door kunnen gaan met economische activiteiten. Maar de grenzen zijn zo gesteld dat er niet aan voldaan kan worden. [...] Dat is het huidige natuurbeleid. Een veel te beperkte visie op natuur, een ongefundeerde focus op stikstofuitstoot, doelstellingen die per definitie onhaalbaar zijn en als basis een model dat misschien in de verte iets met de werkelijkheid te maken heeft." (Eindhovens Dagblad, 10 januari 2020)

Luchtvaartadvies commissie-Remkes

De luchtvaart in Nederland kan alleen groeien als de stikstofuitstoot door de sector afneemt, adviseert de **commissie-Remkes**. De gewenste groei van Schiphol en het openen van Lelystad Airport zouden dan ook alleen mogelijk zijn als de luchtvaart in zijn geheel minder stikstof uitstoot, oordeelt de adviescommissie. Alle sectoren moeten namelijk 'stikstofruimte' inleveren. Uit onderzoek blijkt dat de uitstoot van stikstof door de sector groter is dan eerst gedacht. Van de totale stikstofneerslag in Nederland komt 0,7 tot 1,1 procent uit

de luchtvaartsector. Maar het beeld dat de luchtvaart een grote vervuiler is op het gebied van stikstof, is dus onterecht, aldus de commissie.

Om te zorgen dat de stikstofuitstoot in de toekomst echt daalt, adviseert de commissie dat de gevolgen van de ontwikkelingen van Nederlandse luchthavens (zoals Schiphol en Lelystad Airport) eerst 'volledig' en 'volwaardig' worden beoordeeld. Dus moet ook de uitstoot door economische activiteiten op luchthavens en verkeersbewegingen van en naar het vliegveld compleet worden meegerekend. Verder ziet Remkes maatregelen voor zich zoals elektrisch taxiën, vernieuwing van de vloot met efficiëntere en lichtere vliegtuigen, minder vluchten, het weren van vervuilende vliegtuigen met een bonus-malussysteem en het stimuleren van glijvluchten om brandstofverbruik en geluidsproductie te verminderen. Ook kan de uitstoot door vervoersbewegingen van en naar de luchthaven minder. (bnr.nl, rtlnieuws.nl, ad.nl, nos.nl, nu.nl, nrc.nl, fd.nl, volkskrant.nl, 14 januari 2020; Trouw, Het Financieele Dagblad, De Telegraaf, 15 januari 2020)

Luchtvaartminister Cora van Nieuwenhuizen en coalitiepartijen wilden dinsdagavond nog niet reageren op het rapport. GroenLinks-leider Jesse Klaver zei op Twitter dat wat hem betreft het 'niet anders kan' dan dat dit advies 'het einde betekent voor Lelystad Airport'. Ook **Suzanne Kröger, Tweede Kamerlid van GroenLinks**, is positief over het advies van de commissie Remkes. Voorheen werd volgens haar nooit de hele luchtvaart in kaart gebracht, en nu dus wel. Ook zij acht de kans klein dat Lelystad Airport open gaat. Het kabinet zal heel goed moeten gaan kijken naar concrete plannen. Eigenlijk heeft Schiphol een stikstofschuld opgebouwd in de loop der jaren. En die schuld moet volgens haar worden afgelost. "Zij zijn sinds 2004 met honderdduizend vliegbewegingen gegroeid, zonder een natuurvergunning voor de stikstofuitstoot die ze al gehad hebben, blijkt. Remkes geeft nog niet een heel helder antwoord op de vraag hoe het met die honderdduizend vliegbewegingen zit, al zegt hij wel dat in kaart gebracht moet worden wat de effecten voor de natuur zijn." Volgens **Cem Lacin van de SP** is de uitkomst dat groei van Schiphol en opening van Lelystad nu onmogelijk zijn. **Lammert van Raan van de Partij voor de Dieren** concludeert tevreden: "De wal keert het schip". (fd.nl, bnr.nl, nos.nl, 14 januari 2020)

Schiphol-directeur Dick Benschop spreekt van een 'duidelijk en werkbaar' advies. Schiphol laat weten dat het zich bewust is van haar verantwoordelijkheid en zich – met de sector en in lijn met het advies – wil inzetten om de noodzakelijke maatregelen te realiseren. Zo wil de luchthaven tegen 2030 uitstoot-neutraal opereren, onder meer door de inzet van elektrische bussen. Ook stimuleert Schiphol via tarieven luchtvaartmaatschappijen om gebruik te maken van stillere en schonere vliegtuigen. (bnr.nl, volkskrant.nl, nu.nl, nos.nl, 14 januari 2020; rtlnieuws.nl, 15 januari 2020)

KLM laat in een reactie weten zich te blijven inzetten voor het terugdringen van de uitstoot. De maatschappij heeft de afgelopen jaren al stappen gezet. Zo zijn aanvliegmethodes bijvoorbeeld al aangepast, wat zowel minder geluidshinder als uitstoot oplevert, omdat daarmee minder brandstof wordt gebruikt. KLM herhaalt dat de maatschappij vindt dat zowel Schiphol als Lelystad zich verder moet kunnen ontwikkelen om verduurzamen van de luchtvaart mogelijk te maken. (nu.nl, 14 januari 2020)

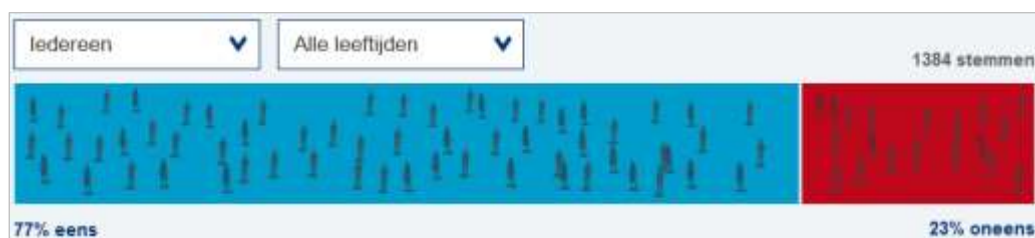

Natuur & Milieu, Greenpeace en de Natuur en Milieu Federatie Noord-Holland vinden dat het kabinet aan de slag moet met het advies, "want het is glashelder dat er een streep moet door de groei van Schiphol". "En Lelystad Airport moet definitief van de baan. Ook moeten er afdwingbare CO2-afspraken komen voor de luchtvaart, zoals die er zijn voor iedere sector in ons land. Daarnaast zorgen luchthavens en vliegtuigen voor uitstoot van stikstof en moeten zij dus ook beschikken over een geldige natuurvergunning." De Natuur en Milieufederatie Noord-Holland vindt het terecht dat Remkes de uitzonderingspositie van de luchtvaart aan de kaak stelt. "Net als alle andere sectoren moet ook de luchtvaart bijdragen aan de vermindering van de stikstofdepositie." (ANP, nos.nl, 14 januari 2020)

Stichting Red de Veluwe reageert verheugd op het advies. "Het allerbelangrijkste in dit rapport is natuurlijk dat de luchtvaart niet mag groeien, totdat de stikstofuitstoot in de luchtvaart in Nederland is verminderd. Dat betekent in onze ogen dat Lelystad Airport voorlopig niet open kan. Als het kabinet het advies tenminste overneemt. Maar wij denken dat het niet anders kan, dan dat dat gaat gebeuren." (omroep gelderland.nl, 14 januari 2020)

Handels- en productiebedrijven verwelkomen het advies van de commissie Remkes over stikstofuitstoot in de luchtvaart. **evofenedex** ziet kansen voor reductie van stikstofneerslag door de luchtvaart door de afspraken uit het duurzame luchtvaartakkoord uit te voeren en een gezamenlijke aanpak in Europa. evofenedex vindt het, gezien de geringe bijdrage van de luchtvaart aan de totale stikstofneerslag, vooral van belang dat de voor Nederland meest renderende luchtvaartactiviteiten de ruimte krijgen. (evofenedex.nl, 15 januari 2020)

Volgens **politiek verslaggever Xander van der Wulp (NOS)** is het door het advies van de commissie-Remkes "heel onwaarschijnlijk geworden dat Lelystad Airport op korte termijn opengaat voor vakantievluchten". Het is volgens hem nog te vroeg om te concluderen dat dit het einde betekent voor het nieuwe vliegveld voor commerciële vluchten, maar de kans dat de opening op de lange baan wordt geschoven is levensgroot. Hij denkt dat de politieke spanning rond het stikstofprobleem hierdoor verder oploopt. "Als Lelystad Airport ook niet open kan, is dat de zoveelste tegenvaller voor de partij van Mark Rutte." (nos.nl, 15 januari 2020)

Poll Stand.nl: Het is goed als de groei van Schiphol en de opening van Lelystad worden uitgesteld (tussenstand 15/1 14:30u) | nporadio1.nl/standpunt

Cijfers RIVM

De **boerenorganisaties** gaan de sommen nu laten narekenen. Ze geven externe rekenmeesters daartoe naar eigen zeggen opdracht. Het RIVM twijfelt er niet aan dat de sceptische boeren hun missie serieus nemen. "Dit zijn geen amateurs. Ze

gaan met die getallen aan de slag, natuurlijk”, zegt de woordvoerder. “Als ze dat goed doen, komen ze tot precies dezelfde conclusies over stikstof als wij.” Tot welke eigen bevindingen de boerenorganisaties kunnen en zullen komen moet blijken. Ze zijn direct in de data gedoken en hopen snel een eerste impressie te geven. “Het volledige natrekken kan even duren”, zegt Jan Cees Vogelaar van het Mesdagfonds. Het researchteam verwacht enkele weken nodig te hebben voor een volledige analyse. (Trouw, boerderij.nl, 8 januari 2020; Boerderij Vandaag, 9 januari 2020; melkveebedrijf.nl, boerderij.nl, 13 januari 2020)

De **Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV)** heeft op 8 januari de Zure Melk Trofee uitgereikt aan het RIVM. De NMV stelt dat de trofee, anders dan de naam doet vermoeden, niet ‘zuur’ bedoeld is. De melkveehoudersorganisatie wil met de uitreiking instanties of bepaalde personen wakker schudden, en een open dialoog aangaan met de betrokkenen. Melkveehouders zijn kritisch over de meetmethode die het RIVM gebruikt om de stikstofneerslag bij te houden. (nos.nl, melkveebedrijf.nl, 8 januari 2020)

Bouw- en infrastructuurprojecten

De groei en bloei in de **architectenbranche** is even passé. De werkvoorraad van de bureaus lag in november 2019 lager dan in april, zo blijkt uit de halfjaarlijkse conjunctuurmeting van de Branchevereniging Nederlandse Architectenbureaus (BNA). BNA deed de meting onder 217 bureaus. Vooral de stikstofcrisis en de daardoor optredende stagnatie in de vergunningverlening doen pijn in de sector. “Het brengt veel onzekerheid in de markt. Circa 40% van de bureaus ervaart op het moment vertragingen in projecten door de stikstofproblematiek en 50% verwacht dat deze nog zullen komen. Van de bureaus verwacht 68% binnen 4 maanden vertragingen door de stikstofproblematiek. De vertragingen zullen vooral optreden in de woningbouw en vooral bij projecten waarvoor de vergunningen nog moeten worden aangevraagd. (fd.nl, 8 januari 2020)

Aannemers in Oost-Nederland gaan ontslag aanvragen voor honderden werknemers, zegt voorzitter **Hans van Norel van Bouwend Nederland Regio Oost**. Landelijk zouden duizenden banen op het spel staan. Voor Oost-Nederland houdt Van Norel het op ‘duizend tot 1500’ banen. Een woordvoerder van de bouwtak van FNV kan die aantallen bevestigen noch ontkennen. (o.a. gelderlander.nl, 10 januari 2020)

Rob Slagmolen, beleidssecretaris arbeidsmarkt bij MKB Nederland, vindt dat het kabinet de bouwsector te hulp moet schieten door voortvarend een werktijdverkorting en een structurele deeltijd WW-regeling in te voeren. “De PFAS- en stikstofproblematiek laten zien hoe zinnig zo’n aanpak is. De vergunningverlening ligt al een half jaar stil. Het gemiddelde bedrijf heeft voor een half jaar opdrachten in de orderportefeuille. We zitten dus nu te wachten op de eerste faillissementen.” (mkb.nl, 14 januari 2020)

Woningnood

Het ziet er somber uit voor mensen die een huis willen kopen. Opnieuw werden er afgelopen kwartaal minder huizen te koop gezet in Nederland. Dat blijkt bij de publicatie van de **kwartaalcijfers van de NVM**. Voorzitter Onno Hoes vindt dat het Rijk in actie moet komen. Door de stikstofkwestie en problemen rondom pfas

zijn nieuwbouwprojecten doorgeschoven naar 2020. In het vierde kwartaal zijn er 12% minder nieuwbouwwoningen in de verkoop gegaan dan in dezelfde periode een jaar eerder. In totaal verkochten NVM-makelaars afgelopen jaar 149.000 woningen. Dat is ongeveer gelijk met het aantal van 2018. Dit jaar zal dit aantal dalen verwachten de makelaars door het opdrogende aanbod in de bestaande bouw en de problemen met stikstof en pfas in de nieuwbouw. (fd.nl, bndestem.nl, hartvannederland.nl, elsevierweekblad.nl, 9 januari 2020)

De woningmarkt blijft onder druk staan. Het aantal inwoners blijft maar stijgen en daarmee ook de vraag naar woningen. En door de stikstof- en de PFAS-crisis loopt de noodzakelijke huizenbouw flink achter op schema. "Er is vorig jaar een Zwolle aan mensen bijgekomen, zo'n 123.000 mensen. Bouw daar maar eens tegenop", waarschuwt **Servaas van der Laan, hoofdredacteur van Vastgoedmarkt**, in Goedemorgen Nederland. Ook volgens **Madeline Buijs van ABN AMRO** zullen wij in 2020 de gevolgen gaan merken van de teruglopende woningbouw. "Naar verwachting zal de bouwproductie dit jaar met twee procent gaan krimpen. Op dit moment is er een tekort van zo'n 300.000 woningen. Dat tekort gaat wel iets teruglopen richting 2030. Maar als wij nu ook veel minder gaan bouwen, verwachten wij dat het tekort hoog blijft." (wnl.tv, 8 januari 2020)

Voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Ontwikkelaars en Bouwbedrijven (NVB) Piet Adema denkt niet dat het kabinetsvoornemen om jaarlijks 75.000 nieuwe huizen te laten bouwen gehaald kan worden. Volgens Adema schort het vooral aan nieuwe bouwlocaties. "Zelfs als de stikstofproblemen én de Pfas-kwestie is opgelost, kan er niet voldoende gebouwd worden door gebrek aan locaties." Adema vindt dat veel gemeenten falen in hun taak om bouwlocaties aan te wijzen. Opvallend genoeg zijn gemeenten die grenzen aan Natura-2000 gebieden sneller in hun besluitvorming dan de andere. Dat komt mede doordat die gemeenten heel duidelijk weten waar wél en niet gebouwd mag worden. (nporadio1.nl, 13 januari 2020)

Landbouw

Henk Folmer (hoogleraar ruimtelijke economie) en Frans de Vries (hoogleraar milieueconomie) noemen de eisen van het Landbouw Collectief en de toezeggingen van de minister "ineffectief, in strijd met de elementaire beginselen van milieubeleid en ze bieden geen oplossing voor de lange termijn. Het investeringsfonds druist in tegen het aansprakelijkheidsprincipe van het nationale en internationale milieubeleid dat de vervuiler betaalt. [...] Ook qua effectiviteit schieten de voorgestelde maatregelen tekort. [...] Omdat de kritische waarden per ecosysteem sterk variëren, is een veel verfijndere en in veel gevallen hogere emissiereductie nodig. [...] Voor de langere termijn zijn de voorstellen van het Collectief nog problematischer, omdat de intensivering van de veeteelt ongemoeid wordt gelaten. [...] Een effectief alternatief voor de plannen is een stelsel van emissienormen die variëren met de schade die de emissies toebrengen aan ecosystemen. Emissienormen zijn ook aantrekkelijk voor de boeren, omdat die duidelijke kaders voor hun bedrijfsvoering stellen én de vrijheid bieden om emissies te reduceren met een scala van maatregelen, variërend van bedrijfsbeëindiging tot overschakeling naar biologische of natuur-inclusieve landbouw of technische maatregelen. Voor gelegaliseerde bedrijven in de

nabijheid van kwetsbare natuurgebieden die door de normen zwaar worden getroffen, is compensatie op zijn plaats.” (Trouw, 8 januari 2020)

Directeur van DLV Advies Herrold Lammertink vindt het ‘oké’ dat boeren moeten bijdragen aan stikstofreductie, maar stelt dat het een vereiste is dat er een toekomst behouden blijft voor de agrarische sector in Nederland. “De tijd die het tot nu toe al gekost heeft om uiteindelijk tot een strategie en een ‘voorgestelde’ aanpak te komen, werkt niet alleen frustrerend voor de agrarische sector, maar ook voor de rest van ondernemend Nederland. Deze frustratie wordt mede gevoed door het ongeloof over de daadwerkelijke stikstofuitstootmetingen, het ontzien van bepaalde sectoren die stikstof uitstotend zijn en de wijze waarop natuurdoelstellingen geformuleerd zijn en worden. Dit zijn zaken die wel degelijk bepalend zijn in de theoretische beschrijving van de stikstofproblematiek.” (boerderij.nl, 8 januari 2020)

Trouw doet verslag van het **bezoek van minister Schouten aan Losser**. “Zij worstelt in deze tijd van stikstofcrisis met de vraag hoe natuurbelang verenigd kan worden met het boerenbelang. [...] In Losser lijkt het gelukt te zijn.” (Trouw, 9 januari 2020)

Veenweiden hebben een hoog stikstofleverend vermogen als gevolg van een hoog gehalte organische stof. In het voorjaar is de levering van stikstof door de bodem echter nog relatief laag en vooral dan kan de stikstof uit mest goed worden benut om het eiwitgehalte in het gras te verhogen. Het ruw eiwitgehalte in veenweidegras loopt gedurende het groeiseizoen vaak op tot ruim boven de 20%. Het is lastig om het hoge eiwitgehalte in het gras goed te laten benutten door melkkoeien. Daardoor bestaat het risico voor extra ammoniakemissie. Het verlagen van de kunstmestgift in combinatie met drijfmest met water verdund aanbrengen, kan daarom een strategie zijn om de stikstofbenutting in de veenweiden te verhogen. Dit blijkt uit **onderzoek van het Louis Bolk Instituut, PPP-Agro Advies en KTC Zegveld**. (agriholland.nl, 8 januari 2020)

Niet verrassend staat ook voor de pluimveehouderij de stikstofproblematiek dit jaar centraal. Dit blijkt uit een **inventarisatie van vooruitblikken door LTO/NOP Pluimveebestuurders Eric Hubers, Jos Mans, Jan Verhoijzen en Piet Faber**. Piet Faber haalt meteen de stikstofproblematiek aan als hem wordt gevraagd zijn verwachtingen voor het nieuwe jaar uit te spreken. Met het aannemen van de noodwet gaat de overheid meer en meer op de stoel van de ondernemer zitten, zo stelt hij. “Verplicht sleutelen aan de voersamenstelling vind ik een behoorlijke inbreuk op de vrijheid van ondernemers. Nog veel zaken zijn op dit moment onduidelijk. Hoe gaat een eventuele opkoopregeling eruit zien en welke gevolgen heeft dat voor de stopper en de blijver? Er staat veel te gebeuren dit jaar. Never a dull moment.” (boerderij.nl, 10 januari 2020)

Het **Landbouw Collectief** hekelt dat minister Schouten een conceptregeling stikstof heeft gepubliceerd, zonder de inhoud met de landbouwpartijen te bespreken. Het Landbouw Collectief is ‘onaangenaam verrast’ door de publicatie van een conceptregeling Spoedaanpak Stikstof Bouw en Infrastructuur. Het Landbouw Collectief ziet graag dat de stikstofruimte die de landbouw vrij maakt, ook voor de sector beschikbaar blijft. In de huidige voorstellen is dit niet mogelijk, ziet het collectief. Onder de kop ‘alweer niet volgens afspraak’ schrijft voorzitter Mark van den Oever dat zijn actieorganisatie **Farmers Defence Force (FDF)** het

niet eens is met de voor de kerst gepubliceerde stikstofplannen. Het door FDF verspreide statement heeft eenzelfde inhoudelijke strekking als de brief die namens het collectief aan de minister is verzonden. De actieorganisatie hint alweer op nieuwe protesten. 'Wij weten dat de strijders wachten op ons bericht om klaar te staan!', schrijft Van den Oever. Het ministerie laat desgevraagd weten in gesprek te zijn met het collectief. (boerderij.nl, 10 januari 2020)

Deel het weideland efficiënt op, dan kunnen melkveehouders beter uit de voeten en wint de natuur, stelt **Pieter Winsemius, oud-minister van volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en milieubeheer** voor.

Welk beleid kan leiden tot een lagere stikstofbelasting en tegelijk rekenen op draagvlak onder melkveehouders? Zo'n beleid begint idealiter met een visie: welk eindspel heb je voor ogen over, zeg, 30 jaar, om vervolgens vanuit die verre toekomst terug te denken naar concrete maatregelen. Dat eindspel kan uitgaan van een opdeling van de huidige 1,4 miljoen hectare weideland in drie gebieden. In de eerste plaats een 'rood' gebied van zo'n 0,5 miljoen hectare dat optimaal is ingericht voor de hoogproductieve melkveehouderij. [...] Ten tweede: een 'oranje' gebied (ook 0,5 miljoen hectare) dat kan fungeren als bufferzone rond steden en het huidige (groene) gebied met natuurbestemming. [...]

Ten derde: een overloopgebied (ongeveer 0,4 miljoen hectare) met vooralsnog de oranje kleur, maar dat op termijn een andere bestemming dient te krijgen. (trouw.nl, 12 januari 2020)

Steeds meer boeren overwegen om hun bedrijf in Nederland te verkopen en in het buitenland opnieuw te beginnen. Zeker door de recente stikstofproblemen vragen velen zich af of hun toekomst nog wel in Nederland ligt, meldt onder meer NOS.

Agrarisch makelaar Interfarms merkt dat meer boeren zich oriënteren op de mogelijkheid om te emigreren. Volgens Hendrik-Jan Achterhof van Interfarms is de rek er bij veel boeren uit is. "Eerst de fosfaatrechten, nu weer de stikstofproblemen en wat komt er hierna? Het is vooral de onzekerheid over hun toekomst in Nederland waardoor ze overwegen om te vertrekken." Hij ziet dat vooral jonge ondernemers emigratie overwegen.

Ewout Frankema, hoogleraar agrarische geschiedenis aan Wageningen Universiteit, sluit een nieuwe emigratiegolf niet uit. "Maar als het er al van komt, dan gaat een vergelijking met de voorgaande emigratiegolven echt mank. De mechanismes hierachter zijn heel anders dan in de jaren vijftig bijvoorbeeld, toen boeren vertrokken omdat ze te klein waren om rendabel te zijn. Nu is de drijfveer de milieuproblematiek. Een ander groot verschil is dat er nu veel minder boeren zijn dan toen." (nos.nl, telegraaf.nl, dagelijksestandaard.nl, 12 januari 2020; Metro, nieuweoogst.nl, De Volkskrant, 13 januari 2020; Trouw, De Telegraaf, 15 januari 2020)

Dinsdag 14 januari zijn **leden van ruim vijftig organisaties** van Delfgauw naar Den Haag gewandeld. Daar hebben zij landbouwminister Carola Schouten een tienstappenplan overhandigd voor de toekomst van de landbouw. De vijftig wandelende organisaties streven een klimaatneutrale landbouw na met respect voor de natuur, waarbij burgers en boeren elkaar weer begrijpen, reële prijzen worden betaald voor voeding en boeren dus een eerlijk inkomen krijgen. Onder de vijftig zijn diverse clubs te vinden die de biologische of biologisch-dynamische landbouw promoten, natuur- en landschapsorganisaties, Triodos en Urgenda, maar ook het netwerk ter bevordering van biocyclische veganlandbouw.

Minister Schouten reageert positief op de actie. Ze nodigde de actievoerders uit om met haar in gesprek te gaan. "Ik heb heel veel behoefte aan alle inzichten en praktijkvoorbeelden om te zien hoe we die stap naar de toekomst kunnen zetten. Ik kan dat niet alleen. Ik kan alle inzichten goed gebruiken om te kijken hoe we de ideeën bij elkaar kunnen leggen en kunnen bedenken hoe we verder stappen kunnen zetten om de kringlooplandbouw en de verbinding tussen landbouw en natuur verder vorm kunnen geven."

Ook Kamerleden reageren positief, met name omdat de boeren en natuur- en milieuorganisaties samen optrekken. **Tjeerd de Groot (D66)** is blij met de actie voor kringlooplandbouw. "Veel boeren zijn het wel eens dat we stappen moeten zetten. Uiteindelijk zijn het ook de boeren die de stappen samen met de verwerkers moeten zetten." De Groot is het met de actievoerders eens dat het kabinet meer de regie moet nemen in transitie. "We hebben een motie ingediend die Schouten vraagt om de regie te nemen. Maar ze laat de kans lopen om niet alleen de stikstofproblemen op te lossen, maar ook om de eerste stappen te zetten naar kringlooplandbouw. Dat hoeft echt niet van vandaag op morgen, maar je moet wel stappen zetten en dat moet Schouten doen", zegt hij. **Kamerlid Frank Wassenberg (PvdD)** vroeg een debat aan over het 10-stappenplan, maar kreeg daarvoor geen meerderheid. (Trouw, boerderij.nl, 13 januari 2020; nos.nl, boerderij.nl, 14 januari 2020)

De **Nederlandse Vakbond Pluimveehouders (NVP)** hervat het regulier overleg met minister Carola Schouten. In oktober werd het overleg opgeschort naar aanleiding van de eerst aankondiging van de stikstofmaatregelen van de minister. In een brief aan Schouten zegt NVP-voorzitter Hennie de Haan dat in het overleg tussen het Landbouw Collectief en de minister inmiddels een goede basis is gelegd voor vervolgesprekken. "Er ligt een set aan afspraken, maar er moet nog veel gebeuren." De Haan zegt dat met de afspraken tussen het Landbouw Collectief en de minister de vraag rijst of het overleg ook op andere thema's weer kan worden hervat. "Dat doen we in het vertrouwen dat het overleg met het Landbouw Collectief een constructief en positief vervolg krijgt." De Haan houdt wel een slag om de arm. Volgens haar moet het vertrouwen nog groeien. "Daarom behouden wij ons het recht voor om per direct overleggen weer te staken, wanneer de onderhandelingen met het Landbouw Collectief niet voortgezet worden in de geest van wat besproken is tijdens het Catshuis-overleg op 16 december." (boerderij.nl, 14 januari 2020)

De subsidieregeling sanering varkenshouderijen is al voor het sluiten van de inschrijftermijn ruim overtekend. Er hebben zich al meer boeren gemeld dan waarvoor het kabinet budget beschikbaar heeft gesteld, meldt LNV.

Als het aan regeringspartij D66 ligt komt er meer geld beschikbaar. "Het zou mooi zijn als we iedere varkensboer die wil stoppen ook echt die mogelijkheid kunnen bieden. Die inkrimping van de veestapel brengt de oplossing van de stikstofcrisis dichterbij", zegt Kamerlid Tjeerd de Groot. (ANP, fd.nl, rtlnieuws.nl, nu.nl, boerderij.nl, nos.nl, 14 januari 2020; Het Financieele Dagblad, nieuwsoogst.nl, 15 januari 2020)

Protestacties

Agractie heeft nieuwe acties aangekondigd. Agractie zegt op veertig "opvallende locaties" door heel Nederland agrarische producten te gaan aanbieden. Wat daarmee wordt bedoeld is onduidelijk. Het gaat onder andere om supermarkten en winkelcentra. Die zullen worden "aangekleed met tractoren en spandoeken".

Wanneer de acties gepland staan, zegt een woordvoerder van Agractie niet. In een geschreven verklaring staat dat de acties op "een datum in het eerste kwartaal van 2020" zullen zijn. Agractie vindt dat veel Nederlandse producten in supermarkten verkocht worden tegen een prijs die niet in verhouding staat tot wat boeren ervoor krijgen. (ANP, 13 januari 2020)

Industrie

De Nederlandse industriële productie zal dit jaar met 1,5% krimpen, na een krimp van 1% in 2019. Dat verwacht **ABN Amro**. De problemen rond stikstof en PFAS hebben samen met de afvlakkende groei van de economie een negatieve invloed. [...] Ook de metaalproductenbranche krijgt het lastig. Door onder meer de problematiek rond PFAS en stikstof verwacht ABN Amro dat de bouwproductie met 2% krimpt. De vraag naar metaalproducten zal dan ook afnemen. Afgelopen jaar groeide de bouw nog met 4%. Er wordt ook verwacht dat de stikstof- en PFAS-problemen zorgen voor 2% minder vraag naar bouwmachines en bouwmaterialen. (rtlnieuws.nl, fd.nl, 9 januari 2020)

Het havenschap Groningen Seaports kan door de stikstofcrisis geen grond verkopen of verhuren aan nieuwe bedrijven die zorgen voor vergroening van de Eemshaven en industrieterrein Oosterhorn bij Delfzijl. Dat zegt directeur **Cas König van Groningen Seaports**. Volgens hem dreigt de provincie door de stikstofcrisis 1,6 miljard euro aan bedrijfsinvesteringen en vele honderden nieuwe arbeidsplaatsen mis te lopen. Hij benadrukt dat de stikstofproblematiek een vlotte uitvoering van het nationale Klimaatakkoord in de weg staat. **CDA-wethouder IJzebrand Rijzebol** van de gemeente Delfzijl: "Zeker in een gebied als Noord- en Oost-Groningen kunnen we de extra banen in de energiesector heel goed gebruiken. Het Rijk moet heel snel duidelijkheid bieden." Dat vindt ook **Frans Musters, de nieuwe voorzitter van de Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta (SBE)**. "Deze situatie baart ons grote zorgen. De mensen die het voor het zeggen hebben, moeten harde keuzes maken over wat we wel en niet in dit land willen. Met alle respect, maar het geld wordt verdiend in de bedrijven. Als het daar niet gebeurt, loopt de vergroening ook gevaar." **Gedeputeerde Henk Staghout** zegt dat Groningen werkt aan een stikstofbank. (Dagblad van het Noorden, rtvnoord.nl, fd.nl, energiea.nl, 8 januari 2020; utilites.nl, 9 januari 2020)

De groei van haven- en industrieterrein Moerdijk is in 2019 gestagneerd. Vooral de binnenvaart, logistiek en industrie op het terrein zijn achtergebleven. Dat meldt **Ferdinand van den Oever, directeur van Havenbedrijf Moerdijk**, tijdens een nieuwjaarsbijeenkomst. Belangrijkste oorzaken zijn de stikstofcrisis en de aanhoudende onzekerheid rondom Brexit. "Waar we de afgelopen jaren een groeiende lijn zagen in de ontwikkeling van ons haven- en industrieterrein, zijn we het afgelopen jaar stilgevallen. Als de politiek nu niet ingrijpt met passende maatregelen ook voor de industrie, zal 2020 niet anders worden, en zullen we ook onze duurzaamheidsdoelen niet gaan halen." (nu.nl, ad.nl, 10 januari 2020; europoortkringen.nl, 13 januari 2020)

Qua ladingvolumes is 2019 een goed jaar geweest voor de **binnenvaart**. Het vervoerd volume komt uit op 324 miljoen ton, 13 miljoen ton hoger (+4,0%) dan in 2018. Onderzoeksbureau Panteia voorziet in 2020 evenwel een kleine daling,

met op de middellange termijn een zeer beperkte groei naar 329 miljoen ton in 2024. "De stikstofcrisis vermindert het aantal bouwstoffen en veevoerders dat door de binnenvaart vervoerd moet worden: de bouwstoffen zullen zich herstellen, maar dat geldt waarschijnlijk niet voor veevoerders." (scheepvaartkrant.nl, 8 januari 2020)

Natuur

CDA-Europarlementariër Annie Schreijer-Pierik: "Veel eisen waaraan een Natura 2000-gebied moet voldoen beknellen niet alleen de landbouw, maar ook de bestaande duurzame, ecologische bosbouw. Dat betekent een enorme kaalslag van duizenden hectares bomen in Nederland voor abstracte doelen als verschraving en stikstofeisen van de Natura 2000-tekentafel. Dit terwijl de nieuwe Green Deal van Ursula von der Leyen (CDU) en Frans Timmermans (PvdA) vraagt om 2 miljard extra bomen in Europa. Dit is tegenstrijdig beleid en werkt klimaatbeleid tegen veroorzaakt door tekentafelnatuuridealen". (boerderij.nl, 12 januari 2020)

Van: Reiding, Emiel
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: Stuk voor Stientje
Datum: woensdag 15 januari 2020 17:31:48
Bijlagen: [outline februari brief tbv PO minister 1501 v2.docx](#)

Ook alvast naar jou

Met vriendelijke groet,

Emiel Reiding
Directeur Nationale Omgevingsvisie (NOVI)
06-10.2.e
@emielseiding
@novi_bzk

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
B-Zuid / D-passage, 4e etage

M 06-10.2.e
10.2.e @minlnv.nl

NB: elk bericht wordt in de cc ook aan stikstof@minlnv.nl gezonden ten behoeve van een ordentelijke archivering met het oog op mogelijke Wob-verzoeken.

Directie Bestuurlijke en
Politieke Zaken

Behandeld door

10.2.e
10.2.e@minlnv.nl

Datum

20 jan. 2020

Kenmerk

BPZ / 20017429

Bijlage(n)

agenda

Omschrijving	Interdepartementaal DG overleg stikstof
Voorzitter	Hellen van Dongen
Secretaris	10.2.e
Vergaderdatum en -tijd	20 januari 2020, 08.30 uur - 09.30 uur
Locatie	BR overlegkamer 02

1. Opening en vaststelling agenda

Terugblik

2. Conceptverslag vergadering 16 januari	bijlage 2
3. BRW	mondeling

Stand van zaken

4. BRW	
5. BRW	BRW

Vooruitblik

6. Agenda MCSP 21 januari	
a. Kabinetsreactie advies Luchtvaart	bijlage 6a
b. BRW	
7. BRW	
8. conceptagenda bestuurlijk overleg stikstof 24/1	bijlage 8a, B
9. Rondvraag	
10. Sluiting	

Ter informatie bijgevoegd

11. Overzicht parlementaire zaken	bijlage 11
12. BRW	

Directie Bestuurlijke en
Politieke Zaken

Behandeld door

10.2.e

T 0

10. @minInv.nl

Datum

16 jan. 2020

Kenmerk

BPZ / 20013747

Bijlage(n)

agenda

Omschrijving	Interdepartementaal DG overleg
Voorzitter	Hellen van Dongen
Notulist	10.2.e
Vergaderdatum en -tijd	16 januari 2020, 08.30 uur - 09.30 uur
Locatie	BR overlegkamer 02, A Zuid 2

---

1. Opening en vaststelling agenda

Vergadering geopend, agenda wordt vastgesteld.

Terugblik

2. Conceptverslag vergadering 13 januari

Het conceptverslag wordt vastgesteld.

3. BRW

[Redacted content]

Stand van zaken projecten

4. BRW

[Redacted content]

5. BRW

[Redacted content]

- **BRW**

|

|

|

|

6. Advies Luchtvaart

10.2.e deelt het voornemen de concept kabinetsreactie dinsdag in MCSP 21/1 te bespreken. Maandag komt dit terug op de agenda van het DG overleg.

7. **BRW**

|

|

Vooruitblik

8. **BRW**

BRW

9. MCSP 21/1 en 28/1

Vooruitblik leidt tot het beeld van agendapunten voor MCSP 21/1:

- kabinetsreactie luchtvaart (maandag in DG overleg) **actie I&W**
- BRW

|

10. BRW

|

|

11. BRW

|

12. Rondvraag

- BRW

13. Sluiting

D-passage, 4e etage

T 070-10.2.e
M 06-10.2.e
10.2.e @minlnv.nl

Van: Pieterman, V.G. (Vera) <v.g.pieterman@minlnv.nl>

Verzonden: vrijdag 17 januari 2020 14:13

Aan: 10.2.e @minlnv.nl; Slangen, drs. ing. D.L.M. (Donné)
<D.L.M.Slangen@minlnv.nl>; 10.2.e @minlnv.nl; 10.2.e
10.2.e @minienw.nl; 10.2.e @minlnv.nl>

Onderwerp: FW: [URGENT - Termijn 17/01] Concept kabinetsreactie op Luchtvaartadvies Stikstof
Hoi, hierbij de concept kabinetsreactie Remkes Luchtvaart. Deze staat maandag ook op de agenda van het DG—overleg.
Ik heb even gevraagd of het de bedoeling is dat dit stuk daar op komt of dat IenW nog een slag wil maken. En wanneer
ze reactie willen.

Maar lijkt me handig dat jullie m vast hebben.

Groet Vera

Van: 10.2.e - DGB 10.2.e @minienw.nl>

Verzonden: vrijdag 17 januari 2020 13:50

Aan: Pieterman, V.G. (Vera) <v.g.pieterman@minlnv.nl>

Onderwerp: FW: [URGENT - Termijn 17/01] Concept kabinetsreactie op Luchtvaartadvies Stikstof

Van: 10.2.e - DGB

Verzonden: vrijdag 17 januari 2020 13:50

Aan: 'v.g.pieterman@minlnv.nl.' <v.g.pieterman@minlnv.nl>

Onderwerp: FW: [URGENT - Termijn 17/01] Concept kabinetsreactie op Luchtvaartadvies Stikstof
Beste collega's,

Bij voorbaat onze excuses voor zeer strakke deadline, we hebben hard gewerkt om zo snel mogelijk een concept-reactie
n.a.v. het rapport van het Adviescollege Stikstofproblematiek op te stellen. Bijgevoegd vinden jullie dit concept. We
willen jullie nadrukkelijk vragen hier vertrouwelijk mee om te gaan. Het stuk is – gegeven de haast – nog niet volledig
(maar wel breed) afgestemd intern bij IenW.

We willen jullie vragen eventuele aandachtspunten z.s.m. ons te doen toekomen voor eventuele verwerking.

Voor wat betreft het proces:

Proces MCSP 21 januari

- In de MCSP van 21 januari ligt de concept-kabinetsreactie voor. Aanpassingen die volgen uit dit overleg worden
daarna verwerkt in de stukken. [Mogelijk, afhankelijk van wens M-IenW wordt de reactie omgezet in
notitievorm t.b.v. MCSP].

Proces RFEZIL 28 januari en MR 31 januari

- In de RFEZIL staan op dit moment de 1) Hoofddlijnennotitie 2) BRW en 3) BRW
geagendeerd. De hoofddlijnennotitie zal ingaan op de toepassing van de aanbevelingen van het Adviescollege op
de onderhavige documenten.
- M-IenW wordt geadviseerd de (n.a.v. de MCSP aangepaste) kabinetsreactie te betrekken bij de RFEZIL van
28/01.

Met vriendelijke groet,

10.2.e
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
DG Luchtvaart en Maritiem
Project Schiphol
T. 06-10.2.e
10.2.e @minienw.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is
toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor
schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.
This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake,
you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks

inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

[17-01-2020 17:42:05] 10.2.e : Berichten en gesprekken in deze chat zijn nu end-to-end versleuteld.

[17-01-2020 17:42:05] 10.2.e : Hoi 10.2.e , ik krijg nu een nieuwe versie van de brief door met het verzoek om die na te sturen. Van 10.2.e begreep ik dat jij gezegd had dat de versie van vanmiddag verzonden kon worden. Zodoende heb ik dat ook gedaan. Ik veronderstel dat het zo ok is. Als het echt nagezonden moet worden, fijn als je dat even zelf kan doen. Groet, 10.2.e

[17-01-2020 17:43:47] 10.2.e : Correctie, wij sturen wel, maar alleen als het echt moet.

[17-01-2020 17:47:32] 10.2.e : Nee is prima

[17-01-2020 17:47:41] 10.2.e : Dank je wel!

[17-01-2020 17:48:02] 10.2.e : Ok fijn, thanks voor je reactie

whatsapp 10.2.e - 10.2.e

...

[14-01-2020 11:33:23] 10.2.e : Berichten en gesprekken in deze chat zijn nu end-to-end versleuteld.

[14-01-2020 11:33:23] 10.2.e : Ha 10.2.e, vanuit DGS ga ik even goed aanhaken op de reactie bij het luchtvaartadvies (met de handhavingsverzoeken in het achterhoofd). Zou je me straks even iets meer kunnen vertellen over hoe dat precies in elkaar zit? Ben je op kantoor vandaag? Groet, 10.2.e

[14-01-2020 13:11:21] 10.2.e : Ik ga je mailen

[14-01-2020 13:11:32] 10.2.e : Dan heb je al een beeld. En dan kunnen we daarna bellen

[14-01-2020 13:31:38] 10.2.e : Fijn, thanks!

[19-01-2020 12:28:13] 10.2.e : Aan t werk toevallig? ☺

[19-01-2020 12:35:53] 10.2.e : Nee, maar je kan best wat vragen hoor!

[19-01-2020 12:36:23] 10.2.e : Nou... ik zag de vraag om reactie op kabinetsreactie vanuit IenW.

[19-01-2020 12:37:10] 10.2.e : 11.1

[19-01-2020 12:39:47] 10.2.e : Hmm... hebben we idd niet eerder naar de Kamer gecommuniceerd. Maar op zich vind ik dit 11.1

. Of staan er nog checks uit om dat helemaal zeker te weten?

[19-01-2020 12:40:11] 10.2.e : Nee hoor. Geen checks meer.

[19-01-2020 12:40:31] 10.2.e : Ik veronderstel dat er dan ook bij staat hoe IenW met Lelystad om wil gaan gezien de aanbevelingen van Remkes om dingen opnieuw te laten checken?

[19-01-2020 12:40:43] 10.2.e : Ik wilde later vandaag nog naar de brief kijken

[19-01-2020 12:41:15] 10.2.e : Er moet dan wel echt even in 1 keer het hele plan van aanpak voor Lelystad omschreven staan.

[19-01-2020 12:43:26] 10.2.e : Als je straks nog in z'n geheel bekijkt, zou je mijn opmerking daarin mee willen nemen? Voor mij persoonlijk geen halszaak, als we uiteindelijk maar weloverwogen besluiten welke woorden er naar de kamer gaan.

[19-01-2020 12:43:58] 10.2.e : Ja is goed! Thanks voor de attentie!

...

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: [Secretariaat DG Stikstof](#)
Cc: 10.2.e
Onderwerp: Re: IenW-bijeenkomst 10 februari
Datum: zondag 19 januari 2020 16:39:38

Dan ga ik nog steeds naar IenW. DT gaat gewoon door, ook als iemand er niet kan zijn, hebben we afgesproken. Dus niet proberen te verschuiven.
 Als overleg met Remkes later op dag kan, dan graag. Zij zijn altijd op maandag hier, dus wel handig om dan de middag te proberen.

Groet Vera

Verstuurd vanaf mijn iPad

Op 17 jan. 2020 om 14:54 heeft Secretariaat DG Stikstof
 <SecretariaatDGStikstof@minlnv.nl> het volgende geschreven:

Hoi Vera,
 Zie onderstaande. De bijeenkomst is nu van 11.00-13.00u, dit betekent dat je niet aanwezig kan zijn bij 3 overleggen.
 Bijgevoegd jouw agenda van deze dag.
 Kan je mij laten weten wat je wilt doen?
 Groetjes,
 10.2.e

Van: 10.2.e <10.2.e@minienw.nl>
Verzonden: vrijdag 17 januari 2020 14:17
Aan: Secretariaat DG Stikstof <SecretariaatDGStikstof@minlnv.nl>
CC: Stikstof LNV <Stikstof@minlnv.nl>
Onderwerp: IenW-bijeenkomst 10 februari

Hoi,
 De IenW-bijeenkomst op 10 februari is iets later geworden, namelijk van 11.00 – 13.00 uur. Willen jullie dit aanpassen in de agenda van Vera? Zie meer informatie over de bijeenkomst hieronder.
 Dank jullie wel!
 Met vriendelijke groet,
 10.2.e
 (Omgevingsmanager programma DG Stikstof)

.....
 Vanuit het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) werkzaam bij:
Programma Directoraat-Generaal Stikstof
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 | 2594 AC | Den Haag | B passage 0 |
 Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....
T: 06-10.2.e
@: 10.2.e <10.2.e@minienw.nl>
 .....

Van: aanpakstikstof <aanpakstikstof@minienw.nl>
Verzonden: woensdag 15 januari 2020 19:00
Aan: aanpakstikstof <aanpakstikstof@minienw.nl>
Onderwerp: Update aanpak stikstof

Beste relatie,
 Met deze mail attenderen we u graag op het advies van het adviescollege Stikstofproblematiek over de luchtvaartsector, de release van de update van de Aerius Calculator en een derde informatiebijeenkomst voor relaties.

Save the date relatiebijeenkomst

We nodigen u graag uit voor een derde informatiebijeenkomst voor relaties. Deze zal op **10 februari 2020 van 11 tot 13 uur plaatsvinden in de omgeving van Utrecht.**

Mocht u een actieve bijdrage willen leveren aan de bijeenkomst of heeft u belangstelling voor een specifiek onderwerp? Neem dan contact met ons op via aanpakstikstof@minienw.nl.

Adviescollege Stikstofproblematiek overhandigt advies luchtvaartsector

Het Adviescollege Stikstofproblematiek heeft dinsdag 14 januari het '[Advies Luchtvaartsector](#)' aangeboden. Het kabinet is blij dat het advies er is. Het is een belangwekkend onderwerp. Het kabinet gaat het advies zorgvuldig bestuderen en komt op een later moment met een inhoudelijke reactie.

Release update Aerius Calculator 2019A

Het RIVM heeft de update van AERIUS Calculator, Scenario en Connect (Calculator 2019A) op 14 februari 2020 gepubliceerd. Met [AERIUS Calculator 2019A](#) kunnen initiatiefnemers, adviesbureaus en overheden de uitstoot van stikstof en de neerslag daarvan op Natura 2000-gebieden berekenen. In AERIUS Calculator 2019A is het toepassingsbereik uitgebreid door het mogelijk te maken om de invloed van gebouwen en uittreedsnelheid mee te nemen in de berekening. Daarnaast is het importeren van grote bestanden in Calculator en de Scenario utils verbeterd. De uitgebreide beschrijving van deze release en de gewijzigde functionaliteiten staan in de [Release Notes](#). Informatie over de AERIUS producten is te vinden op www.aerius.nl. Daar staat zowel de [handleiding](#) als [factsheets](#), waarin de technische achtergronden en informatiebronnen uitvoerig zijn gedocumenteerd. Voor meer informatie over het toepassingsbereik kunt u [hier](#) terecht.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Afdelingshoofd Wegverkeersbeleid

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: Pieterman, V.G. (Vera)
Aan: 10.2.e; [Dongen, H.A.M. van \(Hellen\)](#); [Doosje, G.A.J. \(Arjen\)](#); 10.2.e
Onderwerp: CONCEPT Kabinetsreactie 01172020
Datum: zondag 19 januari 2020 17:10:59
Bijlagen: [CONCEPT Kabinetsreactie 01172020.docx](#)
[ATT00001.txt](#)

Excuus, nu in word

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: FW: Concept kabinetsreactie Luchtvaart
Datum: zondag 19 januari 2020 17:19:11

Van: Dongen, H.A.M. van (Hellen)
 Verzonden: zondag 19 januari 2020 17:19:10
 Aan: Pieterman, V.G. (Vera)
 CC: 10.2.e ; Doosje, G.A.J. (Arjen); 10.2.e ; Stikstof LNV; Stikstof LNV
 Onderwerp: RE: Concept kabinetsreactie Luchtvaart

Yep, fijn.

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Pieterman, V.G. (Vera) <v.g.pieterman@minlnv.nl>
 Verzonden: zondag 19 januari 2020 17:14
 Aan: Dongen, H.A.M. van (Hellen) <h.a.m.vandongen@minlnv.nl>
 CC: 10.2.e @minlnv.nl; Doosje, G.A.J. (Arjen) <g.a.j.doosje@minlnv.nl>; 10.2.e 10.2.e @minbzk.nl; Stikstof LNV <Stikstof@minlnv.nl>
 Onderwerp: Re: Concept kabinetsreactie Luchtvaart

Eens met het op hoofdlijnen houden. Dit is geen uitgebreid interdepartementaal proces geweest, vrijdag ergens in de loop van de dag kregen we een concept. Besluit morgen is wel of we vinden dat het rijp is naar MCSP te sturen. Zou daar op zn minst een oplegger met besluitpunten bij doen, dat inzichtelijk maakt welke keuzes worden voorgesteld. Ik neem dit (in afstemming met 10.2.e ook alvast op met IenW.

Groet Vera

Verstuurd vanaf mijn iPad

> Op 19 jan. 2020 om 16:38 heeft Dongen, H.A.M. van (Hellen) <h.a.m.vandongen@minlnv.nl> het volgende geschreven:

>

> Hi,

> Kunnen jullie de bijlage nog even in een ander format sturen, ik kan het nu niet openen.

> Om morgen het DG-overleg behapbaar te houden (en geen "drafting"club te worden), zou ik alleen globaal opmerkingen willen verzamelen en suggestie aan I&W willen doen nog even apart interdep overlegje te plannen morgen in aanloop naar MCSP.

> Hoe kijken jullie daar tegenaan? Of is dit al het resultaat van uitgebreid interdep overleg?

> Hellen

>

> -----Oorspronkelijk bericht-----

> Van: Pieterman, V.G. (Vera) <v.g.pieterman@minlnv.nl>

> Verzonden: zondag 19 januari 2020 16:26

> Aan: 10.2.e @minlnv.nl

> CC: Dongen, H.A.M. van (Hellen) <h.a.m.vandongen@minlnv.nl>; Doosje, G.A.J. (Arjen) <g.a.j.doosje@minlnv.nl>; 10.2.e @minbzk.nl

> Onderwerp: Concept kabinetsreactie Luchtvaart

>

> Dag 10.2.e, veel dank voor het becommentariëren van de concept-reactie van IenW. Bijgaand mijn aanvullingen, voornamelijk opgenomen in jouw opmerkingen.

> Alvast cc naar Arjen en Hellen, vanwege de bespreking in het DG-overleg en de stikstofstaf morgenochtend, en aan 10.2.e zodat hij op de hoogte kan blijven.

>

> Zijn zoals je schrijft nog wel wat openstaande punten ter bespreking. Gaan allemaal over 11.1

het lukt dit morgen een slag verder te krijgen om dinsdag in de MCSP te kunnen bespreken.

>

> Wat is nu jouw volgende stap, de reactie naar IenW sturen?

>

> Groet Vera

>

Van: 10.2.e - DGB
Aan: 10.2.e ; 10.2.e ; [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Cc: 10.2.e ; 10.2.e ; [Stikstof LNV](#)
Onderwerp: RE: CONCEPT Kabinetsreactie 01172020
Datum: zondag 19 januari 2020 19:26:15

Hi 10.2.e,

Hellen heeft expliciet gevraagd om een notitie over Lelystad tbv de afweging of Lelystad afgedaan kan worden met een melding of toch een vergunning zou moeten zijn. De brief moet dus voor die keus nog voldoende ruimte laten.

Ik heb IenW gevraagd de argumentatie op een rij te zetten waarom een melding voldoende zou moeten zijn. Daar gaan ze maandag (pas) mee aan de slag. Ik was zelf bezig met de argumentatie waarom op basis van het advies van Remkes het toch een vergunning zou moeten zijn. Omdat ik via citrix werk en deze vrijdag eind van de middag werd afgesloten kan ik nu niet bij mijn bestanden. Ik hoop maandag verder te kunnen.

ik neem jou en 10.2.e mee in dat proces. Donderdag is er bij BIJ12 een VHT overleg. Daarin zal de aanpak van (alle andere) meldingen worden besproken. Ik zal bij dat deel van het overleg aansluiten.

10.2.e

Verzonden met BlackBerry Work
(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e [@minlnv.nl](#)
Datum: zondag 19 jan. 2020 5:24 PM
Aan: 10.2.e [@minlnv.nl](#), Pieterman, V.G. (Vera)
 <v.g.pieterman@minlnv.nl>
Kopie: 10.2.e [@minlnv.nl](#), 10.2.e - DGB
 10.2.e [@minienw.nl](#), 10.2.e [@minlnv.nl](#), Stikstof LNV
 <Stikstof@minlnv.nl>
Onderwerp: RE: CONCEPT Kabinetsreactie 01172020

Dag 10.2.e,

Eén opmerking bij jouw opmerkingen: je stelt de vraag op p4 hoe de opmerking over dat luchtvaart gebruik kan maken van salderen zich tot de ambitie om de emissies en deposities vanuit luchtvaart zelf omlaag te brengen. Op zichzelf is dat een terechte vraag, maar Remkes houdt in zijn rapport zelf ook de optie van salderen (hij gebruikt een term als 'andere sectoren helpen hun emissies en deposities omlaag te brengen') open. Voor de korte termijn en de mogelijkheden voor de sector lijkt me dat 11.1. Hoewel het een terechte vraag is, vind ik 11.1. Verder: er lijkt nu inderdaad te staan 11.1. Dat lijkt me bij uitstek een politiek punt.

Groet,

10.2.e

10.2.e

MT-lid

.....
DG Natuur, Visserij en Landelijk Gebied

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
 D-passag, 4e etage
 .....

T 070-10.2.e
M 06-10.2.e
10.2.e @minlnv.nl

Van: 10.2.e

Verzonden: zondag 19 januari 2020 14:29

Aan: Pieterman, V.G. (Vera)

cc: 10.2.e ; 10.2.e ; 10.2.e - DGB'; 10.2.e
10.2.e ; Stikstof LNV

Onderwerp: FW: CONCEPT Kabinetsreactie 01172020

Urgentie: Hoog

Ha Vera,

Zie bijgaand mijn opmerkingen. Kun jij op basis van mijn opmerkingen kijken of je het eens bent en aanvullingen hebt? Ik heb 10.2.e en 10.2.e ook even ingeplakt, aangezien ik een aantal opmerkingen heb op de passages voor Lelystad en Schiphol, en het wel fijn is als het hout snijdt

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e @minienw.nl>

Verzonden: vrijdag 17 januari 2020 17:36

Aan: 10.2.e @minlnv.nl>; 10.2.e @minlnv.nl>

Onderwerp: FW: CONCEPT Kabinetsreactie 01172020

Urgentie: Hoog

Hoi 10.2.e en 10.2.e,

Ik zie dat een eerdere versie van de kabinetsreactie op het luchtvaartadvies bij de stukken van het interdepartementale beleidsteam is gevoegd. Hierbij de laatste versie die ik net van mijn collega's heb ontvangen.

Graag deze versie versturen voor bespreking in het overleg van a.s. maandag.

Alvast bedankt!

Groet,

10.2.e

Van: 10.2.e @minienw.nl>

Verzonden: vrijdag 17 januari 2020 17:19

Aan: 10.2.e @minienw.nl>

Onderwerp: FW: CONCEPT Kabinetsreactie 01172020

Zie bijgevoegd

Verzonden met BlackBerry Work

(www.blackberry.com)

Van: 10.2.e @minienw.nl>

Datum: vrijdag 17 jan. 2020 4:49 PM

Aan: 10.2.e @minienw.nl>, Bergenhenegouwen, J. van (Jeroen) - BSK <jeroen.van.bergenhenegouwen@minienw.nl>

Onderwerp: CONCEPT Kabinetsreactie 01172020

Allerlaatste versie voor nu...

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u

niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: rene.vrugt@minienw.nl
Onderwerp: Fwd: [URGENT - Termijn 17/01] Concept kabinetsreactie op Luchtvaartadvies Stikstof
Datum: zondag 19 januari 2020 21:45:02
Bijlagen: [CONCEPT Kabinetsreactie 01172020 comm LNV.docx](#)
[ATT00001.htm](#)

Vera Pieterman
 Programmadirecteur Stikstof
 Programma Directoraat-generaal Stikstof
 Tel [06-10.2.e](tel:06-10.2.e) / secretariaat [10.2.e](tel:10.2.e) 070-[10.2.e](tel:10.2.e)
[@vepi](mailto:vepi)

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [10.2.e](tel:10.2.e)
Datum: 19 januari 2020 om 20:24:21 CET
Aan: [10.2.e](tel:10.2.e) - DGB"
Kopie: "Pieterman, V.G. (Vera)", [10.2.e](tel:10.2.e), [10.2.e](tel:10.2.e)
[10.2.e](tel:10.2.e), [10.2.e](tel:10.2.e) - DGB", [10.2.e](tel:10.2.e), Stikstof
 LNV
**Onderwerp: RE: [URGENT - Termijn 17/01] Concept kabinetsreactie op
 Luchtvaartadvies Stikstof**

Dag [10.2.e](tel:10.2.e),

Hierbij de reactie van LNV op de brief. We hebben gereageerd op de versie die later op vrijdag onze kant op kwam.

Op hoofdlijnen:

- **11.1** [10.2.e](tel:10.2.e).
- De passage over Lelystad is nog onder voorbehoud van het gesprek dat hoogambtelijk nog gevoerd zal worden over dit onderwerp. Eventueel kan dat daarna worden aangescherpt.
- Waar mogelijk is het behulpzaam om expliciet op te schrijven dat we het advies van het Adviescollege opvolgen.

Succes met verwerken! Als je nog vragen hebt, dan hoor ik dat graag!

Groet,

[10.2.e](tel:10.2.e)

Van: [10.2.e](tel:10.2.e) - DGB
Verzonden: vrijdag 17 januari 2020 13:49
Aan: [10.2.e](tel:10.2.e); [10.2.e](tel:10.2.e); Pieterman, V.G. (Vera);
[10.2.e](tel:10.2.e) - ILT; [10.2.e](tel:10.2.e) (IRF/OLE);
10.2.e@mindef.nl; 10.2.e@mindef.nl; b.geurts@minaz.nl; Vossers, Helmer
 (FIN/AL); [10.2.e](tel:10.2.e) (FIN/DEELN); [10.2.e](tel:10.2.e); [10.2.e](tel:10.2.e)
[10.2.e](tel:10.2.e)
cc: [10.2.e](tel:10.2.e) - DGLM; Bergenhenegouwen, J. van (Jeroen) - BSK
Onderwerp: [URGENT - Termijn 17/01] Concept kabinetsreactie op
 Luchtvaartadvies Stikstof
 Beste collega's,

Bij voorbaat onze excuses voor zeer strakke deadline, we hebben hard gewerkt om zo snel mogelijk een concept-reactie n.a.v. het rapport van het Adviescollege Stikstofproblematiek op te stellen. Bijgevoegd vinden jullie dit concept. We willen jullie nadrukkelijk vragen hier vertrouwelijk mee om te gaan. Het stuk is – gegeven de haast – nog niet volledig (maar wel breed) afgestemd intern bij IenW. We willen jullie vragen eventuele aandachtspunten z.s.m. ons te doen toekomen voor eventuele verwerking.

Voor wat betreft het proces:

Proces MCSP 21 januari

- In de MCSP van 21 januari ligt de concept-kabinetsreactie voor. Aanpassingen die volgen uit dit overleg worden daarna verwerkt in de stukken. [Mogelijk, afhankelijk van wens M-IenW wordt de reactie omgezet in notitievorm t.b.v. MCSP].

Proces RFEZIL 28 januari en MR 31 januari

- In de RFEZIL staan op dit moment de 1) Hoofdlijnennotitie 2) B en 3) BRW geagendeerd. De hoofdlijnennotitie zal ingaan op de toepassing van de aanbevelingen van het Adviescollege op de onderhavige documenten.
- M-IenW wordt geadviseerd de (n.a.v. de MCSP aangepaste) kabinetsreactie te betrekken bij de RFEZIL van 28/01.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

DG Luchtvaart en Maritiem

Project Schiphol

T. 06-10.2.e

10.2.e @minienw.nl

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: FW: Annotatie voor DG-overleg mbt kabinetsreactie Luchtvaart
Datum: zondag 19 januari 2020 20:24:48
Bijlagen: [CONCEPT Kabinetsreactie 01172020 comm LNV.docx](#)

Van: 10.2.e
Verzonden: zondag 19 januari 2020 20:24:47
Aan: Dongen, H.A.M. van (Hellen)
CC: Pieterman, V.G. (Vera); 10.2.e; Stikstof LNV
Onderwerp: Annotatie voor DG-overleg mbt kabinetsreactie Luchtvaart

Dag Hellen,

Op basis van de mailwisseling van vandaag geef ik je even de hoofdlijnen en bespreekpunten mee van onze reactie op de brief morgen in de DG-overleg. Je kunt ook aangeven dat deze opmerkingen, aanvullingen op detailniveau op medewerkersniveau zijn gedeeld.

- Hoofdlijn: 11.1
[redacted]
[redacted]
- Hoofdlijn: De passage over Lelystad is nog onder voorbehoud van het gesprek dat hoogambtelijk nog gevoerd zal worden over dit onderwerp. Eventueel kan dat daarna worden angescherpt.
- Bespreekpunt: 11.1 [redacted] ? (onze inzet: 11.1 [redacted])
- Bespreekpunt: 11.1 [redacted]
[redacted] ?
- Bespreekpunt: 11.1 [redacted]
[redacted] ?

Voor de volledigheid onze reactie in de bijlage.

Met hartelijke groeten,

10.2.e

Beleidsmedewerker Stikstof

.....
 Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
 Bezuidenhoutseweg 73 | Postbus 20401 | 2500 EK Den Haag
 B-Zuid / D-passage, 4e etage
 .....

M 06-10.2.e

10.2.e [@minlnv.nl](mailto:10.2.e@minlnv.nl)

NB: elk bericht wordt in de cc ook aan stikstof@minlnv.nl gezonden ten behoeve van een ordentelijke archivering met het oog op mogelijke Wob-verzoeken.

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: 10.2.e ; 10.2.e
Cc: [Stikstof LNV](#); 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: RE: DOMUS-20013445-v1-
 Aanbiedingsbrief__Advies_Luchtvaartsector__door_Adviescollege_Stikstofproblematiek
Datum: dinsdag 14 januari 2020 21:47:50

---

ok

Van: 10.2.e

Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 21:33

Aan: 10.2.e ; Pieterman, V.G. (Vera)

CC: Stikstof LNV ; 10.2.e ; 10.2.e

Onderwerp: RE: DOMUS-20013445-v1-

Aanbiedingsbrief__Advies_Luchtvaartsector__door_Adviescollege_Stikstofproblematiek

Bedankt.

In de volgende zin zou ik "namens het kabinet" schrappen, omdat dit altijd het geval is:

- De minister van Infrastructuur en Waterstaat stuurt, **namens het kabinet**, uw Kamer een reactie op dit advies.

Dat kan ik aanpassen in de brieven.

Verder wil ik de minister als advies meegeven om de brief morgenochtend om 7u30 te laten verzenden, omdat Jinek pas om 23u30 klaar is en het niet gebruikelijk is om zo laat brieven naar de Kamer te sturen. Dat komt dan wat paniekerig over.

Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e [<@minlnv.nl>](mailto:@minlnv.nl)

Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 21:20

Aan: Pieterman, V.G. (Vera) [<v.g.pieterman@minlnv.nl>](mailto:v.g.pieterman@minlnv.nl); 10.2.e

10.2.e [<@minlnv.nl>](mailto:@minlnv.nl)

CC: Stikstof LNV [<Stikstof@minlnv.nl>](mailto:Stikstof@minlnv.nl)

Onderwerp: RE: DOMUS-20013445-v1-

Aanbiedingsbrief__Advies_Luchtvaartsector__door_Adviescollege_Stikstofproblematiek

Hoi 10.2.e ,

Zie bijgaand.

@Vera: hierbij doen we ook de toezegging om de kabinetsreactie ook aan de EK te verzenden.

Moeten we even niet vergeten.

Groet,

10.2.e

Van: Pieterman, V.G. (Vera) [<v.g.pieterman@minlnv.nl>](mailto:v.g.pieterman@minlnv.nl)

Verzonden: dinsdag 14 januari 2020 21:17

Aan: 10.2.e [<@minlnv.nl>](mailto:@minlnv.nl)

CC: Dongen, H.A.M. van (Hellen) [<h.a.m.vandongen@minlnv.nl>](mailto:h.a.m.vandongen@minlnv.nl); 10.2.e

10.2.e [<@minlnv.nl>](mailto:@minlnv.nl)

Onderwerp: DOMUS-20013445-v1-

Aanbiedingsbrief__Advies_Luchtvaartsector__door_Adviescollege_Stikstofproblematiek

Hoi 10.2.e , hierbij de TK-brief. IenW is akkoord. Tobias maakt er ook eentje voor de EK.

@Hellen hierbij voor het gemak ook de tekst ingekopieerd:

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik mede namens de minister van Infrastructuur en Waterstaat uw Kamer het advies van het Adviescollege Stikstofproblematiek over de luchtvaartsector, zoals de voorzitter van het Adviescollege, de heer Remkes, heeft aangeboden.

De minister van Infrastructuur en Waterstaat stuurt, namens het kabinet, uw Kamer een reactie op dit advies.

Carola Schouten

Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Van: Vrugt, R. (Rene) - DGB
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: FW: [Urgent] Bespreking Kabinetsreactie Stikstof en Luchtvaart (12:30, Rijnstraat 8, Z408)
Datum: maandag 20 januari 2020 10:39:55
Bijlagen: [image001.png](#)
[CONCEPT - Bijlage 1 Kabinetsreactie 01172020.docx](#)
Prioriteit: Hoog

Fyi

Verzonden met BlackBerry Work
 (www.blackberry.com)

Van: 10.2.e @minienw.nl <<mailto:10.2.e@minienw.nl>>>
 Datum: maandag 20 jan. 2020 10:39 AM
 Aan: 10.2.e @minlnv.nl <<mailto:10.2.e@minlnv.nl>>, 10.2.e @minlnv.nl
 <<mailto:10.2.e@minlnv.nl>>, Pieterman@minezk.nl
 <<mailto:Pieterman@minezk.nl>>, 10.2.e - ILT
 <<mailto:10.2.e@ILenT.nl>>, 10.2.e (IRF/OLE)
 <<mailto:10.2.e@minfin.nl>>, 10.2.e @mindef.nl
 <<mailto:10.2.e@mindef.nl>>, 10.2.e @mindef.nl
 <<mailto:10.2.e@mindef.nl>>, b.geurts@minaz.nl
 <b.geurts@minaz.nl>, Vossers, Helmer (FIN/AL)
 <<mailto:w.j.vossers@minfin.nl>>, 10.2.e (FIN/DEELN)
 <<mailto:10.2.e@minfin.nl>>, 10.2.e
 <<mailto:10.2.e@minezk.nl>>, 10.2.e
 <<mailto:10.2.e@minezk.nl>>, 10.2.e - DGLM
 <<mailto:10.2.e@minienw.nl>>, 10.2.e @minezk.nl
 <<mailto:10.2.e@minezk.nl>>, 10.2.e - HBJZ
 <<mailto:10.2.e@minienw.nl>>, 10.2.e - HBJZ
 <<mailto:10.2.e@minienw.nl>>>
 Kopie: Bergenhenegouwen, J. van (Jeroen) - BSK
 <<mailto:jeroen.van.bergenhenegouwen@minienw.nl>>, 10.2.e
 10.2.e - DGB <<mailto:10.2.e@minienw.nl>>, Vrugt, R.
 (Rene) - DGB <<mailto:rene.vrugt@minienw.nl>>, 10.2.e - BSK
 <<mailto:10.2.e@minienw.nl>>>
 Onderwerp: [Urgent] Bespreking Kabinetsreactie Stikstof en Luchtvaart (12:30, Rijnstraat 8, Z408)

Beste collega's,

Naar aanleiding van het DG overleg over de concept-Kabinetsreactie willen graag, in opmaat naar de MCSP morgen, met jullie om tafel.

Het streven is dan met jullie een hoofdlijnennotitie (die wordt nu geschreven, over de belangrijkste bespreekpunten uit het advies) door te lopen. Deze hoofdlijnennotitie zal, met concept-kabinetsreactie morgen worden geagendeerd in de MCSP.

We werken nu ook aan de verwerking van jullie commentaar op de concept-kabinetsreactie. Bijgevoegd vinden jullie de oude versie (die vrijdag ook is verstuurd) en dus nog niet is aangepast op commentaar.

Groet en alvast dank,
 10.2.e

10.2.e
 Beleidsmedewerker Schiphol

.....
 Project Schiphol | DG Luchtvaart en Maritiem
 Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

Rijnstraat 8 | 2515 XP | Den Haag | 12e etage
Postbus 20901 | 2500 EX | Den Haag

.....
M 06-10.2.e
E 10.2.e @minienw.nl<<mailto:10.2.e@minienw.nl>>
[banner luchtvaartindetekomst.nl (blauw)]<<http://www.luchtvaartindetekomst.nl/>>

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

[14-01-2020 11:34:34] Vera Pieterman: Ik doe het samen met 10.2.e , 10.2.e en 10.2.e

[14-01-2020 11:34:35] Vera Pieterman: M wil vanavond geïnformeerd worden

[14-01-2020 19:10:27] 10.2.e : Je hebt mail

[14-01-2020 19:29:10] Vera Pieterman: Lees later even. Denk niet dat nota vanavond doorhoeft

[14-01-2020 20:26:06] Vera Pieterman: Je hebt mail

[14-01-2020 20:43:31] 10.2.e : Ok top. Ik heb enkele kleine suggesties in de bijlage teruggestuurd. Thanks voor je aanpassingen:)

[17-01-2020 17:35:54] 10.2.e : Ha, hoe doen we het met de reactie op de concept kamerbrief? Nu ga ik dat niet meer doen. Zal ik dat dit weekend doen en dan naar jou sturen, zodat jij dat op basis van mijn reactie kan doen?

[19-01-2020 14:30:11] 10.2.e : Je hebt mijn reactie in de mail. Fijn als je morgen aan het begin van de dag kunt reageren. Dan kan ik de goede toon in de annotatie voor MCSP opschrijven, en kan IenW het tijdig meenemen voor de volgende versie.

[19-01-2020 14:30:53] Vera Pieterman: Ga er straks mee aan de slag!

[19-01-2020 14:34:22] 10.2.e : Ok top, geniet tot dat moment nog even van je zondag 😊

[19-01-2020 17:14:43] Vera Pieterman: Ha wanneer wilde jij sturen? Dan neem ik daarna ook contact op met IenW.

[19-01-2020 17:31:38] 10.2.e : Kan ik zo meteen nog wel even doen. Ik app je als ik gestuurd heb

[19-01-2020 17:33:28] Vera Pieterman: Ok. No hurries

[19-01-2020 19:40:14] Vera Pieterman: Bel je zo even, eerst even 10.2.e voorlezen

[19-01-2020 19:40:14] 10.2.e : 10.2.e stuurt net een mailtje met een andere invalshoek dan die ik voorstelde waar jij niet op aansloeg rond Lelystad. Ik wil even checken wat onze lijn is voor ik naar IenW reageer 😊

[19-01-2020 19:40:20] 10.2.e : Ok!

[20-01-2020 11:15:49] Vera Pieterman: Interdepartementaal overleg straks is om 12.30 aan R8 in zaal Z408 . 10.2.e krijgt uitnodiging

[20-01-2020 11:15:50] Vera Pieterman: Ook op directeursniveau?

[20-01-2020 11:15:50] Vera Pieterman: Van harte welkom natuurlijk maar we nodigen contactpersonen uit

[20-01-2020 11:15:50] Vera Pieterman: Ik heb verder ook geen andere namen of mailadressen

[20-01-2020 11:15:50] Vera Pieterman: Zit er ook iemand van de club van Johan Osinga bij?

[20-01-2020 11:16:04] Vera Pieterman: App wisseling met René Vrugt

[20-01-2020 11:18:33] 10.2.e : 10.2.e is ook uitgenodigd. Dat is de chef vergunningen uit het team van 10.2.e

[20-01-2020 11:19:28] 10.2.e : Ik veronderstelde dat jij er ook was? Klopt dat? Anders heb ik even iets meer richting nodig over doel en gewenste uitkomst van het overleg

Van: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Aan: [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#)
Onderwerp: FW: DOMUS-20017579-v1-Geannoteerde_agenda_MCSP_21_januari
Datum: maandag 20 januari 2020 16:58:58
Bijlagen: [DOMUS-20017579-v1-Geannoteerde_agenda_MCSP_21_januari.docx](#)

Van: 10.2.e
Verzonden: maandag 20 januari 2020 16:58:57
Aan: Doosje, G.A.J. (Arjen); Pieterman, V.G. (Vera)
CC: Dongen, H.A.M. van (Hellen); 10.2.e
Onderwerp: DOMUS-20017579-v1-Geannoteerde_agenda_MCSP_21_januari

Ha Vera en Arjen,

Hierbij de geannoteerde agenda voor MCSP voor morgen. Zijn jullie akkoord.

Vera, graag aandacht voor tekst over advies Luchtvaart.

Groet,

10.2.e

TER ADVISERING

info

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Dont wer info.

10.2.e

20-1

nota

Appreciatie van 'Advies Luchtvaartsector'

Directoraat-generaal Natuur,
Visserij en Landelijk gebied

Auteur

10.2.e MSc
10.2.e
10.2.e @minlv.nl

Datum

14 januari 2020

Kenmerk

DGNVLG / 20013395

BHM: 20013943

Parafenroute

DG Stikstof

Hellen van Dongen

S. directeur

Vera Pieterman

BPZ

10.2.e

Aanleiding

Dinsdag 14 januari in de avond heeft het Adviescollege Stikstofproblematiek haar 'Advies Luchtvaartsector' gepubliceerd. Oorspronkelijk was publicatie voorzien op 15 januari 15:00; vanwege eerder dan geplande berichtgeving, heeft het Adviescollege besloten de publicatie te vervroegen. Het rapport is op 14 januari einde van de dag, onder embargo met het ministerie gedeeld. Hierbij vindt u een korte samenvatting en duiding van het advies.

IenW heeft het voortouw voor het opstellen van een inhoudelijke kabinetsreactie. Ons ambtelijk advies is dat het rapport morgen door de minister van IenW aan de Kamers wordt aangeboden.

Advies

U wordt geadviseerd om:

- Kennis te nemen van de samenvatting van het advies.
- De eerste appreciatie te bespreken in het interne overleg van 15 januari 13:30 over dit onderwerp.

Kernpunten: hoofdpunten advies en appreciatie

Hoofdlijn

- De hoofdlijn van het advies is dat groei van de luchtvaartsector mogelijk is op voorwaarde dat de emissies in de luchtvaartsector in absolute zin dalen.
- Het advies stelt dat deze daling gerealiseerd kan worden door maatregelen binnen de sector zelf, en ook door gebruik te maken van extern salderen.

Appreciatie

- 11.1

Ontvangen BPZ

Cijfers over bijdrage luchtvaartsector

- Het adviescollege stelt dat de luchtvaart een bijdrage levert aan de stikstofdepositie van 0,73 – 1,1%.
- Hierin is de emissie boven (0,5-0,87%) en onder 3.000 voet (0,23%) opgenomen.
- Het adviescollege betoogt dat ook de grondgebonden activiteiten op de luchthavens en de luchthaven-gerelateerde (economische) activiteiten de luchtvaartsector toegerekend dienen te worden. Hierbij gaat het o.a. om het vervoer van en naar de luchthavens. Het Adviescollege adviseert de precieze cijfers hieromtrent nader te onderzoeken.
- De veelal genoemde 0,1% waar de luchtvaart verantwoordelijk zou zijn, betreft het Nederlandse deel van de uitstoot onder de 3000 voet (onderdeel van de genoemde 0,23%).
- Hiermee is de emissie hoger dan gerapporteerd maar lager dan in de beeldvorming.

Appreciatie

- 11.1 [redacted]

Schiphol en Lelystad Airport

- Het Adviescollege schrijft dat voor zorgvuldige besluitvorming rond gewijzigd gebruik van luchthavens een plan m.e.r. en een volwaardige en een volledige beoordeling nodig zijn, waarin alle emissies worden meegenomen. Dat zou nu in onvoldoende mate zijn gebeurd.
- Dit betekent dat de gedane melding voor de opening van Lelystad Airport niet voldoende is.
- Wat betreft Schiphol concludeert de Commissie m.e.r. dat voor uitbreiding van de luchthaven het verschil tussen het aantal vliegbewegingen in 2004 (moment waarop de verplichtingen van de Habitatrichtlijn van kracht zijn geworden) en de voorgenomen situatie relevant is (resp. 400.000 en 540.000).
- Zonder nadere onderbouwing kan niet worden gesteld dat deze toename geen significante effecten heeft op Natura 2000-gebieden rond Schiphol.
- Verder biedt het advies geen aanknopingspunten voor het omgaan met de ingediende handhavingsverzoeken. Ook maakt het advies niet expliciet of er voor de opening van Lelystad, of voor de uitbreiding van het aantal vluchten op Schiphol, er een vergunning nodig is.
- Het rapport noemt een aantal suggesties voor het verminderen van emissies; uiteenlopend van elektrisch taxiën tot optimaliseren van het luchtruim.

Appreciatie

U wordt geadviseerd om 11.1 [redacted]

Van: 10.2.e
Aan: [Dongen, H.A.M. van \(Hellen\)](#); 10.2.e
Cc: [Sonnema, M. \(Marjolijn\)](#); [Pieterman, V.G. \(Vera\)](#); [Doosje, G.A.J. \(Arjen\)](#); 10.2.e ; 10.2.e
Onderwerp: 10.2.e
Datum: Stukken MCSP 21012020
 maandag 20 januari 2020 17:35:20
Bijlagen: BRW
[Geannoteerde agenda MCSP 21 januari 2020.docx](#)

Dag Hellen en 10.2.e,
 Voor de volledigheid, en zoals aan 10.2.e beloofd, bijgaand de annotatie voor de MCSP zoals die naar haar toe is gegaan. Plus de nota over BRW.
 De stukken zelf zijn terug te vinden in iBabs bij de MR-stukken. Hoewel daar met de latere aanlevering nog al eens van is afgeweken de laatste tijd, verzenden we die in principe niet per mail. Als daar iets niet in lukt dan hoor ik het graag.
 Fijne avond!
 Groet, 10.2.e

Van: 10.2.e
Aan: [BPZ LNV Alle Medewerkers](#); [DB P&O MT](#); [DC LNV](#); [DG Agro & Natuur Alle Medewerkers](#); [DGNVLG alle medewerkers](#); [EEZ LNV](#); 10.2.e; [Goet, J.C. \(Jan-Kees\)](#); [Heijblom, E. \(Eva\)](#); 10.2.e
Onderwerp: Directiebijdragen en verslag BR + MT LNV-beleid
Datum: maandag 20 januari 2020 19:04:35
Bijlagen: BRW
[Concept verslag MI LNV 15 januari 2020.docx](#)
 BRW

Beste allen,

Bijgaand en ter informatie:

- BRW
- Het concept verslag van BRW en dat van het MT LNV-beleid van 15 januari 2020.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

[13-01-2020 19:41:10] Rene Vrugt: Berichten en gesprekken in deze chat zijn nu end-to-end versleuteld.

[13-01-2020 19:41:10] Vera Pieterman: Hoi René, nog even over het advies van Remkes. Morgen stuur ik het direct door naar jou. Vind je het een goed idee als we het ook met ipo delen? En Carola gaf vandaag aan het advies ook in de coalitie te willen bespreken. We hebben dit aangepast in de totaalplanning van stikstof, die morgen in de MCSP ligt.

Groet vera

[13-01-2020 21:15:09] Rene Vrugt: Ha Vera, bespreking in coalitie-verband lijkt me ook wenselijk rn zal Cora ook willen. Is dat dan volgende week? Is daar een datum voor? Wat betreft IPO zou ik dat nu niet doen want risico op lekken wordt daarmee heel groot (dat zal Remkes ook niet willen) en provincies hebben geen rol als bevoegd gezag voor de grote luchtvaart, die ligt uitsluitend bij de Rijksoverheid

[13-01-2020 21:26:51] Vera Pieterman: Hebben nog geen planning voor geloof ik, maar met jullie planning zou dat de 27e moeten denk ik.

Misschien moeten we ipo dinsdag mondeling de hoofdlijnen even delen, en niet het stuk. Een paar provincies zullen ook om reactie gevraagd worden lijkt me

[13-01-2020 22:01:43] Rene Vrugt: Mondeling IPO kijkt me prima en dan woensdag na 15 uut het stuk uiteraard. Eens dat NH bijv om een reactie zal worden gevraagd. Overigens is daar de verantwoordelijke Gedeputeerde Tekin in december opgestapt.

[13-01-2020 22:13:13] Vera Pieterman: Ja hij van Tata...

[13-01-2020 22:15:14] Rene Vrugt: Precies . Op luchtvaart was hij goed ingevoerd. Zijn tijdelijke vervanger (vvd) is dat veel minder

[13-01-2020 22:18:19] Vera Pieterman: Hebben we morgen even contact wat we van het advies vinden?

[13-01-2020 22:18:33] Rene Vrugt: Helemaal goed 🙌

[13-01-2020 22:18:37] Rene Vrugt: Tot morgen

[13-01-2020 22:18:44] Vera Pieterman: Ok, fijne avond!

[14-01-2020 10:52:34] Vera Pieterman: Wie van jouw medewerkers gaat het advies behandelen? Bij ons is dat [10.2.e](#)

[14-01-2020 11:32:08] Rene Vrugt: Ik doe het samen met [10.2.e](#) , [10.2.e](#) en [10.2.e](#) [10.2.e](#)

[14-01-2020 11:32:15] Rene Vrugt: M wil vanavond geïnformeerd worden

[14-01-2020 12:10:31] Rene Vrugt: Ha Vera, in het ambtelijk IenW brede stikstofberaad was de opvatting zojuist dat de aanbieding van advies Remkes aan TK zou moeten gebeuren door M LNV, mede namens de collega van IenW. Ruth belt hier nog over met Helen

[14-01-2020 12:17:32] Vera Pieterman: Ah ok. Heb ook nog niet gehoord wat MCSP hierover heeft besloten

[14-01-2020 12:17:56] Rene Vrugt: Ruth zat bij de MCSP

[14-01-2020 15:16:37] Vera Pieterman: Dag [10.2.e](#) . Het rapport volgt vandaag einde dag. Dat kan ook vanavond zijn. Het adviescollege beschouwt dit als de schriftelijk aanbieding aan de minister van LNV. Daarop kan het op het niveau van de bewindspersonen met IenW worden gedeeld. Dit beschouwt het adviescollege als voorinzage. Op woensdagochtend deelt de perswoordvoerder Adviescollege het advies en persbericht met de woordvoerders van LNV en IenW. Vervolgens wordt het advies op 15/1 1500 uur openbaar gemaakt. Vanaf dat moment is het aan LNV en IenW hoe daar verder mee om te gaan.

[14-01-2020 15:17:03] Vera Pieterman: Appje van de woordvoerder van Remkes 🙌📱

[14-01-2020 16:20:43] Vera Pieterman: Wat is je mailadres? Heb het advies

[14-01-2020 16:21:54] Rene Vrugt: rene.vrugt@minienw.nl

[14-01-2020 16:30:41] Rene Vrugt: Thanks

[14-01-2020 17:10:26] Vera Pieterman: Overigens krijgt / heeft jullie woordvoerder wel het persbericht van Remkes gekregen, zal het je ook mailen

[14-01-2020 17:10:45] Rene Vrugt: 🙌🙌

[16-01-2020 13:41:57] Vera Pieterman: Visitekaartje weggelaten

[16-01-2020 14:43:28] Rene Vrugt: 🙌

[16-01-2020 16:51:35] Vera Pieterman: Ha René, hoe willen jullie provincies betrekken bij de kabinetsreactie? Hellen zit zo in de BAC Stikstof, kan zijn dat ze er naar vragen.

Groet vera

[16-01-2020 16:58:50] Rene Vrugt: Lastige vraag want nog geen goed antwoord op. Komt na DG beraad lijkt me. We kunnen meest betrokken, gevoelige provincies wellicht snel bilateraal informeren ?

[16-01-2020 17:01:14] Rene Vrugt: Lastige vraag want nog geen goed antwoord op. Komt na DG beraad lijkt me. We kunnen meest betrokken, gevoelige provincies wellicht snel bilateraal informeren ?

[16-01-2020 17:01:29] Rene Vrugt: Ik ben vanavond en morgen minder goed bereikbaar wegens internationale meeting. Jeroen van BergenHenegouwen coördineert

[16-01-2020 17:01:34] Vera Pieterman: Bila lijkt me sowieso goed. En dan na maandagochtend iets naar hen toe

[16-01-2020 17:01:46] Rene Vrugt: Laten we daarop koersen

[16-01-2020 17:01:49] Vera Pieterman: Ok. Heb je coor zekerheid zijn nr voor me?

[19-01-2020 21:42:06] Vera Pieterman: Ha René, we hebben jullie een reactie op de reactie gestuurd. 11.1 Stel dat we morgenochtend ambtelijk niet tot een gezamenlijk stuk komen (ook in de korte tijd die er voor bespreking is), is het dan een

Idee later die dag nog verder te zien komen? Wij spreken onze minsiter om half 10.

Groet vera

[19-01-2020 21:44:08] Rene Vrugt: Ha Vera, dank voor je berichtje. Ik begrijp dat er morgenochtend om 08.30 uur DG beraad is en dan kom ik mee met Kees vd Burg. Zit jullie reactie ook in mijn mailbox? Wat mij betreft alle prio om later op de dag verder te gaan als dat nodig is. Gr. Rene

[19-01-2020 21:44:30] Vera Pieterman: Ik mail je direct even

[19-01-2020 21:44:42] Rene Vrugt: Thanks

[19-01-2020 21:45:42] Vera Pieterman: Top, dan bezien we morgen wat nodig is. Ligt het ook al in coalitieoverleg?

[19-01-2020 21:46:04] Rene Vrugt: Dat weet ik (nog) niet

[19-01-2020 21:46:22] Vera Pieterman: 11.1

[19-01-2020 21:46:33] Rene Vrugt: Helaas wel ja

[19-01-2020 21:46:47] Rene Vrugt: Maar moet natuurlijk wel gebeuren, morgen of anders snel daarna

[20-01-2020 10:36:56] Rene Vrugt: Interdepartementaal overleg straks is om 12.30 aan R8 in zaal Z408 . 10.2.e krijgt uitnodiging

[20-01-2020 10:37:17] Vera Pieterman: Ook op directeursniveau?

[20-01-2020 10:38:44] Rene Vrugt: Van harte welkom natuurlijk maar we nodigen contactpersonen uit

[20-01-2020 10:39:07] Rene Vrugt: Ik heb verder ook geen andere namen of mailadressen

[20-01-2020 11:15:35] Vera Pieterman: Zit er ook iemand van de club van Johan Osinga bij?

[20-01-2020 11:15:58] Rene Vrugt: Wie zou dat moeten zijn?

[20-01-2020 11:17:29] Vera Pieterman: 10.2.e of 10.2.e

[20-01-2020 11:19:10] Vera Pieterman: 10. is uitgenodigd begrijp ik